

СПИСАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНИ И ИНФОРМАЦИОННИ НАУКИ,
КНИГОЗНАНИЕ И ЛИТЕРАТУРНА ИСТОРИЯ

БИБЛИОТЕКА

ISSN 0861-847X • ГОДИНА XXVIII (LXVII)

3•2021

РЕДАКТОР д-р ПЕТЪР ВЕЛИЧКОВ

КОРИЦА ГЕОРГИ ИВАНОВ

ПРЕДПЕЧАТ ЮЛИЯН ДОЙЧИНОВ

ПЕЧАТНИ КОЛИ 9.5 ФОРМАТ 70/100/16. ТИРАЖ 200

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“. 1037 СОФИЯ,
БУЛ. „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ 88

ТЕЛЕФОНИ НА РЕДАКЦИЯТА: 9183 220, абонамент и продажби 9183 136

E-mail: sp.biblioteka@nationallibrary.bg; P.Velichkov@nationallibrary.bg

ПЕЧАТНИЦА НА НБКМ. СОФИЯ, 2021

РЪКОПИСИ НЕ СЕ ВРЪЩАТ. ISSN 0861-847X

Превод и редакция на резюметата д-р Радослава Стефанова

На корицата: Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Снимка – Юлиян Дойчинов

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

гл. ас. д-р Анка Стоилова
доц. д-р Анна Ангелова
гл. ас. д-р Бояна Минчева
д-р Ваня Аврамова
доц. д-р Васил Загоров
проф. д.и.н., д.н.к. Вера Бонева
Веселин Тодоров
проф. Владимир Ключев
Георги Бобев
д-р Джени Иванова
Елизабета Георгиев
доц. д-р Живка Радева
д-р Иван Заров
д-р Камелия Христова-Йорданова
доц. д-р Красимира Александрова
д-р Мариана Кирова
д-р Петър Величков
проф. Роман Мотулски
д-р Руслан Иванов
д-р Силвия Найденова
ас. Силвия Филипова
доц. д-р Тодор Чобанов
доц. д-р Християн Атанасов
Юлия Карадачка-Симеонова

Всеки автор получава по 1 брой от списание „Библиотека“, в който е поместен негов текст. Хонорари се изплащат само на поръчани материали.

Списание „Библиотека“ се издава от Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Действителен собственик – Министерство на културата на Република България.

Марката „Библиотека“ е регистрирана и има рег. № 99063 от 05.09.2017 г.

Съдържание

Събития	11 май – патронен празник на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и Ден на библиотечните и информационни специалисти
5–7	
	Юлия Карадачка-Симеонова Живот отдаден на знанието. 120 години от рождението на проф. Тодор Боров
8–11	
12–13	Дневникът на българската община в Скопие
200 години от рождението на Г. С. Раковски	„Мъдрост с храброст в едно“ – 200 години от рождението на Георги Стойков Раковски
14–15	
	Вера Бонева „Най-народният мъж българин“: Георги Ст. Раковски във възрожденското публично пространство (1868–1878)
16–22	
	Йоанна Маркова Георги Стойков Раковски и литографията „Снят на българските народни дейци за освобождението на България през 1854 г.“
23–29	
30–31	Две издания за Георги С. Раковски
Автоматизация	Денислав Кънев Локалната компютърна мрежа НБКМ вече е високоскоростна
32–35	
Премиера	Ангел Георгиев, Зорница Вутева, Йоана Борисова, Любов Йовинска, Лилия Зарева, Цветана Йовчева Библиографските и историографски поредици „Трудове на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии“ и „Факлоносци“. Дистанционна галапремиера на УниБИТ
36–77	

Дигитализация 78–83	Александра Антонова Дигитална библиотека „Българска литературна критика“
Библиотечно-библиографска хуманитаристика 84–100	Александра Куманова, Николай Василев Информационна роза (<i>Кълбото на Ариадна</i>): метод на обучение „А. Куманова – Н. Василев“. За целите на библиотечната (каталожната) библиография
Минало 101–107	Радка Пенчева Тодор Боров и Емилиян Станев – спомен за двама
108–122	Невена Граматикова Два източника за религиозната и политическа история на Балканите. Сравнителен анализ на вилайетнаметата на Сейид Али Султан и Демир Баба
Нови книги 123–133	Александра Куманова, Красимира Александрова Постмодерен конвергентен компендиум по мениджмънт на библиотечно-информационната дейност
134–137	Яница Радева За албума с произведения на изкуството на Националната библиотека
138–140	Радослав Спасов Приписки в българските старопечатни книги – част втора
141–144	Георги Н. Николов „Португалската книга в България“ – нов научен прочит за писатели и издатели, теми и идеи
145–148	Марин Бодаков, Георги Цанков Два погледа към една книга
149–152	Величка Шардина Библиографски справки

11 май – патронен празник на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и Ден на библиотечните и информационни специалисти

May 11 – patron saint's day of the “St. St. Cyril and Methodius National Library” and the Day of library and information professionals

За Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ празникът започна с поднасяне на венци пред паметника на Светите братя Кирил и Методий. Доц. Красимира Александрова, директор на НБКМ, вицепрезидентът на Република България Илиана Йотова, Министерството на културата, Националната гимназия за древни езици и култури, Университетът по библиотекознание и информационни технологии и много родолюбиви българи, ученици, студенти, граждани отдадоха почит пред делото на равноапостолите Кирил и Методий.

На професионалния си и патронен празник Националната библиотека откри изложбата „Един живот, отдаден на знанието. 120 години от рождението на проф. Тодор Боров“. В словото си директорът на НБКМ доц. Красимира Александрова изтъкна:

„Словесният портрет на Тодор Боров би звучал скромно, кратко, делово. Днес с преклонение го допълваме с думите – блестящ учен, преподавател по библиоте-

кознание и библиография в Софийския университет, писател, журналист. Председател на строителния комитет за изграждане на нашата Библиотека, създател на Българския библиографски институт през 1941 г. и директор от 1944 до 1949 г. на Народната библиотека“.

Огромният личен архивен фонд на Тодор Боров е дарен от синовете му на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. На откриването на изложбата присъства синът му академик Иван Тодоров. Сред експонатите са писма, фотографии, ръкописи, коректури, издания, които открояват приноса на изключителната личност на проф. Боров за българската библиография, литература и мемоаристика.

Вицепрезидентът на Република България Илияна Йотова и директорът на Националната библиотека доц. д-р Красимира Александрова

Вицепрезидентът Илияна Йотова поздрави работещите в Националната библиотека за празника:

„Вашето дело и вашата мисия са велики. Това не е клише, защото вие държите един златен ключ, който отваря една врата – към познанието, към нещо много велико – книгата. Чрез познанието и знанието се формира българската нация, така ни завеща големият Тодор Боров“.

От днес заседателната зала на Националната библиотека носи името на проф. Тодор Боров, а до надписа „Български библиографски институт „Елин Пелин“, изписан в каменната облицовка на Библиотеката е поставена паметна табела за историята на първия български библиографски институт, чийто създател е проф. Т. Боров.

Виолета Цветкова, автор на предговора
към „Слово с четка и длето“

Празникът продължи с връчване на приза „Дарител на годината“. Статуетката е на скулптора Христо Михайлов и също е дарена на Библиотеката. Носителите на наградата за принос към Националната библиотека за 2020 г. са журналистът Виолета Цветкова, сдружение „Инер Уил Клуб“ – Шумен за участие в програмата на НБКМ „Осинови книга“, Иван Околски, управител на „Околски“ ООД, и Петко Колев, председател на издателска къща и фондация „Тангра ТанНакРа“.

По случай празника Националната библиотека издаде албума „Слово с четка и длето. Произведения на изкуството, дарени на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Той съдържа 71 творби: живописни портрети, ценни скулптури, графики, шампи, икони, дело на изявени майстори като Борис Михайлов, Иван Енчев – Видю, Елисавета Консулова-Вазова, Дечко Узунов...

Живот отдаден на знанието

120 години от рождението на Тодор Боров

Юлия КАРАДАЧКА-СИМЕОНОВА

A life devoted to knowledge 120 years since the birth of Todor Borov

Julia Karadachka-Simeonova

Summary

Speech at the opening on 11.V.2021 of the exhibition dedicated to the 120th anniversary of the birth of Prof. Todor Borov.

Key-words: Prof. Todor Borov, “St. St. Cyril and Methodius” National Library, 120th anniversary, exhibition.

Името на проф. Тодор Боров неизменно свързваме с българската библиография, с Българския библиографски институт, с Народната библиотека в София, но малцина знаят в колко много други области той е отдавал сили, знания, енергия, сърце и е работил със страст за развитие на българската култура. В тази изложба, посветена на неговата 120-годишнина, ние се стремим, макар и само с шрихи, да разкрием живия образ на журналиста, публициста, редактора, писателя, литературоведа, преподавателя, културния деятел, общественика, талантливия мемоарист Тодор Боров.

Юлия Карадачка-Симеонова

Началото на експозицията ни отвежда в неговия роден Лом и семейство. Тук са показани родословното дърво на фамилията, с нанесени поправки от самия Боров, фотографии на неговото семейство, на баща му, Цветан Тодоров, основал една от първите аптеки в Лом през 1886 г., на баба му Еленка Тодорова, основателка и председател на първото женско дружество в България през 1857 г. Неговият широк кръгзор и любознателност се зараждат именно тук, в тази среда, сред книгите от бащината му библиотека. Други документи и лична кореспонденция ни запознават с неговата съпруга Харитина Пеева-Плачкова и с двамата му синове – го-

лемия български физик акад. Иван Тодоров и видния философ и литературовед проф. Цветан Тодоров.

Следват студентските – или както сам ги нарича Тодор Боров аджамийски, години в София и навлизането му в журналистическото поприще. Младият Боров има щастието не само да слуша лекциите на Ив. Шишманов, Боян Пенев, Михаил Арnaudов, Ал. Балабанов, но и да общува отблизо с тях. Тяхната образованост, широка култура, научна прецизност, свободомислие дълбоко повлияват и определят по-нататъшния път на бъдещия учен. В този период той е привлечен от своя професор Ал. Балабанов и Елин Пелин към кръга „Развигор“ и активно участва в списването на този първи по рода си литературен лист. Сред кръга приятели, наред с Балабанов и Елин Пелин, са Ал. Божинов, Христо Ясенов, Йосиф Хербст, Димо Кьорчев, Филип Чипев, а разговорите, споровете, споделените идеи, бохемските вечери с тези ярки неспокойници, както сполучливо ги нарича поетът Любомир Левчев, оставят своя траен печат в житейския път и израстване на младия Тодор Боров.

Докато е на специализация в Германия (1924–1927), Тодор Боров е в редакцията, а по-късно и отговорен редактор на списанието на Съюза на българското народно студентство в чужбина „Нарстуд“. Той сътрудничи и на редица други списания и вестници, сред които „Пролом“, „Подслон“, „Мир“, „Нова Дунавска зора“ и др., броеве от които също са представени в експозицията.

През 1930 г. Боров инициира и редактира „Българска книга“, списание за библиография, библиотекознание и книгознание. В стремежа си то да се списва с висок професионализъм, той привлича за сътрудници утвърдени специалисти, писатели и интелектуалци. Списанието е изпращано до редица европейски и световни библиотеки, за което свидетелстват получените благодарствени писма до Тодор Боров, между които са тези от Британския музей – Лондон, 16 юли 1935 г., и от Апостолическата библиотека във Ватикана – Рим, 10 юли 1935 г., показани в изложбата.

В следващите табло и витрина е представен Тодор Боров като библиотекар и организатор на образцово уредената библиотека към Българската земеделска и кооперативна банка. Акцент е албумът, дело на самия Боров, в който прилежно е събрал планове, скици, снимки на читалнята и хранилището, отзиви за откриването ѝ в българския и в чуждия печат.

Акад. Иван Тодоров

На 1.XII.1944 г. Тодор Боров е назначен за директор на Народната библиотека. И той подема и води през следващите трудни пет години битката за възстановяването и изграждането на новата ѝ сграда. Въпреки духовното и физическо изтощение до крайност, това е, по думите на самия Тодор Боров, действително щастливо време на пълна ангажираност, доволен, че участва в осъществяване на една отдавнашна мечта на ред български културни дейци. Писма, архивни документи, снимки в изложбата пресъздават възкресяването и вдъхването на нов живот на Българската национална библиотека, ръководена от Т. Боров.

Този период акад. Петър Динеков определя като един от трите върха в научната и културна дейност на Тодор Боров. Другите два, които той посочва, са създаването на Българския библиографски институт и основаването на Катедрата по библиотекознание и библиография в Софийския университет, в която преподаването и научните изследвания са поставени на високо съвременно ниво. Редица архивни документи и издания, включени в изложбата, осветляват тези аспекти от дейността на проф. Т. Боров. Поел идеята и убедеността на учени като проф. Балабанов, акад. Александър Теодоров-Балан, Никола Михов, Симеон Радев, Елин Пелин в необходимостта от Библиографски институт в България, Тодор Боров превръща създаването, изграждането и израстването му в мисия на живота си. Напълно заслужено Александър Балабанов заявява: „Тодор Боров е одухотворител на българската библиография“.

В експозицията е отделено специално място за благородния жест и завещанието на Цветана Събева, която дарява своя имот, за да има къде да се приюти Българският библиографски институт. Изложена е брошурата „Защо ни е нужен Български библиографски институт“, в която Боров очертава целите и задачите му, уставът на института от 1941 г., списък на всички сътрудници на института и органиграмата му през 1951 г.

Тук бихте могли да видим встъпителната лекция на Тодор Боров като хоноруван доцент в Софийския университет, негови тетрадки с лекции по библиотекознание, бележки за студентите му, програми и разписание на лекциите, както и есето „Първокурсници“ от младия Любомир Левчев, който е сред първите студенти на Боров в новата специалност. Годици по-късно отново Любомир Левчев обрисова ярко и точно образа на преподавателя Боров:

„Новата специалност бе съчинена и се ръководеше от проф. Тодор Боров. Възпитаник на старата немска академичност, отпреди хитлеризма, Тодор Боров плуваше през идеологическия потоп като Ноев ковчег, натоварен не само с данни и знания, но също и с реликтови мъдрости. За тях той търсеше бреговете на бъдещето. Във времето, когато формализмът бе вражеска проява, нашият професор имаше смелостта да ни проповядва идеите на информационната ера.

Във фигурата на Боров имаше нещо достолепно и пленително. Той идваше на лекции елегантно облечен с бяла риза и папийонка. Беше направил общата ни програма така, че слушахме история с историците, философия с философите, а литература – с филолозите. Само специалните предмети се четяха от неговата ка-

тедра. Малцина разбираха този толкова модерен възглед и само след два випуска специалността бе приспособена към баналното образование...

Във времената, когато се сричаха лекции, преписани от съветски учебници, Тодор Боров говореше, без да поглежда в никакво листче. Той гледаше в очите ни и сякаш нас четеше“...

Проф. Тодор Боров оставя трайна следа в българската култура и като литературен критик, рецензент, изследовател и редактор на произведенията на Христо Смирненски, Александър Балабанов, Елин Пелин. Забележителна черта на Боров като редактор е стремежът му да съхрани автентичния авторов текст. Под редакцията на проф. Боров излизат редица библиографии, посветени на български и чужди писатели.

Утвърден учен, проф. Тодор Боров е привлечен и работи с неизчерпаема енергия в редица научни институти. Особено място в дейността му заемат Научният институт „Христо Ботев“ и Научният институт „Христо Смирненски“. Вниманието в експозицията привлича писмо от Коста и Стефан Стамболови от 5.I.1949 г. до директора на Народната библиотека, в което изразяват желание да предоставят като дар оригинално писмо на Христо Ботев, както и статията на Тодор Боров, посветена на дарението на тази реликва. Сред инициативите на Научния институт и под редакцията на Боров е и изданието от 1948 г. на Ботевите „Песни и стихотворения“.

Проф. Тодор Боров не страни, а участва активно в културния и в обществен живот. Представените документи засвидетелстват неговата богата култура и широки интереси. Изложени са покани за художествени изложби, журналистически конференции, както и лични документи за членството му в Славянското благотворително дружество в България, Съюза на българските филателисти и Нумизматичното дружество „Средец“. Той е сред основателите, заедно с Борис Дановски, на Съюза на театралните любители в България „Народна сцена“.

Извървял своя житейски и професионален път на *читател – библиофил – библиотекар – библиограф – книговед*, проф. Тодор Боров остава в плен за цял живот на книгите. И не случайно думата **КНИГА** присъства в почти всяко заглавие от трудовете на Тодор Боров. А неговите книги не са просто книги за четене, те „служат като компас, с който се плува по море“, както пише в писмото си до него писателката Яна Язова.

В експозицията е изложена и личната пишуща машина на Тодор Боров. Не по-малко интересни са и намерените в архива рисунки и шаржове на Тодор Боров. Само на единия портрет той е записал автора, а именно арх. Ат. Донков, останалите са дело на неизвестни художници.

И тъй като не можем да бъдем сигурни дали сме успели да пресъздадем дори и малка част от образа, личността на проф. Тодор Боров, позволете ми да завърша с цитат на писателя и негов близък приятел Борис Делчев:

„Такъв е Боров като **човек и гражданин**. Търсейки духовния му генезис, в негово лице откриваме късен **потомък** на възрожденските книжовници, които – знаем това – виждаха смисъл в живота само ако е **живот за другите**“.

Дневникът на българската община в Скопие

The diary of the Bulgarian municipality in Skopje

Summary

An exhibition was arranged at the Book History Hall of the “St. Cyril and Methodius” National Library in which the diary of the Bulgarian municipality in Skopje, kept in the period 4.I.1880–3.I.1882, was shown.

Key-words: Bulgarian municipality in Skopje, 1880–1882, “St. St. Cyril and Methodius” National Library.

През февруари в зала „История на книгата“ на Националната библиотека „Св. Кирил и Методий“ бе уредена изложба, в която беше показан дневникът на българската община в Скопие.

В Българския исторически архив (БИА) при Националната библиотека се съхранява внушителен масив от документи, съставени в периода на Българското възраждане, както и такива, които са непосредствено свързани с изграждането на новоосвободената държава и с освободителните борби на българите от Македония и Одринско след 1878 г. Значителна част от тези архивни материали са обект на заслужен изследователски интерес, но съществуват и такива, които все още чакат своя ред да бъдат включени в научно обръщение, за да попълнят белите петна в историческото познание.

Конкретен пример в това отношение е дневникът на българската община в Скопие, воден в периода 4.I.1880–3.I.1882 г., който съдържа протоколи и решения от заседанията на общината и събранията на първенците от града. Първоначално документът е част от фонда на „Архива на Възраждането“ към Етнографския музей, където е регистриран със сигнатура ПА 7827 в инвентарен опис, завършен през юли 1912 г. През 1924 г. цялата документална сбирка, съхранявана в музея, заедно с изготвените инвентарни описи, е прехвърлена към Архивния отдел на Народната библиотека. Понастоящем дневникът е включен в Колекция 25 „Кондики и тефтери“, заедно с още близо 300 подобни по вид и по съдържание архивни материали.

Кондиката, заведена под сигнатура НБКМ–БИА, Кол. 25, а. е. 152, е с размери 24,5 x 34 см, с черна хартиена подвързия. Листовите са от обикновена хартия, без особености и без воден знак. Всяка страница има собствена, оригинална пагинация, която се съпровожда и от ново полистно номериране. Изписаните с лилаво и черно мастило листове са 55 от общо 123. Документът постъпва заедно с 29 ръкописни бланки, издавани от общината с благодарност към разни лица за финансовата помощ, която оказват на градските народни училища, както и със списък на „чуждестранни“ ученици.

За периода на списване на дневника са проведени общо 89 редовни и извънредни заседания, за всяко от които има надлежно изработени протокол или решение, потвърдени с подписите на всички присъстващи. Работата на общината е организи-

рана с предварително разписан годишен график. Предмет на обсъждане е най-вече уреждането на църковните и училищните дела в подведомствения район. Наред с това, градската община е оторизирана да се занимава и с граждански дела, като уреждане на дългове между частни лица, заверка на завещания и свидетелства, подялба на имущество между наследници, издаване на вули и кръщелни свидетелства.

И тогава, и днес повече от ясно е, че за да се постигне ред и успех в изпълнението на всички отговорности, трябва да се действа съобразно с нарочен правилник. Ето защо едно от първите дела на конституирания колективен орган на самоуправление е изработването на устав за устройството и дейността на общината. Протоколът дава основание да се допусне, че такъв до момента не съществува или не е съхранен. И в двата случая казаният документ със значение на нормативен акт заслужава особено внимание, тъй като с него се регламентират целите на колективния ръководен орган и средствата за изпълнението им, уреждат се ръководството и структурата, задълженията и правата на всички членове на общината.

„Мъдрост с храброст в едно“ – 200 години от рождението на Георги Стойков Раковски

“Wisdom with courage in one” – 200 years since the birth of Georgi Stoykov Rakovski

Summary

“St. St. Cyril and Methodius” National Library celebrated the 200th anniversary of the birth of G. S. Rakovski with unique exhibitions.

Key-words: G. S. Rakovski, exhibitions, “St. St. Cyril and Methodius” National Library.

Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ тържествено отбеляза 200 години от рождението на Георги С. Раковски с две експозиции от документалния му архив, който се съхранява във фонда на Библиотеката. Те предизвикаха голям интерес през времетраенето си – през април.

„Мъдрост с храброст в едно“ и „Галерия на достойнството“ представят ценни писма и други лични архивни документи за живота и делото на революционера, публициста и национален герой на България.

Оригиналът на личния бележник на Раковски (вдясно)
и електронното му издание (вляво)

Д-р Ваня Аврамова, заместник-директор на Библиотеката, откри изложбите, като представи луксозно отпечатаните каталог и факсимилно издание на Националната библиотека „Из документалното наследство на Георги С. Раковски“. В централното фоайе беше изложен и оригиналът на джобния бележник на Раковски, заедно с електронното му издание, в чест на 200-годишнината от рождението на великия българин.

Вицепрезидентът Илияна Йотова разглежда изложбата
„Галерия на достойнството“

В словото си вицепрезидентът Илияна Йотова определи Георги Раковски като чудесен публицист, господар на словото, умен и прозорлив човек с невероятна енергия, дипломат. Липсват ни днес повече такива хора със сила и вяра да мислят и работят не за собственото си оцеляване и добруване, а за България.

Д-р Руслан Иванов, главен архивист, подчерта, че Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ съхранява внушителния по обем и разнообразие документален архив на Георги Стойков Раковски. В двете експозиции, посветени на 200 години от рождението на революционера, са представени около 100 документа, включени в таблата и изложени във витрините.

„Най-народният мъж българин“: Георги Ст. Раковски във възрожденското публично пространство (1868–1878)

ВЕРА БОНЕВА

“The most popular Bulgarian man”: Georgi St. Rakovski in the Revival public space (1868–1878)

Vera Boneva

Summary

Georgi Stoykov Rakovski (1821–1867) is the undisputed leader of the Bulgarian national liberation movement during the decade between the years 1857 and 1867. This magnetic politician and journalist sets the pattern of radical political thinking and action in which the movement for national independence will continue over the next decade between the years 1868 and 1878. The article provides historical evidences for the “presence” of Rakovski – as an idea, a message, an image – in the political initiatives of the Bulgarian emigration until the Liberation from Ottoman rule. The text convincingly shows that in the first years after his death the personality of Georgi Stoykov Rakovski has a strong impact on the ideologies and actions of the national liberation movement leaders. This fact is an important proof of the continuity in the nation's struggle for political sovereignty. It also shows the key role of Georgi Stoykov Rakovski in the overall historical development of Bulgaria.

Key-words: Georgi Stoykov Rakovski, Revival epoch, political myths, national leaders.

В памет на доц. д-р Стоян Танев (1935–2021)

Не ще и съмнение, че Георги Стойков Раковски (1821–1867) е сред деятелите на политическото ни възраждане, получили високо признание от съвременниците си още приживе. Това обстоятелство е запечатано еднозначно в писмата на сътрудниците на вестник „Дунавски лебед“ до именития му редактор. С дата 17.VIII.1860 г. Йосиф Дайнелов пише на Раковски следното:

„Почестта и уважението, които, както всяка българска душа, тъй и аз, храня към Вас, дават ми дързостта да Ви пиша и днес вторично. [...] Господине, Вий, да, Вий сте самий, с когото може да се гордее цял български народ; Вам принадлежи да се изплете венец за бъдущността на отечеството ни. Ах, що немахме още няколко подобни Вам!“¹

¹ Архив на Георги Ст. Раковски: Т. 2, Писма до Раковски 1841–1860. София: БАН, 1957, с. 532–533.

Редица общественици и интелектуалци от неговото и от следващото поколение пазят ярки спомени за въздействието на словото и на личността на Раковски, и в частност на поемата „Горски пътник“, върху формирането им като национално осъзнати и национално ангажирани фигури. В групата на споменатите личности се открояват Григор Начович, Константин Величков, Иван Вазов, Иван Шишманов.² Особено отчетлив е споменът на бъдещия редовен член на Българската академия на науките Атанас Илиев, който споделя в мемоарите си³, че в ученическата си възраст през 60-те години на XIX в. е знаел наизуст големи части от поемата „Горски пътник“:

„И досега аз помня всичкия предговор [на поемата] и мога да го декламувам; толкоз силно е запечатан в паметта ми силният патриотичен позив, излязъл из перото на великия патриот“.

Предмет на настоящия кратък обзор са отзвучите за делото на Георги Стойков Раковски във възрожденското общество през първото десетилетие след смъртта му. Позовавайки се на едни от най-представителните (но не на всички достъпни) източници по темата, формулирам становище, че още в предосвободенския период „невъзможният“⁴ образ на революционера се е превърнал не само в символ на радикалната борба за политическо освобождение от османска власт, но и в метафорично средище на (общо)българската представа за национална идентичност, формираща се около представите за самостоен език, историческа приемственост, фолклорна древност, православна самобитност и държавно творчески способности.

Една от първите посмъртни оценки на делото на Раковски в национален план идва от общественик, който остро го е критикувал в предходните години – Петко Р. Славейков. На страниците на вестник „Македония“⁵ Славейков публикува некролог, представящ накратко приносите на котленеца към националното ни развитие. Без да пропусне да подчертае някои от езиковедските и фолклористичните му крайности, влиятелният публицист дава висока цялостна оценка на делото на покойника:

„Телеграфическа депеша от Букурещ на 11 октомври до някои от сръбските вестници известява смъртта на съотечественика ни Сава Стойков, известният под името Георги Раковский. Като писател покойният има големи заслуги в народната ни книжнина и това, което ни прави да желайме повече е, че политическите му убеждения купно и заблуждения изложиха животът му на злострадания, които съкратиха дните му и тъй рано ни лишиха талантът му и от ползата на книжовните му трудове. Бог да го прости“.

² Арнаудов, М. Г. С. Раковски пред потомството. – В: *Годишник* на Софийския университет. Историко-филологически факултет, т. 38 (1942), с. 32–33.

³ Илиев, Ат. Спомени с план на Стара Загора и 80 образа в текста. София, 1926, с. 57.

⁴ Метафората принадлежи на Иван Вазов, който в поемата „Раковски“ (1882) ословесява образа на Раковски така: „Мечтател безумен, образ невъзможен, на тъмна епоха син бодър, тревожен...“.

⁵ *Македония*, год. 1, бр. 47 (21.10.1867).

Както споменава Петко Р. Славейков, първите съобщения за смъртта на Раковски и първите обзори на делата му идват именно от чужбина. Некролози за покойника публикуват южноруският „Одесский вестник“, новосадското списание „Данница“, белградският вестник „Световид“.⁶ Особено проникновени са съжденията на редактора на „Данница“, който очевидно познава лично подвизавалия се в Нови сад български революционер:

„В ревността и родолюбието си [Раковски] е бил много пъти и краен, но това не може да му се вмени в грях; толкова голям е бил контрастът между съществуващото положение и неговите желания и родолюбиви видения; а всъщност, не е съвсем грешно и да малко да бъде човек краен. Дано да даде Бог да се срещат сред българите повече такива чисти родолюбци!“⁷

Година след смъртта на Раковски българската емиграция в Румъния повдига въпроса за издигане паметник на гроба му, намиращ се в гробището Шербан вода в Букурещ. По този повод списваният от Добри Войников и печатан в Браила български емигрантски вестник излиза със статия „Паметник на покойния Г. С. Раковски“. В нея редакторът пледира за събиране на средства с цел издигане паметник върху гроба на дееца, определен като „най-народний мъж българин“ – „отличен политик и един от първите и върховни наши патриоти“. Припомняйки факта, че Раковски жертва богатството, младостта и целия си живот за отечеството, Добри Войников го нарича „възродител на българския национален и българския военен дух“ и го сравнява с двама от най-популярните в Европа тогавашни политици: Камило Бенсо ди Кавур и Джуджепе Гарибалди – обединители и първостроители на модерна Италия. „Г. С. Раковски [...] заслужава именуването за Кавур-Гарибалди българский, защото, както казахме, в мирно време с перото, а в размирие с оръжие в ръка, той [до]принесе за отечеството изведнъж две извънредни добри неща, сиреч политическата и военната част, две безценни в същото време качества, които покойният Раковски съединяваше.“⁸

По всичко личи, че година след смъртта на видния революционер в българското общество вече присъства една не само адекватна, но и доста сложна по характера си представа за реалното участие на котленеца в политическото и културното развитие на нацията през 50-те и 60-те години на XIX в.

Любопитен момент от разширяването на светския култ към Раковски всред революционната ни емиграция е връзката между създаването на картината „Раковски в Балкана“ от италианския емигрант в Браила Андреа Сако и опитите да се съберат средства за каменно надгробие на именития покойник. През август 1869 и януари 1870 г. в емигрантския ни печат трикратно се появява съобщение, че живописното платно на Сако, изобразяващо Раковски с развяно знаме на каменист връх в Балкана, сред кървава битка, е обект на лотария с цел събиране на средства

⁶ Георги Стойков **Раковски**: Възгледи, дейност и живот: Т. 2, Документални материали. София, 1968, с. 360, 503–505.

⁷ **Пак там**, с. 360.

⁸ *Дунавска зора*, год. 1, бр. 44 (5.10.1868).

за паметник на революционера.⁹ За съжаление, събраните пари се оказват недостатъчни и до момента на пренасянето на костите на възрожденеца в столицата на Княжество България (1885)¹⁰ надгробие на страдалеца за националното ни освобождение в букурещкото гробище остава без паметен знак.¹¹ Художественият знак от тази кампания обаче остава. Картината на Андрея Сако след Освобождението е пренесена в България и днес е част от фонда на Националния военноисторически музей в София.

Както е добре известно, въздействието на идеите и делата на Георги Ст. Раковски върху останалите радикални дейци е пряко и силно. Това е валидно с особена тежест за Васил Левски, който е „школувал“ и възгледите, и практиките си на конспиративна работа при Раковски още по време на Първата българска легия (1862).¹² След смъртта на своя учител по революция Васил Левски продължава да питае към него подobaващ респект и ведно с това да следва заветите му. Споменатата приемственост е отразена в кореспонденцията на Апостола. В писмо от 18.IV.1871 г. до Филип Тотю Левски споделя, че четите от 1867 и 1868 г. са дали на народа „знак за революция“ – сигнал за готовност за последващи действия. Самопожертвованието на момчетата от тези чети не само не е напразно, счита Апостола, а е пример за следване от други „умни хора“. В обобщение, настоявайки да не се подценява инспирираната основно от Раковски четническа кампания, Апостола свидетелства¹³:

„Като им се даде знак за революция, да бъдат всички готови. Това, брате Филипе, ако си забравил да им кажеш на горните господиновици [от емиграцията], то аз имам и законът [за народните горски чети] в пазвата си от [18]67-мо лято. А и всичките войводи изпълниха ли както им налагаше законът?“

Очевидно е, че и във времето, когато създава Вътрешната революционна организация Васил Левски пряко ползва постановленията на „Закона за народните горски чети от 1867-мо лято“, създаден от Раковски. Косвено свидетелство в споменатата насока е и текстът на съставения от Апостола документ „Нареда на работниците за освобождението на българския народ“ (1871), която е силно по-

⁹ *Дунавска зора*, год. 2, бр. 35 (3.08.1869); бр. 36 (10.08.1869); *Свобода*, год. 1, бр. 10 (8.01.1870).

¹⁰ **Мирчева**, Кета. Пренасянето на тленните останки на Г. С. Раковски от Букурещ в София през 1885 г.: Към началото на създаването на националния пантеон. – В: *Литературна мисъл*, 2018, кн. 1, с. 51–67.

¹¹ Мотивът за липсата на подobaващо надгробие над тленните останки на Раковски присъства и в цитираната по-горе Вазова поема, писана преди пренасянето на костите на дееца в София: „Раковски, ти дремеш под бурена гъст, из който поглежда полусчупен кръст“.

¹² Повече вж **Трайков**, Веселин. Георги Раковски и Васил Левски. – В: *Българско възраждане: Идеи – личности – събития*, кн. 2, 1999, с. 133–141.

¹³ **Васил Левски**: Документално наследство. юб. изд. по случай 100 г. от гибелта му. София, 1973, с. 82.

влияна от устройствените документи на националноосвободителното движение, прокламирани от Георги Раковски.

В практическа успоредица с цитираните думи на Васил Левски се появява и една от първите стихотворни творби, посветени на починалия на 9.X.1867 г. възрожденски лидер. Автор на стихотворението „Песен на Раковски“ е Любен Каравелов.¹⁴ Без да притежава високите поетически свойства на появилата се десетилетие по-късно Иван-Вазова поема „Раковски“, стихотворният опит на редактора на вестник „Свобода“ задава ключови параметри за осмисляне на многосказателния исторически образ. Издържано в монологична форма, от името на Георги Раковски, стихотворението настоява, че котленецът от младенческа възраст е изповядвал само един девиз: „Свобода, свобода!“. Дори и от гроба революционерът призовава сънародниците си да се събудят от вековния сън и да приемат присърце това свято слово: „Свобода, свобода!“. Класическите народнопесенни метафори за юнашкото сърце, за завързаните от поробителя ръце, за оплакващия робската съдба на сънародниците си пророк Йеремя са съчетани с директни политически внушения. Време е – декларира авторът от името на своя лирически герой, да се откажем от пасивната позиция и да заработим всички с ентузиазма на Раковски за постигането на националното освобождение. Макар и останало в сянката на други по-изящни литературни произведения на Любен Каравелов, стихотворението „Песен на Раковски“ поставя убедително началото на литературната интерпретация на този магнетичен исторически образ, съживяван периодично през следващия век и половина чрез словото и на други български поети и писатели.

Без да е работил в пряко взаимодействие с Георги Раковски, Христо Ботев също оценява високо приносите му за политическите движения на българите през последните две десетилетия от жизнения му път. В самото навечерие на Източната криза редакторът на вестник „Знаме“ публикува уводна статия на 28.VI.1875 г.¹⁵ В нея той прокламира, че е време за „разбиването на безчовечния турски ярем и съсипването на ръждясалите петвековни окови“, с които са приковани българите. С оглед на революционната перспектива младият публицист припомня част от въоръжените инициативи от последните 10–15 години, които по думите му са ознаменувани от дейността на Раковски. Котленският възрожденец е определен като предначертател на политическата програма на българите и като безкористен деятел за национално освобождение. Отправени са критики към доверчивостта на революционния лидер спрямо съседните страни – Сърбия, Румъния, Черна гора, но е посочено, че без Раковски българският национален въпрос би бил на много по-ниско равнище – и в политически, и в практически план. В контрапункт, но и с приемственост спрямо Раковски, Христо Ботев заключава, „че свещената борба за нашата свобода се заключава в силата на нашите собствени мишци“. Очевидно, духът на „българския Кавур – Гарибалди“ продължава да витае в революционните среди – дори и без детайлно разработена от негова страна конкретна платформа за масово всенародно въстание.

¹⁴ *Свобода*, год. 2, бр. 7 (13.02.1871).

¹⁵ *Знаме*, год. 1, бр. 20 (29.06.1875).

Споменатото обстоятелство е валидно и за периода на Априлското въстание, когато идеите на Раковски придобиват житейска реализация и практическо изразение в масовите въоръжени прояви срещу османската власт. В хода на въстанието хайдушките образи от „Горски пътник“, както и отправените от автора на поемата призови за разправа с вековния потисник, възпламеняват, уповават и напътстват въоръжените бунтовници. В сборната книга „Жален спомен за лютите рани на България през годината 1876“¹⁶ са включени публицистични и поетически текстове, свързани пряко с хода на Априлското въстание, създадени по това време или отразяващи настроенията в обществото през пролетта и лятото на паметната 1876 г. Важно място в изданието намира стихотворението „И Раковски вика из гроба“.¹⁷ В шест монологични строфи от името на бунтовническия лидер отново е отправен призив за надмогване на „скотското търпение“ и за „смърт в юнашка борба“. В духа на романтичния историзъм настойникът на революционните духове на България настоява:

*Славно славянско име носим!
Праотци наши юнаци били,
много са в старост те прославили,
име сие с мечом добили.*

Сигурен в подкрепа на светото начинание от страна на Бога, Раковски декларира, че е дошло време да освободим отечеството си. Цитираното стихотворение не е обозначено с авторство, но то вероятно е свързано с някой от публицистите на революционната ни емиграция, издавали вестници и брошури през 1876–1877 г. То не притежава високи художествени качества, но е изтъкано от устойчиви и важни за трудния исторически момент идеологеми и радикални призови.

По аналогични причини е съживен образът на непокорния Раковски и по време на Руско-турската война 1877–1878 г. Едва ли е случаен фактът, че първата системна биография на Георги Ст. Раковски се появява на 12.II.1878 г. – седмица преди сключването на Санстефанския прелиминарен договор между Русия и Турция (19.II.1878 г., ст. ст.). Биографичната статия е съставена от редактора на сп. „Славянско братство“ Рашко Блъсков и е публикувана в трета книжка на ведно с кратък очерк за село Котел – родното място на възрожденеца. В статията, озаглавена „Георги Стойков Раковски“¹⁸, са представени данни за детството и учението на дееца и за специалната роля на княз Стефан Богориди в приобщаването му към високата елинска образованост в столицата на Османската империя. Мигрантските митарства и участието в Браилските бунтове са само маркирани и то с доста неточности. Изрично са подчертани успехите му като търговец, които общественикът бързо загърбва в името на отечеството, като „подбуждал българите на

¹⁶ **Блъсков**, Илия. Жален спомен за лютите рани на България през годината 1876. Букурещ, 1878.

¹⁷ **Пак там**, с. 19–20.

¹⁸ **Блъсков**, Рашко. Георги Стойков Раковски. – В: *Славянско братство*, год. 1, кн. 3, с. 30–32.

въстание“. Споменати са книжовните и публицистични начинания на автора на „Горски пътник“, както и ролята му за популяризиране на историята и езика на нацията. Статията завършва с ценни данни за ръкописите на Раковски, които по това време все още се намират в Букурещ и според автора има риск „да станат храна на мишките и молците“. За щастие, българската емиграция в румънската столица спасява по-голямата част от архива на Раковски и при пренасяне на костите му през 1885 г. материалите са предадени на правителствените власти в новоосвободената държава.

Не се събдва и опасението на Рашко Блъсков, че делата на видния възрожденец ще останат в забвение. Напротив, от първата биографична статия през 1878 г. до наши дни, за Георги Раковски са написани хиляди страници научна, популярна и художествена литература. Публикуван е архивът му. Трудовете му са достъпни в съвременни книги и в дигитални копия, представени от българските библиотеки. Така, пророчеството на Добри Войников от 1868 г. за подлежащото на безсмъртие дело на „най-народният мъж българин“ се оказва не само основателно, но живо и днес.

Георги Стойков Раковски и литографията „Сънят на българските народни дейци за освобождението на България през 1854 г.“

ЙОАННА МАРКОВА

Georgi Stoykov Rakovski and the lithograph “The Dream of the Bulgarian National Revival revolutionaries for the liberation of Bulgaria in 1854”

Yoanna Markova

Summary

During the second half of the 19th century the Bulgarian revolutionary emigration became aware of the significant impact of the revolutionary graphic. Through lithographs with historical narratives they aimed to encourage willingness for liberation from the occupation of the Ottoman Empire. These works of art were inspired by the new ideas of the Bulgarian National Revival figures, for instance Georgi Stoykov Rakovski (1821–1867). He is a famous revolutionary figure from Kotel, but also a diplomat, a publicist, a poet, and an instigator for the creation and dissemination of historical-revolutionary lithographs. The first lithograph, published under his initiative, is called *The Dream of the Bulgarian National Revival revolutionaries for the liberation of Bulgaria in 1854* and created by Konstantin Rusovich. This work of art had a strong influence on the Bulgarian public. It has been republished several times. There are four various editions of this lithograph, three monochrome and one colour exemplar, which are preserved within the Cartographic and Graphic Editions collections in the “St. St. Cyril and Methodius” National Library. These editions have been published in Bucharest and Vienna.

Key-words: Georgi Stoykov Rakovski, Bulgarian National Revival, Konstantin Rusovich, colour lithographs, monochrome lithographs, Bucharest, Vienna, “St. St. Cyril and Methodius” National Library, Pearls of the Crown Series.

Посвещава се на 200 години от рождението на Георги Стойков Раковски

През втората половина на XIX в. в средите на българската революционна емиграция в Румъния започват да се появяват литографии с патриотични и революционни послания. Значителен принос за това има основоположникът на българското национално-революционно движение Георги Стойков Раковски (1821–1867). Освен революционер, дипломат, публицист, етнограф и поет, той е и подбудител за създаването и разпространяването на историко-революционни литографии сред българския народ. По стилови белези и ниво на техническо изпълнение тези

художествени творби са твърде различни. Техните автори се увличат от театралните пози, пастирските етнографски мотиви и най-вече от алегоричните литературни и художествени образи.

Първата литография, която излиза по инициатива на Георги Раковски, е известна под заглавието „Сънят на българските народни дейци за освобождението на България през 1854 г.“. Автор на тази творба е Константин Русович – възрожденски художник, търговец и банкер от с. Арбанаси, Великотърновско. Публикация във в. „Свобода“¹ признава, че „тая картина е първа между нашите картини“ и отразява възторга, който предизвиква нейното появяване. Композицията е заимствана от италианска картина и от румънска литография, но силното въздействие върху българската публика обуславя нейното неколккратно преиздаване през Възраждането.

В Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, в отдел „Картографски и графични издания“, се съхраняват екземпляри от четири издания на литографията. В запазените варианти основните тематични компоненти не се променят. Литографията включва реални и фантастични персонажи. На преден план е изобразен белобрад овчар в народно облекло, задрямал под сянката на вековен дъб. До него лежи кучето му, втръчено в съновидението на стопанина си, но това не е така във всички варианти на литографията. Силуетът и броят на стадото се различават във всяко едно от тях. Разказът за съня на овчаря се разкрива на заден план. Алегорично е представено пробуждането на България в образа на окована във вериги плачеща жена. В запазените варианти съществуват несъществени различия в позата на алегорията „България“ – в единия случай тя се подпира с лявата си ръка, а в другия – с дясната. На дървото зад нея е окачена табела с надпис „IV в.“, а около нея са изобразени лъв, корона, меч и скиптер – символи на нацията и държавността. Сред облаците е ангел, който с тръба пробужда спящия овчар и едновременно му посочва страдащата жена. Същевременно от небето се отделя мълния, която пречупва знаме с полумесец. То е издигнато над високи крепостни стени, минарета и кули.

В долния край на литографията е поместен акростих „Българскому лву“², под който са отпечатани инициалите на Георги Раковски. Състои се от 13 стиха:

*Б - ългар някогда родил мя е славен град
Л - юдие принесоха мя, и предводител Кубрат.
Г - ори Старопланински саяно да крася
А - мяжкушяви гърци ужасно да страия!
Р - айна река мя е многоажди виждала
С - илна ужяс миру сянка ми е задала!
К - олко места съм аз славно тогда владял!
О - аз много съм работи на свят имал!...
М - ене увенчяха с златен Българи венец,*

¹ *Свобода*, год. 2 (1871), бр. 2. НБКМ, СтВ 18.

² Оригиналът на акростиха се намира в неговия архив: вж **НБКМ–БИА**, ІВ 293, л. 14.

Гр IV 631

*У - громния им държави аз бях творец.
 Л - юта рана ми полъмесеџ в сърдце задади
 В - ремя доще и мой глас пак да ся убади
 У - старопланински лесища страшно да ревни!!!³*

С особени разлики се откроява екземплярът от цветното издание (Гр IV 631), отпечатано в издателство Lith. Eckhardt & Pappo, Smardan 4, Букурещ.

Единствено в този вариант над изображението е отпечатано заглавието „Сънят на българските народни дейци за Освобождението на България през 1854 г.“. Според Никола Мавродинов⁴ то е вмъкнато във второто издание на творбата. В долния десен ъгъл има автограф „Н. Fialla“, който може да се възприеме като името на друг автор (Фиала) или като на техническия изпълнител на литографията. Само в този екземпляр инициалите на Георги Раковски под стихотворението са с латински букви: „R. R. C.“, докато в другите те са с главни български букви: „Г. С. Р.“.

³ Архив на Г. С. Раковски: Т. 1, Писма и ръкописи на Раковски. София, 1952, с. 579.

⁴ Мавродинов, Никола. Изкуството на българското възраждане. София, 1957, с. 352.

Гр IV 629

В Националната библиотека се съхранява и екземпляр от черно-бяло издание на литографията (Гр IV 629), в който не е обозначено мястото на отпечатване. Вероятно този вариант също е издаден в Букурещ.

Това предположение е в резултат на разчетените инициали „349 В. Ц.“, написани с молив в долния ляв ъгъл под изображението. Те се отнасят към Владимир Цанков⁵, брат на Кириак Цанков. Информация за постъпването на този екземпляр в Библиотеката е публикуван в Годишник на Народната Библиотека в София за 1926–1928 г. От отчета на библиотекаря В. Василев⁶ става ясно, че литографията е вписана със заглавието на акростиха „Българскому лву“ като част от „Сбирка литографирани картини из архивата на Кириак Цанков. Осем картини, издания на Пандурски (в Букурещ)“. Доказателство, че този екземпляр е издание на Недялко Пандурски, е и ръчно добавеният пояснителен текст в долния десен ъгъл:

⁵ Архивът на Владимир Цанков е откупен с Протокол 13 от 16. IX.1925 г.

⁶ *Годишник* на Народната Библиотека в София за 1926–1928, 1928, с. 153.

II. аз съм, който съм, аз съм, аз съм
 I. аз съм, който съм, аз съм, аз съм
 P. аз съм, който съм, аз съм, аз съм

I. аз съм, който съм, аз съм, аз съм
 II. аз съм, който съм, аз съм, аз съм
 III. аз съм, който съм, аз съм, аз съм
 IV. аз съм, който съм, аз съм, аз съм
 V. аз съм, който съм, аз съм, аз съм

I. аз съм, който съм, аз съм, аз съм
 II. аз съм, който съм, аз съм, аз съм
 III. аз съм, който съм, аз съм, аз съм

III

III

Гр IV 378

„Никому не е позволено да препечатва, N. K. P.“. Инициалите „N. K. P.“ се отнасят към Недялко Пандурски. Известен търговец и разпространител на литографии през Възраждането, името му се свързва главно с творбите на полския художник Хенрих Дембицки и с издателството Stabilim. lith G. Voneberg в Букурещ. Информация за разпространението на екземпляри от тази литография, които са издадени от Недялко Пандурски, публикува учителят Богомил Даскалов от Трявна във в. „Мир“⁷.

В Националната библиотека се съхраняват два екземпляра, които са отпечатани във Виена. Това не е случайно, тъй като през средата на XIX в. Виена заема едно от първите места в Европа като център на изкуствата. В града съществуват редица печатници и издателства, в които на високо техническо равнище се отпечатват книги, списания, вестници и литографии.

⁷ Даскалов, Богомил. Стара историческа картина. – В: *Мир*, год. 44, бр. 11 335 (7.05.1938).

Единият екземпляр (Гр IV 630) е от печатницата и издателството „Druck u. Verlag v. A. Planck & Sohn Mariahilferstrasse 75, Wien“. Това е единственият вариант на литографията, в който изображението е с портретно разположение. Другият (Гр IV 378) е отпечатан в печатницата и издателството Druck u[nd] Verlag v[on] H. Gerhart, Margarethen, Grüngasse № 32, Wien.

Печатното издание оправдава своето съществуване, когато стига до хората, за които е предназначено. Георги С. Раковски прави всичко възможно, за да разпространи литографията и в българските земи, и в пределите на Сърбия, Влашко и Молдова, където по това време живее голяма част от българската емиграция. Той осъзнава важната роля на историко-революционната графика за повишаване на националното самочувствие на народа. Според запазени мемоарни източници тази литография става част от интериора на българските домове и читалища. В писмо от Данаил Попов се съобщава на Филип Симидов⁸, че притежава оригинал на литографията, която е издадена през 1854 г. и му е подарена от самия издател Георги Раковски. В спомените за българското читалище в Белград, Петър Иванов Берковски⁹ отбелязва:

„От страните на тия две картини по стените висяха: 1) Нашествието на Аспаруха в България с пренасяне на пепелта на своите праотци; 2) Българскому Лву (акростих)...“.

За появата на екземпляр в Ловеч информира Гено Иванов¹⁰:

„В началото на Кримската война българите се надявали на освобождение. Те не искат не само турските и гръцките думи в езика си, но и владичеството на гърци и турци. Характерна е една символистична картина от 1854 г., която видяхме у г-жа Боцка М. Павлова. Картината, донесена още навремето, представлява следното: пастир заспал под дърво. Пред него стадото му; в облаците ангел тръби и сочи с ръка встрани – към България, представена като девица, окована във вериги. Пред нея е сложена корона и меч, а зад нея легнал лъв. Картината е виенско издание“.

Чрез разпространяването на историко-революционни литографии Георги Раковски успява да усили революционната пропаганда и бързо да ориентира съотечествениците си относно перспективите за поставянето на българския национален въпрос.

⁸ НБКМ–БИА, ф. 88, а.е. 15, л. 3.

⁹ Берковски, Петър. Из възпоминанията ми. Лом, 1894.

¹⁰ Иванов, Гено. Елинизмът в Ловченска епархия през време на турското владичество. – В: Ловеч и Ловчанско. Геогр., истор. и култ. описание, 1931, т. 3, с. 17–18.

Две издания за Георги С. Раковски

Two editions about Georgi S. Rakovski

В тома **„Из документалното наследство на Георги С. Раковски“** са представени 33 документа, групирани в три дяла, озаглавени „Документални материали с биографични данни за Георги С. Раковски“, „Кореспонденция“ и „Дейност“.

Съставители са д-р Руслан Иванов, д-р Милена Тафрова, Марина Яниславова, Нора Кавалджиева-Пенева. Автор на предговора е д-р Руслан Иванов.

Житието, спомените за страданията в затворите в османската столица, удостоверенията за сръбско и руско поданство, паспорт за пътуване, списъкът на оръжието и вещите на Г. С. Раковски и др. са сред документите с биографичен характер в първия дял. Във втория са включени писма от Г. С. Раковски до Иван Степанович Иванов, Иван Касабов, Иван Кишелски, Иван Кулин, до баща му Стойко Попович и др. В третия дял са планът за освобождението на България, ръкописи, бележници и други важни документи, осветляващи разностранната дейност на Раковски. Това издание на документи, посветено на 200-годишнината от рождението на великия българин, може да послужи на студенти, докторанти и тесни специалисти

като ценен извор на материал при изследванията на епохата на Възраждането, на живота и делото на Георги Стойков Раковски. Сборникът е отворен към широк кръг читатели с исторически интереси.

Обем 252 страници, цена 15 лв.

„Мъдрост с храброст в едно“ е пълноцветен каталог, който съдържа еспонати от изложбата в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, посветена на 200-годишнината от рождението на Георги Стойков Раковски. Съставители са д-р Милена Тафрова, Марина Яниславова, Йоанна Маркова.

Представени са писма, позив към българския народ, списък с участниците в Първата българска легия, чернови на „Горски пътник“, множество редки снимки от фонда на Националната библиотека.

Обем 64 страници, цена 12 лв.

Цената на двете издания в комплект е 25 лв.

**Директна покупка от Националната
библиотека „Св. Кирил и Методий“ – на
гигиена „Регистрация“, или чрез заявка до
Росица Владимирова –
тел. (02) 9183 136; GSM: 0885643171;
e-mail: R.Vladimirova@nationallibrary.bg;
rosicavladimirova@abv.bg**

Локалната компютърна мрежа НБКМ вече е високоскоростна

ДЕНИСЛАВ КЪНЕВ

The local computer network of the “St. St. Cyril and Methodius” National Library is now high-speed

Denislav Kanev

Summary

The author raises the issue of the biggest challenge for the digitalization in Bulgaria and abroad. The amount of information that needs to be stored in formats appropriate to the needs of librarians and readers is enormous. He shares his experience in the development and implementation of high-speed local computer network of the “St. St. Cyril and Methodius” National Library by a team from the Bulgarian company RTS (RTS BG Ltd.), which is a leader in the information and communication technologies (ICT) sector.

Key-words: “St. St. Cyril and Methodius” National Library, digitalization, local network, computer technologies, information technologies.

Най-сериозният проблем пред дигитализацията у нас, а и в чужбина, е огромният обем от информация, който трябва да бъде съхраняван в подходящи за потребностите на библиотечните специалисти и техните читатели формати. Липсата на достатъчно хардуерна и софтуерна осигуреност на библиотечната институция може да се превърне в сериозно препятствие за реализацията на всеки дигитален проект в областта на книжовно-документалното наследство. Липсата на сигурност, скорост, отказоустойчивост и оперативност на мрежовите решения може да доведе до разкъсване на виртуалния мост между библиотеката и читателя. Осъзнавайки това предизвикателство, през октомври 2020 г. Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ започна реализацията на проект за създаването на високоскоростна локална компютърна мрежа, която да облекчи работата по дигитализацията на библиотечния фонд и да осигури осигуреността и оперативността на постоянно нарастващия обем от цифрова информация. Мрежата ще подобри и всекидневната дейност на администрацията, и координацията между различните отдели. Новите технологии изискват бързи решения и действия и днес екипът на Библиотеката с гордост може да се похвали, че мрежата е напълно функционална.

Състояние на мрежата преди проекта

Оптичната мрежа на Националната библиотека е била структурирана звездообразно, с централна точка – сървърно помещение в сградата ѝ. За ключови

връзки са ползвани шест основни оптични трасета с по две влакна, терминирани на медийни конвертори между етажите, разположени в сървърното помещение. Оптичната свързаност се е осъществявала паралелно по оптични мултимод и сингълмод влакна. На подобна структура на трасето е разчитал и резервният интернет доставчик.

Подмяната на активното оборудване даде възможност за бъдещо разширение на тези връзки до скорост на трансфер в локалната мрежа до 10G. Преди проекта активното ИКТ оборудване в сървърните помещения и в сградата на НБКМ бе амортизирано. Използвани са 24-портови управляеми комутатори на Cisco, както и други неуправляеми устройства, с невъзможност да осигурят необходимия капацитет на пренос, стабилност и сигурност на мрежата. В Библиотеката е използвана и Ethernet свързаност с множество неуправляеми комутатори на различни производители. Ethernet (LAN) частта от мрежата няма конкретна структура, надградена е при необходимост с допълнителни неуправляеми комутатори, което води до прекъсвания на локалната мрежа в конкретни зали и цели зони.

Колаборация и интернет

Реализация и предимства на проекта

Предвид нарастващата важност на компютърните мрежи в културния живот те трябва да отговарят на високи изисквания с оглед безпроблемната работа на различните видове приложения и услуги, които се пренасят чрез тях. В основата на всяка мрежа са кабелната инфраструктура и топологията. Затова, при реализацията на проекта бяха извършени конкретни дейности, свързани с:

- усъвършенстване на оптична свързаност между етажите с капацитет 10G;
- свързаността между активните устройства (маршрутизатор и комутатор) с оптика до 10G;

- висока производителност на мрежата, която ускорява и подsigурява преноса на данни между различни библиотечни отдели;
- безпроблемна работа в cloud среда с актуално програмно осигуряване;
- Ethernet свързаност, която осигурява безпроблемна работа до 10G до всяко крайно устройство;
- решение, изцяло базирано на MikroTik със система за мониторинг на мрежата;
- защита от следващо поколение (next generation firewall).

Наред с това е подsigурено и хардуерно оборудване, което позволява използването на информационния капацитет на локалната мрежа. Така чрез новото ИКТ оборудване се обезпечава безпроблемната работа в предоставянето на услуги на студенти, ученици, посетители, гости, администрация. Библиотеката продължава да бъде видима в цифровото пространство и може да отговоря още по-адекватно на съвременните информационни потребности на различни групи специалисти и на обществото като цяло. Важен е и фактът, че новото оборудване ще доведе освен до безпроблемна работа, но и до по-ниска консумация на енергия.

Пример за практическата стойност на проекта е по-скоростният трансфер на файлове при дигитализацията на документи от богатия фонд на Националната библиотека. Технологията дава възможност за адекватен пренос на данни при подготвянето на фототипни издания. Проектът е тестван с дигитализацията на *Празничен миней* от XVI в. от инж. Георги Бобев, ръководител на отдел „Дигитална библиотека“.

Първоначално всяка рядка и ценна книга, каквато е *Празничен миней*, се дигитализира в TIF формат – по щадяща процедура. След като файлът е архивиран, копие/я на дигиталния обект се предоставя по локалната мрежа за обработка и то/те могат да бъдат ползвани за различни цели, включително и от потребителите онлайн. Благодарение на това се постигат три ключови цели:

- архивиране на документа;
- достъп до него чрез дигиталната библиотека;
- възможност за преиздаване фототипно на ценна и рядка книга.

Новите възможности на локалната мрежа след реализирания проект осигуряват по-висока сигурност и скорост на пренос на данни и за специалистите в Библиотеката, и за онлайн потребителите.

Високоскоростната локална компютърна мрежа е разработена и осъществена в продължение на пет месеца от екип на българската компания RTS (ПТС БГ ООД), водеща в сектора на информационните и комуникационните технологии (ИКТ). Компанията осъществява цялостни мрежови и комуникационни решения в държавния и частния сектор. Тя е партньор в първата в България MikroTik Академия, основана в Университета по библиотекознание и информационни технологии, подпомагайки ефективно-профилираното образование. RTS участва активно в предаване на своя значителен технически и практически опит и познания на студентите за укрепване на уменията им и изграждането им като специалисти чрез насочена дейност за образование от практиката.

Проектът бе реализиран по план и чрез активното съдействие на експерти от ИТ отдела на Библиотеката. Бързата му реализация стана възможна благодарение

Инж. Георги Бобев дигитализира *Празничен миней* от XVI в.

на съдействието на доц. д-р Красимира Александрова, директор на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, която оцени значителните предимства от надграждането на високоскоростната мрежа.

Библиографските и историографски поредици „Трудове на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии“ и „Факлоносци“

Дистанционна галапремиера на УниБИТ

АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ЗОРНИЦА ВУТЕВА,
ЙОАНА БОРИСОВА, ЛЮБОВ ЙОВИНСКА,
ЛИЛИЯ ЗАРЕВА, ЦВЕТАНА ЙОВЧЕВА

Bibliographic and histiographic series Proceedings of the Student Scientific Society at the University of Library Studies and Information Technologies and Torchbearers

Distance gala premiere of the University

*Angel Georgiev, Zornitsa Vuteva, Yoanna Borisova,
Lubov Yovinska, Liliya Zareva, Tsvetana Yovcheva*

Summary

A panorama is made of the distance gala premiere of the bibliographic and histiographic series Proceedings of the Student Scientific Society at the University of Library Studies and Information Technologies – 16 volumes (2008–) and Torchbearers (2010–) – 30 volumes, and 16 e-libraries of ULSIT – museum-gallery ANEL in Sofia held in compliance with all anti-epidemiological measures.

The humanitarian dimensions of the presented production are revealed: I. Chronotope, patronage, presidency, curator, moderator of the gala premiere; II. Bibliometry of the scientific production presented at the gala premiere; III. Academic speeches, presented at the gala premiere – by Prof. DSc Stoyan Denchev, a full member of the International Informatization Academy of the UN – editor-in-chief of the production; Prof. DSc Irena Peteva – first title reviewer of the editions; Prof. DSc Alexandra Kumanova, a full member of the International Informatization Academy of the UN – president of SSS at ULSIT; IV. Bibliophile manuscript books of SSS at ULSIT – donation; V. Discs of the records of the presented production of SSS at ULSIT – donation; VI. Announcement of the elaboration of new e-libraries of SSS at ULSIT; VII. Emblemization of the presented scientific production (BLESSED FIRE – KNOWLEDGE – LOVE: CARMINABURANA: Oratory: Academic Saint

axiology – interaction with the participation of authors of this production – students from our University).

Key-words: universal humanitarian knowledge; modeling – current (Proceedings of the Student Scientific Society at the University of Library Studies and Information Technologies – 2008–), retrospective (series Torchbearers – 2010–), perspective (annual conferences of SSS – 2005–).

Посвещава се на професор Стоян Денчев – личност-институция

I. Хронотоп, патронаж, председателство, куратор, водещ

На 8 април т.г. се проведе уникалната галапремиера (*Ил. 1*) на двете единствени библиографски и историографски поредици от издания в България – „Трудове на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии“ (2008–) [1] и серия „Факлоносци“ (2010–) [2] на Академичното издателство „За буквите – О писменехъ“ (*вж.*: Прил. I–II), създадени по преосмислените в съвременното информационно общество модели на „Годишника на Българския библиографски институт „Елин Пелин“ (София, 1948–1963) [3] с главен редактор проф. Тодор Боров (1901–1993) и три световно-известни семиологични издания на планетарната универсална хуманитаристика: „Труды по знаковым системам. Ученые записки Тартуского государственного университета“ (Тарту, 1964–) [4] с главен редактор проф. Юрий Лотман (1922–1993) (*дн.*: други ред. – *вж.*: цит. библиогр. запис), Journal of the International Association for Semiotic Studies / Revue de l'Association Internationale de Sémiotique (Bloomington, 1969–) [5] под главната редакция на проф. Томас Сибиък (Thomas Albert Sebeok, 1920–2001) (*дн.*: други ред. – *вж.*: цит. библиогр. запис) и Versus: Quaderni di studi semiotici (VS) (Bologna, 1971–) [6] на проф. Умберто Еко (Umberto Eco, 1932–2016) (*дн.*: други ред. – *вж.*: цит. библиогр. запис).

Форумът премина дистанционно – по архисъвременния модел на най-престижните формати – за високотехнологично транслиране, и беше наблюдаван от няколкохилядна аудитория от почитатели на библиографията, историографията и справочно-енциклопедичната и учебна литература по универсално хуманитарно знание – и у нас, и в чужбина (<https://meet.google.com/gud-hyfp-vqr>).

Излъчването се транслира директно от музей-галерия „Анел“ в София.

Галапремиерата премина под патронажа на съветника на президента г-н Румен Радев по образование, наука и иновации г-жа Валентина Танева-Алексова и председателството на проф. д.н. Ирена Петева – ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ), и проф. д.к.н. Стоян Денчев – председател на Общото събрание на Университета, с куратор – проф. д.п.н. Александра Куманова – ръководител на Студентското научно общество (СНО) при УниБИТ.

Водещ на форума беше Марияна Матова – ALUMNI на УниБИТ (магистър на Университета по „Библиотечни колекции“), библиотекар в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ (НБКМ), експерт-наблюдател на СНО при

Университета по линия на комисията Гражданска позиция на научното творчество (Ил. 4).

Марияна Матова в своите встъпителни думи към аудиторията на галапремиерата се обърна и към министъра на образованието и науката г-н Красимир Вълчев, министъра на труда и социалната политика г-жа Деница Сачева, доц. д-р Тодор Чобанов – заместник-кмет на Столична община, направление „Култура, образование, спорт и младежки дейности“ (удостоил форума със специален адрес (Ил. 2), директора на Библиотеката на Народното събрание г-жа Десислава Радева и присъстващата на живо на трансляцията от галерия „АНЕЛ“ г-жа Катя Асенова – библиотекар в тази библиотека.

В това респектиращо обръщение на водещата на галапремиерата последваха думи към Негово Преосвещенство Мелнишкия епископ Герасим – главен секретар на Светия Синод на Българската православна църква, доц. д-р Красимира Александрова – директор на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, доц. д-р Венцислав Велев – началник на отдел „Регионални дейности“ в Министерството на културата на Република България и председател на Българския комитет „Паметта на света“, д-р Силвия Найденова – директор на Централната библиотека на Българската академия на науките, д-р Юлия Цинзова – директор на Столична библиотека и към завеждащите библиотекари в страната, които дистанционно наблюдаваха форума.

Презентираната научна продукция е по белите полета на универсалната хуманитаристика. Тя е внедрена не само – за учебни цели в УниБИТ, но и по нея успешно се преподава и в други университети – в 21 страни от 4 континента (Европа, Азия, Америка, Африка), от които са нашите партньори – съавтори, консултанти и рецензенти по изданията на серия „Факлоносци“ и „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“.

Удостоените с галапремиерата издания – като многоезични универсални библиографски и историографски бази от данни – са отразени не само в реалните каталози и е-платформите – за свободен достъп на Библиотечно-информационния център на УниБИТ, но и в библиотечно-информационната инфраструктура на страната и по света.

Те са достъпни чрез информационно-комуникативните системи на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, Централната библиотека на Българската Академия на науките и 26-те регионални библиотеки на страната, на над 900 читалищни и градски библиотеки на България, над 5000 библиотеки към висши училища, над 6000 специални библиотеки.

II. Библиометрия на презентираната на галапремиерата научна продукция

Общо 46 тома библиографска и историографска справочно-енциклопедичната и учебна литература по универсално хуманитарно знание намери системно отражение на форума: 16 тома на „Трудове на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии“ (2008–) –

текущ канал на информационно моделиране[1] и 30 тома от серия „Факлоносци“ (2010–) – ретроспективно трасе – за установяване на връзки в инфосферата.

Тази продукция подхранва 16 е-библиотеки на Университета, които са първите е-библиотеки в България (2005–):

- *ERUDITICA* (съотнасяне на е-ресурси на Студентското научно общество);
- *ANTHOLOGICA* (изящната словесност на България IX–XXI в.);
- *ARYANICA* (соларният култ със северен генезис);
- *AUTOBIOBIBLOGRAPHICA* (библиографските сводове на публикационната активност);
- *COMMENTATORICA* (коментирането и рецензирането);
- *ECOVIANA* (библиографирането на трудовете на проф. Умберто Еко);
- *ETYMOLOGICA* (създаване на англо-руско-българския речник по библиотечна и информационна дейност);
- *EVRISTIANA* (откритията в историята и настоящето на човечеството);
- *GLORICA* (личностите и делата на УниБИТ);
- *GRATULATORICA* (информационната база от публикации на студентите);
- *HUMANITARIANA* (концепциите – за човека – от Античността до днес);
- *NESTINARIANA* (картографирането и декодирането на нестинарския култов реликт);
- *PAISIADA* (личността и делото на св. о. Пансий Хилендарски);
- *PATRIARCHICA* (личността и делото на св. патриарх Евтимий Търновски – Български);
- *PSYCHOLOGICA* (възгледите – за човешката душа – от Античността до днес);
- *UNIVERSALICA* (световната универсална библиография)...

В представените издания на поредиците – общо 46 тома справочно-енциклопедична библиографска и историографска монографична – учебна литература и 16 е-библиотеки – взимат участие най-изтъкнати съвременни учени на България, както и консултанти от 21 страни по света: Австрия, Алжир, Ватикана, Великобритания, Германия, Грузия, Естония, Израел, Индия, Италия, Иран, Казахстан, Литва, Полша, Русия, Саудитска Арабия, САЩ, Турция, Украйна, Финландия, Франция.

Тези модерни информационни ресурси – традиционни и електронни – са трансформации на класическите правила – за енциклопедичните издания: универсалност на познанието; плурализъм в гледищата; историографичност на сводовете.

Удостоените с галапремиерата информационни ресурси стъпват на повече от 700 класификации на библиографското знание, битувачи в над 5000 документа.

Презентираните издания излизат на три езика: български, английски, руски. Базисната информация в продукцията е на 22 езика (английски, арабски, български, гръцки, датски, латински, испански, италиански, немски, полски, португалски, румънски, руски, санскрит, словенски, турски, украински, фарси, френски, чешки, шведски, японски)...

В презентираните информационни ресурси на УниБИТ, както и в универсалния и специализиран научен печат – и у нас, и в чужбина, е впечатляващо автор-

ството на 1300 студенти на Университета. Тези 1300 студенти са направили 3353 научни публикации.

III. Академични слова, огласени на галапремиерата

III.1. Академично слово на проф. д.ик.н. Стоян Денчев¹, действителен член на Международната академия по информатизация при ООН – отговорен редактор на продукцията

Уважаеми колеги и драги гости!

Университетът по библиотекознание и информационни технологии е най-младия в страната, макар да е основан реално преди повече от 70 години като Държавен библиотекарски институт.

Тук е мястото да се изтъкне, че УниБИТ е член на:

- **Международната федерация на библиотечните асоциации и институти** (IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions);
- Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“;
- **Българската библиотечно-информационна асоциация (ББИА)**;
- Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“;
- **Европейското бюро на библиотечните, информационните и документационните асоциации** (EBLIDA – European Bureau of Library Information and Documentation Associations).

За първи път през двадесет и седемгодишната история на EBLIDA в **управителния съвет на асоциацията** бе избран **представител от България** – доц. д-р **Марина Енчева**, преподавател по електронни информационни ресурси в УниБИТ, стана част от ръководството на организацията благодарение на номинацията на ББИА. Изборите се проведеха на 30 май 2018 г. в Страсбург (Франция).

УниБИТ е член на:

- **Европейската мрежа – за културен мениджмънт и политика** (ENCATC – European network on cultural management and policy);
- **Руската библиотечна асоциация** (Российская библиотечная ассоциация РБА) – има и 7 индивидуални членове от УниБИТ;
- **Американската библиотечна асоциация** (American Library Association ALA) – има и 4 индивидуални членове от УниБИТ...

...Бих искал да обърна Вашето внимание на **иконата „Св. св. Методий и Кирил“**, която се съхранява в нашия Университет.

Тази икона е предоставена – за **съхранение на УНИБИТ от Негово Светейшество Българския патриарх + Максим**.

Иконата е храмова на храм-паметника „Св. Александър Невски“, докато той е бил – за кратко преименуван на името на **Светите братя...**

Но това, с което наистина се гордеем през новия XXI в., е нашето **Студентско научно общество**, създадено преди 16 години под неизменното ръководство на

¹ Ил. 3.

Вж снимките в отделното приложение.

професор Александра Куманова. Този пионерски – за страната ни и дори – за Европа и света, проект особено впечатлява с мащабната си научна продукция, въплътена в 46 тома библиографска и историографска продукция в две строги поредици и 16 електронни библиотеки. Днес триумфира желаното, което е изпълнено – превърнато е в реално: да се изгради база по **отсъстващата структура на знанието – за страните от Централна и Източна Европа – универсалното хуманитарно знание...**

Но днес пред нас е впечатляващият резултат от общите усилия и знания на студенти, преподаватели и ако щете – на академичната университетска общност като едно цяло, по примера на **православната съборност**, и това е с един огромен, наистина планетарен, периметър.

Като отговорен редактор на презентирания днес енциклопедична продукция на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии съм удовлетворен, че тази **научна продукция по белите полета на универсалната хуманитаристика** е внедрена не само – за учебни цели в нашия Университет. Тя успешно е преподавана и в други университети – в 21 страни от 4 континента (Европа, Азия, Америка, Африка), от които са нашите партньори – съавтори, консултанти и рецензенти по изданията на серия „Факлоносци“ и „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“. Нашите издания – като **многоезични универсални библиографски и историографски бази от данни** са въведени не само в **реалните каталози и е-платформите – за свободен достъп** на Библиотечно-информационния център на нашия Университет, но и библиотечно-информационната инфраструктура на страната и по света.

Те са достъпни чрез информационно-комуникативните системи на:

- Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“;
- Централната библиотека на Българската Академия на науките;
- 26-те регионални библиотеки на страната;
- над 900 читалищни и градски библиотеки на България (от общото количество от 1014 на тези библиотеки);
- над 5000 библиотеки към висши училища (от общо 6806);
- над 6000 специални библиотеки (от общо 6541).

Заразен от моята специализация в англосаксонския свят, бих казал – като колегите от Оксфорд и Харвард, – че двете презентирани днес поредици на нашия Университет – „Факлоносци“ и „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“ – са плодове на **методологията Learning by doing**.

Тези научни поредици наистина имат **great acumen and cogency** (голяма **пропицателност** и **убедителност**) в руслото на най-добрите световни университетски традиции.

Не случайно удостоението с днешната премиера издания се притежават в лекциите на световните библиотеки:

- Библиотеката – за чуждестранна литература – Москва, Русия (М. I. Rudomina All-Russia State Library for Foreign Literature – Moscow, Russia);

- Британска национална библиотека – Британски музей (The British Museum);
- Конгресна библиотека – Вашингтон, САЩ (The Library of Congress – Washington, USA);
- Народна библиотека – Белград, Сърбия (National Library of Serbia – Belgrade, Serbia);
- Национална библиотека – Будапеща, Унгария (National Széchényi Library of Hungary – Budapest, Hungary);
- Национална библиотека – Букурещ, Румъния (National Library of Romania – Bucharest, Romania);
- Национална библиотека – Киев, Украйна (Vernadsky National Library of Ukraine – Kiev, Ukraine);
- Национална библиотека – Минск, Беларус (National Library of Belarus – Minsk, Belarus);
- Руска национална библиотека – Санкт Петербург, Русия (National Library of Russia – Saint-Petersbourg);
- Руска държавна библиотека – Москва, Русия (Russian State Library – Moscow, Russia);
- Университетска библиотека – Краков, Полша (Jagiellonian Library – Krakow, Poland);
- Университетска библиотека – Мюнхен, Германия (Universitätsbibliothek [University Library] – München [Munich]);
- Университетска библиотека – Санкт-Петербургский государственный институт культуры (University Library – Saint-Petersbourg State institute of culture);
- Университетска библиотека – Сиатъл, САЩ (University of Washington Libraries – Seattle, USA) и много други (изброявам тук само тези, от които постъпват системно благодарствени писма – за изданията ни по линия на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и нашият Университет е в постоянни епистоларни контакти с библиотекарите.

Накрая, позволете ми да си послужа с един израз от древността, приложим – за издателските традиции на поредиците през XXI в.:

„На Големия кораб – голямо плаване!“.

Откривам днешната галапремиера на УниБИТ!

III.2. Академично слово на проф. д.н. Ирена Петева – първи титулен рецензент на изданията

Уважаеми колеги и драги гости!

Като ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии бих искала да отбележа нашата законна гордост от съществуването на Студентското научно общество, създадено преди 16 години по инициатива на професор Александра Куманова, която е негов ръководител.

Особено ще изтъкна не само мащабната дейност на това общество, намерила израз в 46 тома и 16 електронни библиотеки, но и особено прецизното уникално библиографско, библиотечно и информационно оформление на всички ресурси.

Всяка микроединица (библиографски запис), както и всяка макроструктура (вторично-документален ресурс: списък или указател на литература или електронна база от данни, показалец, информационен ключ) на тази продукция са поднесени на **максималистичния фотографски език на библиотечната – каталожната – библиография.**

Това е уникално трудоемко и времеемко начинание, зад което стои познаването на възможностите на пълнота на библиографските записи на документите – традиционни и електронни, което е осъществимо единствено при изучаването на тези документи DE VISU, а подобен подход съдейства – за историографско наблюдаване на трансформациите на информацията в генериране на цели информационни картини и на документите, и на свързаните потоци на библиографска информация.

Не мога да не изтъкна и семантичната – на контента – тежест на презентираната днес продукция, която е не само по **най-актуални проблеми на съвременото и историческото минало**, но тя е и по **белите полета на универсалната хуманитаристика.**

Освен класическите книжни поредици – като „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“ и „Факлоносци“ – тук са и електронните библиотеки с емблематични названия като библиографските и историографските справочно-информационни енциклопедични картини:

- Nestinariana (за огнените реликтови практики у нас и трансмисиите им по земното кълбо);

- Paisiada (за личността и делото на св. о. Паисий Хиленсарски – неговото есе по гражданско мислене и поведение „История славяноболгарская...“ – първия граждански кодекс на българите);

- Escoviana (за излезлите у нас творби на видния семиотик структуралист професор Умберто Еко и на литературата – за него с установяване на оригиналните заглавия на неговите творби, които не винаги се посочват в публикациите на преводите на първоизточниците у нас на български език);

- Aryanica (за праисторическите корени на планетарния соларен огнен култ като разпръснал се по земното кълбо от един общ център, намиращ се на север);

- Patriarchica (изследване на творчеството на св. патриарх Евтимий Търновски като връх на българския, европейския и световния Предренесанс)...

Тези и други справочно-информационни енциклопедични картини на Студентското научно общество при УниБИТ стъпват на класическото познание, свързват модерността с класическите образци на мислене, но носят и новативния дух на интердисциплинарност и постмодерното свързване на реалиите от всички порядъци.

Тези библиографски и историографски информационни картини обхващат националния и световен патримониум.

Гостуващите автори в двете поредици на Студентското научно общество са от 21 страни, а материалите в отделните издания са представени на 22 езика!

Само тези библиометрични факти свидетелстват, че нашият Университет е наистина един истински академичен **УНИВЕРСУМ на знанието...**

И – за още един език на тази продукция искам да обърна специално внимание днес.

Презентираните чрез настоящата галапремиерата на УниБИТ поредици „Трудове на Студентското научно общество“ и „Факлоноски“ са поднасяни на вниманието на научната общност постоянно и във вид и на перспективна, и на текуща, и на ретроспективна информация на **ежегодните форуми на Студентското научно общество при Университета от 2005 г. редовно**. Това става на езика на **науката – конференциите**.

По този начин участващите 1300 студенти на нашия Университет – автори в изданията – заедно със своите преподаватели – участват в една модерна интеракция, в която се наблюдават взаимозависимостите на минало – настояще – бъдеще на етапите на информатизация на реалността, които са свързани с хипервръзки, инициирани от самите участници в информационните процеси.

Като венец над това истинско мироздание е Пътеводителят на Студентското научно общество при УниБИТ **FAX ERUDITIO (ФАКЕЛ НА ЗНАНИЕТО)**, който отразява библиографски цялата книжовна продукция от 46 книги в 25 886 страници...

На всички равнодушни скептици бих обърнала внимание – да разгледат, да изучат удостоените с днешната премиера издания – с безсмъртното слово на патриарха на българската литература Иван Вазов:

„Елате ни вижте!“.

III.3. Академично слово на проф. д.п.н. Александра Куманова, действителен член на Международната академия по информатизация при ООН – ръководител на СНО при УниБИТ

Уважаема госпожо ректор – професор Петева!

Уважаемо общество!

Презентираната днес научна продукция, носеща и пораждаща изброените количествени характеристики, не е количествено натрупване.

Пред нас е **КЛЪСТЕР на УНИВЕРСАЛНОТО ХУМАНИТАРНО ПОЗНАНИЕ, ОТСЪСТВАЩО** в класификациите на знанието през втората половина на XX в. в страните от Източна Европа.

Това универсално хуманитарно знание и днес е предизвикателство – за архитектите на информатизацията, защото то оперира далеч не само с **тримерното и единичностите** (инструментите – за изграждане на **физическата картина** на света в диференцираната синтагма на познание), а – с **многомерното и множественостите** (интелигибелната, мисловно, философски натоварената **гносеосфера** на **рационалното и интуитивното (съзерцателното) знание** едновременно,

бликащо от преплитането на такива противоречащи си философски линии на установяване на връзки между нещата като **научния рационализъм**, задълбочен в посока на **НЕКЛАСИЧЕСКИЯ ПОСТМОДЕРЕН рационализъм**, и **неогностицизма** – измерения които изглеждат на битовистичното съзнание като **квантови аномалии**, и които **НЕ СЕ** вписват във **физическата картина на света**, защото са плод на **ИНТЕЛЕКТУАЛНА КОНВЕРГЕНЦИЯ** – не само на **свързване по хоризонтала на ПОЗНАНИЕ** – на област с област – дори от сферите на естествознанието и хуманитарните измерения, – а на **опериране с вертикала на ОТСЪСТВАЩАТА СТРУКТУРА НА ИНФОРМАЦИЯТА: СЪОТНАСЯНЕ НА НАУКАТА – ИЗКУСТВОТО – ЛИТЕРАТУРАТА – ОБИКНОВЕНИЯ ЖИВОТ – РЕЛИГИЯТА: сфери на съзнание**, всяка от които имат натрупан уникален опит, и днес той се **СВЪРЗВА** – проф. Юрий Лотман, проф. Томас Сибиък, проф. Умберто Еко...).

Пред нас чрез презентираните, единствени в България, библиографски и историографски поредици от издания „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“ и „Факлоносци“ се изгражда **ОТСЪСТВАЩАТА СТРУКТУРА НА УНИВЕРСАЛНАТА ХУМАНИТАРИСТИКА**, което означава: генериране **ПО ВЕРТИКАЛА** на **информационно-търсещи съоръжения**, предназначени – за **плуралистично боравене с многообразни гледища** – **ИСТОРИОГРАФСКИ РИЗОМИ** (Жил Делюз, Феликс Гуатари).

Тази енциклопедична продукция е създадена със съзнанието да продължи библиографската и историографската традиция в **универсалната хуманитарна библиография** на акад. Никола Михов, проф. Тодор Боров, акад. Иван Дуйчев, проф. Велчо Велчев, проф. Куьо Куев, проф. Боньо Ангелов, акад. Петър Диневков и е представена пред отечествената и международната научна общност като **българска научна школа по библио(книга) – инфо(информация) – ноо(разум)сфера** – планетарната инфраструктура, в която **българската следа** е не само част от **културния ареал на земното кълбо**, а е и **негов авангард** – каквито са:

– **делото на св. равноапостол Константин-Кирил Философ (827–869)** – създател на глаголицата и първостроител на българския книжовен език и славянската литература;

– **Златният век на българската култура при цар Симеон I Велики (864–927)**;

– **творчеството на св. патриарх Евтимий Търновски (ок. 1325–ок. 1403)** – връх на световния Препренесанс;

– **първият граждански кодекс на българите „История славяноболгарская...“ (1762) на св. о. Паисий Хилендарски (1722–1773)**;

– **Българският библиографски институт „Елин Пелин“ (1941–1963)**, който диктува на света моделите на планетарната информатизация, изградени чрез инструментариума на **световната универсална библиография** – труда **„Пътя към книгите“** на нямащия аналог в цялата българска култура негов директор – **проф. Тодор Боров** – приемник и продължител на библиографската линия на екстериориката, развита от неговия учител – акад. Никола Михов, и традицията на гер-

манската духовност в информатизацията... (80-годишнината от създаването на този институт отбелязваме през настоящата година, и това е и юбилей на Университета по библиотекознание и информационни технологии, защото **ОТ НЕДРАТА на Българския библиографски институт излизат първите преподаватели на Държавния библиотекарски институт, чийто наследник и продължител е нашият Университет – ПЪРВАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ ПО БИБЛИОТЕЧНА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ В БЪЛГАРИЯ (!)** – на тази тема има съвместен наш специален доклад с проф. Стоян Денчев, поднесен на 1 ноември 2020 г.)...

Именно на **СИЛНАТА ИНТЕЛЕКТУАЛНА ПОДКРЕПА** и **АДМИНИСТРАТИВНАТА ЗАКРИЛА** на **АКАД. ПРОФ. СТОЯН ДЕНЧЕВ** – архитект от новопостнекласическо поколение на информатизацията без географски, административни и институционални граници – генериращата се нова информационна среда дължат създателите на презентираната продукция своето дело.

Точно **акад. проф. Стоян Денчев** е личността, намерила решенията на **най-трудните задачи**. Такива са **СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ЕКСПЕРТИЗИ** на продукцията ни, осъществени не само от учени от България, но и от световноизвестни изследователи и **КОГНИТОЛОГИЧНИТЕ НИ ЕКСПЕДИЦИИ** по земното кълбо – в това число – и теренни, изправящи се пред нас в условията на когнитивен упадък в разсредоточения интелект на масовото съзнание поради неразбиране на **ИДЕАЛНИТЕ** структури на информацията (**НЕЙНАТА ФИЛОСОФСКА НАТОВАРЕНОСТ**), превръщащи ни в свързан интелект – тези структури, които подкрепят физическите реалии (**ДОКУМЕНТИ, ФОНДОВЕ, БИБЛИОТЕКИ**).

Делото на презентираните днес поредици е създадено в пълен **АСКЕТИЗЪМ** от **СЪВРЕМЕННИ МОНАСИ** в **ТЕХНИЯ СКРИПТОРИУМ** – Студентското научно общество при УниБИТ.

Тук бих искала да благодаря по особен начин и специално пред всички вас на **носещия** наистина Светия кръст и на **РЪКОВОДСТВОТО** на студентските научни изследвания, и на **ТЯХНАТА ОБЩА, ЕЗИКОВА, НАУЧНА, ГРАФИЧЕСКА** и **ДИЗАЙН РЕДАКЦИЯ** **д-р НИКОЛАЙ ВАСИЛЕВ** – историограф, морфолог на езика и литературен критик, който е не само наш преподавател, но и учител по български език, философия и психология, чиито деяния – като на апостол – са крайгълен камък на храма на универсалната хуманитаристика, изграден чрез презентираните издания.

На д-р Николай Василев принадлежи идеята **методът**, с който работят студентите и с който са създадени презентираните издания, – този на **информационната решетка** (наричан с различни имена: **сито** – проф. Т. Боров; **стълба** – проф. У. Еко...), – да бъде именуван: **КЪЛБОТО НА АРИАДНА**.

Точно чрез този метод човек се учи да създава **СВОЯ** информационна база – и не е нужно да прибягва към бича на XXI в. – преписването (плагиатството).

Така студентът създава **сам** строеж на текст, архитектура на словото, действена граница на държавната сигурност.

С делото на д-р Николай Василев – за Студентското научно общество при УниБИТ, днес даваме израз и на нашата приемственост и свързаност и със заветите на **Стефан Продев, проф. Исак Паси, акад. Николай Хайтов**, към знаковите издания и интелектуални лаборатории на които е безценната съпричастност на **д-р Николай Василев** като техен редактор.

Цяло мироздание – като олицетворяващия днешната премиера плакат (създаден – както и символната визуализация на цялата презентирана днес продукция от художника й – д-р Николай Василев, който е и режисьорът на тази премиера) – **с хоризонт на очакване (!)** – е разкриващото чрез посланието на изображенията: **нашата обвързаност с класическите традиции и нашата обвърнатост към бъдещите архитекти на информатизацията...**

Двете презентирани поредици са и плод на сътрудничеството ни с **високоинтелигентни и порядъчни учени** (ще изброя имената на тези от България):

– **г-жа Цветанка Найденова** – редактор в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“;

– **г-н Антон Даскалов** – филолог класик, преводач – полиглот, приемник на Владимир Свинтила (превел Едуард Гибън на български език; именно на г-н Даскалов проф. Денчев повери превода на английски на текстовете ни, посветени на менталното декодиране на посланията на нестинарския култов реликт);

– **доц. д-р Никола Казански** – полиглот, водещ библиограф на Централната библиотека на Българската академия на науките;

– **г-жа Марияна Максимова** – поет, ерудит, библиограф на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и Столична библиотека;

– **гл. ас. Диана Ралева** – поет, водещ библиограф на Института за литература при Българската академия на науките;

– **ас. Татяна Дерменджиева** – библиограф, въвела ISBN системата в България, създател и ръководител на ISBN Агенцията на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“;

– **ас. Силвия Филипова** – водещ библиограф на националната библиография в България;

– **гл. ас. д-р Владимир Манчев** – поет, полиглот, преводач (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)...

Специално следва да изтъкна нашия **пилотен рецензент** днес – **доц. д-р Христина Богова**, под чийто **патронаж** преминават в момента ежегодните **Студентски научни форуми на Университета** – перспективните и текущите прегледи на библиографските и историографските ни ретроспекции по универсалното хуманитарно знание – каквато е и днешната премиера...

Особено трябва да изтъкна **рецензентите и консултантите** на тази продукция:

– **проф. д.н. Ирена Петева** (председател на днешната премиера на УниБИТ – заедно с проф. Стоян Денчев, и първи титулен рецензент от първия том на нашите „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“ и на нашите издания от първата ни монографична учебна творба до днес: серия „Факлоносци“);

– **проф. д-р Иванка Павлова** (рецензент на изданията и технологичен администратор на презентациите ни – и на нашите форуми, и специално на днешната премиера);

– **проф. д-р Тереза Тренчева** (рецензент на продукцията ни, направила ръчно първите показалци на е-ресурси в България, отразяващи изследванията на Студентското научно общество и публикувани в „Трудовете на Студентското научно общество при УниБИТ“);

– **проф. Мария Младенова** (автор на първите послесловия към монографичната ни учебна литература, рецензент на двете издания на Англо-руско-българския речник по библиотечна и информационна дейност (създаден от СНО) и наблюдаваща Студентското научно общество от самото му зараждане (2005) до преминаването ѝ в небето през миналата година);

– **проф. д.ф.н. Иванка Янкова** (куратор на форумите на Студентското научно общество в качеството си на декан от самото им начало);

– **проф. д.ф.н. Йорданка Захариева, проф. д.ик.н. Владимир Йоцов, проф. д-р Иван Иванов** (когнитологично партниращи постоянно на Студентското научно общество с естествения си интерес си към проявите му и загрижеността си – за постоянното усъвършенстване на неопитите на нашата Alma mater като изследователи);

– **акад. проф. д.м.н. д-р Николай Ярмов, проф. д.ф.н. Цветан Теофанов, проф. д-р Иво Панов, проф. д-р Стоянка Кендерова** (нашите безсменни външни консултанти – ерудити, експерти на изданията и форумите ни по универсалните ментални метафизични естественонаучни и хуманитарни модели на информацията);

– **акад. доц. д-р Венцислав Велев** (стратег, научен консултант, рецензент, навигатор на електронизацията на Студентското научно общество при УниБИТ и неговите е-ресурси);

– **акад. доц. д-р Красимира Александрова** (неуморен научен и библиографски редактор и рецензент на нашата продукция, създала електронно първите е-показалци в България – тези на информационната база на Студентското научно общество: неговия ресурс Tabula gratulatorum);

– **д-р Силвия Найденова, д-р Юлия Цинзова, доц. д-р Петър Велчев, доц. д-р Елена Томова** (рецензенти на нашите издания с комплексен библиотечен и лингвистичен справочно-информационен енциклопедичен дискурс);

– **гл. ас. д-р Добри Бояджиев** (технолог на Студентското научно общество – хуманист, заложил решения в навигацията на информационните ни е-ресурси, които издържат на предизвикателствата на времето и на ръста на продукцията ни);

– **гл. ас. д-р Белла Тетевенска, гл. ас. д-р Христо Тутунаров** (стратегии на Студентското научно общество при УниБИТ);

– **акад. проф. д.ф.н. Христо Мутафов, проф. д.ф.н. Ваня Добрева, проф. д.н. Екатерина Попандонова-Желязова, проф. д-р Донка Правдомирова** (семан-

тични експерти на продукцията ни по енциклопедичната ѝ редакция и гражданската ѝ отговорност);

– **проф. д.н. Иван Гарванов** (първ и основен рецензент на нашите е-библиотеки – първите в България);

– **проф. д.н. Таня Тодорова** (рецензент, навигатор по клъстера на информацията в поредиците „Трудовете на Студентското научно общество при УниБИТ“ и „Факлоносци“);

– **проф. д-р София Василева** (рецензент, титуляр на културологичния фах /нем.: Fach – научна отраслова специализация/ на нашите издания);

– **проф. д-р Галина Панайотова** (титуляр на информационно-технологичния фах на нашата продукция);

– **проф. д-р Мариела Модева** (рецензент, експерт по универсалния енциклопедичен вектор на информационно моделиране на библиографските и историографските ни сводове);

– **проф. д-р Жоржета Назърска** (рецензент, експерт по религиоведско-културологичния дискурс на духовно-етичните комплексни проблеми, разработвани в нашите издания);

– **доц. д-р Любомира Парижкова** (рецензент, системолог и прогностик на информационните ни ресурси);

– **доц. д-р Румелина Василева** (рецензент, експерт по дефинитивната функция на терминосистемите в нашите издания);

– **доц. д-р Веселин Чантов, доц. д-р Мария Гуленова, доц. д-р Магдалена Гарванова, доц. д-р Росица Кръстева** (лингвистичен и понятиен гешалтплан на терминосистемите и стандартизацията им в изданията ни);

– **инж. Димитринка Вълкова, г-жа Таисия Владимирова, г-жа Люба Вълчева, г-жа Василка Стефанова, г-н Владимир Стоименов** (фронт – за изданията ни на многоаспектна обществена отговорност)...

Особено внимание заслужават имената на **учени от най-младата генерация, които прегръщат каузата на Студентското научно общество:**

– **доц. д-р Диана Стоянова** (редактор в продукцията, която днес е издател на двете поредици по линия на Академичното издателство „За буквите – О писменехъ“);

– **доц. д-р Елена Савова** (интегрираща създаваните от нас ресурси – традиционни и електронни – с библиотечната инфраструктура);

– **доц. д-р Нина Дебрюне, доц. д-р Калин Стоев, доц. д-р Марина Енчева** (учени от ново поколение – научни консултанти, редактори и рецензенти на продукцията ни, които дават експертизите си – за съвременно актуално представяне на менталната натовареност на информацията в изданията ни);

– **гл. ас. д-р Елисавета Цветкова** (системен участник във въвеждането на нашите е-ресурси в платформите на Библиотечно-информационния център на УниБИТ, корелиращи с планетарната инфраструктура);

– **гл. ас. д-р Иглика Гетова, гл. ас. д-р Пламена Златкова, гл. ас. д-р Поли Муканова, гл. ас. д-р Ралица Йотова** (редактори и рецензенти на изданията ни,

специалисти по авангардни операционни интелектуални процедури, внедрявани на форумите на Студентското научно общество при УниБИТ – за моделиране на генерираните от изследванията ни информационни потоци);

– **гл. ас. Светла Шапкалова** (рецензент, научен секретар по стратификацията на информацията на Студентското научно общество при УниБИТ от самото начало на съществуването му до днес);

– **гл. ас. Надежда Томова** (научен секретар на Студентското научно общество по дистанционните форуми вече втора поредна година);

– **гл. ас. д-р Соня Спасова** (научен секретар на Студентското научно общество по визуализацията на информационните ресурси на Студентското научно общество);

– **гл. ас. д-р Събина Ефтимова, гл. ас. д-р Тина Петрова, ас. д-р Деница Младенова, д-р Цветелина Накова, докторанти Мила Кръстева, Илияна Камбурова, Андреа Пандулис** (архитекти на служебната информация в нашите издания, осмисляща когнитологичното равнище на поредиците на Студентското научно общество)...

...За да не изброявам имената на студентите и докторантите от други български университети, които – както и колегите им от чужбина – **избират да представят научните си изследвания на нашите форуми**, ще благодаря тук на присъединилата се към тях наскоро **Мария Астадунова** – студентка от I курс – спец. „Индустриален мениджмънт“, Стопански факултет на Техническия университет – София, която успешно се включва в нашите **когнитологични експедиции**, и се предвижда участието ѝ на предстоящата XVII Студентска научна виртуална конференция на УниБИТ с международно участие – 21 май 2021 г., прелюдия към която е днешният форум...

...Позволете ми да поканя **най-младия участник във форумите на Студентското научно общество – ученичката Живена Гарова** – Мечтател (ученичка от IX д клас на 9. Френска езикова гимназия „Алфонс дьо Ламартин“ – София, България).

Живена е победител в конкурса за есе „Декамерон“, в който обсъждаме измеренията на пандемията.

Бих искала на Живена да подаря първото копие от плаката на днешната премиера – нейната кодирана емблематизация.

Живена, уважаеми участници и гости в премиерата, е нашият специален пратеник в бъдещето – след 50 години тя ще оцени нашите издания.

И – за да обобщя, че с **МЕТОДОЛОГИЯТА на ИНФОРМАЦИОННАТА РЕШЕТКА – КЪЛБОТО НА АРИАДНА (ИНФОРМАЦИОННАТА РОЗА)** – са създадени **библиографските и историографските ризомы** на нашите издания, **ОБЕДИНЯВАЩИ** по **МЕНТАЛНИЯ МЕТАФИЗИЧЕН ВЕРТИКАЛ** порядъците на **науката, изкуството, литературата, обикновения живот, религията**, ще изтъкна, че именно поради тази **РИЗОМАТИЧНА МЕТОДОЛОГИЧНА ПРИЧИНА** днешната премиера се провежда в света на живото изкуство на галерия-музей „Анел“, – за което благодарим специално на любезния ни домакин – **г-н Ан**

гел Симеонов – личност с възможно най-стойностни критерии – за АВТЕНТИЧНОТО...

От пространствата на „Анел“ – от неговата естетика, от картините и скулптурите на майсторите, подбрани с вещина, – тук сега ни гледа Самият Дух Животворящ.

И предизвикателството на ОБЕДИНЯВАНЕ на НАУКАТА с ИЗКУСТВОТО, ЛИТЕРАТУРАТА, РЕЛИГИЯТА, пред което стои нашият свят, обозначаваме днес тук чрез настоящата галапремиера.

Отговорът на това предизвикателство е раждащото се **универсално хуманитарно знание**.

Специална благодарност отправям и към **д-р Анжела Димчева** – поет, литературен критик, журналист и консултант на Студентското научно общество при УниБИТ, съдействаща не само НАШЕТО общество постоянно със своите най-точни негови отражения в средствата – за масова информация, както и на днешната галапремиера, чиято **ПЕРСПЕКТИВНА информация – за форума** – в най-високите традиции на **АКАДЕМИЗМА (!)** – дължим на нея.

А на всички вас – присъстващите в музей-галерия „Анел“ и дистанционно присъединилите се към галапремиерата – бих искала да **БЛАГОДАРЯ** – за вашата **СЪПРИЧАСТНОСТ** към каузата – студентите да имат своя научна трибуна и да участват в изграждането на **ОТСЪСТВАЩАТА** структура на познанието!

...Сами идват думите на американския, френски и еврейски писател **Ели Визел** (1928–2016) – носител на Нобелова награда – за мир (1986), писал на иврит, френски и английски, оцелял от ада на Холокоста и разгадал – като никой друг (!) – **структурата на нещата в човешкото общество**:

„Противоположното на любовта, не е омразата, а безразличието.

Противоположното на красотата, не е уродството, а безразличието.

Противоположното на вярата не е ереста, а безразличието.

Противоположното на живота не е смъртта, а безразличието и към живота, и към смъртта“.

Благодаря – за вниманието!

IV. Библиофилски ръкописни книги на СНО при УниБИТ – дарение

Пет уникални, създадени в различни цветови решения, ръкописни библиофилски книги на СНО при УниБИТ, които представляват визуализиран архив на ежегодните научни форуми на единствената по рода си формация у нас със свой форум – текущ канал – за информационно моделиране – тази на СНО при УниБИТ (2005–) [7], бяха поднесени в музей-галерия „Анел“ на 8.IV.2021 г. в академичната церемония на галапремиерата на УниБИТ, в която асистират на председателите на форума – ректора на Университета проф. д.н. Ирена Петева и председателя на Общото събрание на Университета проф. д.ик.н. Стоян Денчев:

– **доц. д-р Диана Стоянова** – директор на Академичното издателство на Университета „За буквите – О писменех“;

– гл. ас. д-р **Надежда Томова** – научен секретар на Студентското научно общество;

– студентите: **Любов Йовинска** (IV курс, зад. – спец. „Библиотекознание и библиография“), **Цветана Йовчева** (II курс, зад. – спец. „Библиотекознание и библиография“), **Андреа Пандулис** (докторант по докторска програма „Автоматизирани системи – за обработка на информация и управление“).

Изброение колеги – в бели ръкавици – поднасят **копията на библиофилската ръкописна книга**, предназначени за:

1. **Бяло копие** – за Библиотеката на Народното събрание на Република България – поднася се на директора на Библиотеката на Народното събрание – г-жа Десислава Радева – копието се поднася на присъстващата в залата г-жа Катя Асенова – библиотекар от тази библиотека (*Ил. 5*);

2. **Зелено копие** – за Библиотеката на Президентството на Република България – поднася се на г-жа Валентина Танева-Алексова, съветник на президента г-н Румен Радев по образование, наука и иновации (*Ил. 6*);

3. **Червено копие** – за Библиотеката на Светия Синод на Българската православна църква – за Негово Преосвещенство Мелнишкия епископ Герасим – главен секретар на Светия Синод (*Ил. 7*);

4. **Жълто копие** – за Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ – за доц. д-р Красимира Александрова, действителен член на Международната академия по информатизация при ООН – директор на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ (*Ил. 8*);

5. **Синьо копие** – за Библиотечно-информационния център на Университета по библиотекознание и информационни технологии – за доц. д-р Елена Савова-Игнатова – директор на Центъра (*Ил. 9*).

V. Дискове със записите на презентираната продукция на СНО при УниБИТ – дарение

Дисковете със записите на файловете на книгите от серия „Факлоносци“ (30 тома) и „Трудовете на Студентското научно общество при УниБИТ“ (15 тома; т. 16 е под печат) – изданията, удостоени с премиерата, се поднасят от проф. д.н. Ирена Петева и проф. д.к.н. Стоян Денчев.

В академичната церемония асистират: гл. ас. д-р Надежда Томова, Любов Йовинска, Цветана Йовчева, Андреа Пандулис.

Изброените колеги – в бели ръкавици – поднасят дисковете, украсени с **националния трибагренник**, на:

– **доц. д-р Венцислав Велев** – началник на отдел „Регионални дейности“ в Министерството на културата на Република България и председател на Българския комитет „Паметта на света“, действителен член на Международната академия по информатизация при ООН;

– **доц. д-р Красимира Александрова** – директор на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, действителен член на Международната академия по информатизация при ООН;

- д-р **Силвия Найденова** – директор на Централната библиотека на Българската академия на науките;
- д-р **Юлия Цинзова** – директор на Столична библиотека – София.

VI. Обявяване на разработването на нови е-библиотеки на СНО при УниБИТ

Галапремиерата на 8 април е осмислена като преддверие към XVII Студентска научна виртуална конференция и изложба на УниБИТ с международно участие – 21 май 2021 г., в чието русло се създават нови е-библиотеки.

Студентите и докторантът – титуляри на новите разработвани е-библиотеки, огласяват ключовите изрази на персоналиите, на които са посветени тези е-библиотеки:

- е-библиотека, посветена на Георги С. Раковски – **РАКОВСКИ** – Ангел Георгиев (IV курс, ред. – спец. „Информационни ресурси на туризма“): „Да служиш на Отечеството си е най-голямата чест“;

- е-библиотека, посветена на проф. Васил Златарски – **ЗЛАТАРИКА** – Цветана Йовчева: „За всяка работа си има майстори“;

- е-библиотека, посветена на Ернст Теодор Амадей Хофман – **ХОФМАНИ-АНА** – Вилиана Герова: „Вълшебникът микрокосмос действа в мен и ме подтиква към всякакви чудатости“;

- е-библиотека, посветена на Александър Сергеевич Пушкин – **ПУШКИНИ-АНА** – Любов Йовинска: „И нет истины там, где нет любви“;

- е-библиотека, посветена на Антон Павлович Чехов – **ЧЕХОВИАНА** – Андреа Пандулис (колегата представя студентката Памела Делева, която в навечерието на форума изгуби близък в семейството): „Вярвам, че нищо не преминава безследно и че всяка най-малка стъпка има значение – за сегашния и бъдещия живот“;

- е-библиотека, посветена на проблемите на пандемията – **ДЕКАМЕРОНИКА** – Зорница Вутева (II курс, ред. – спец. „Печатни комуникации“): „Да позволим на самите себе си да се променим!“...

VII. Емблематизация на презентирания научна продукция (БЛАГОДАТНИЯТ ОГЪН – ЗНАНИЕТО – ЛЮБОВТА: CARMINABURANA: Оратория: Академична Света аксиология с участието на автори на тази продукция – студенти на УниБИТ)

Сцената е посветена на 71-ата годишнина на УниБИТ и е представяна от СНО при УниБИТ по случай галапремиерата на изданията на Студентското научно общество и неговите две поредици – „Факлоносци“ и „Трудовете на Студентското научно общество“.

Цялата композиция е подготвена напълно дистанционно по **сценарий и режисура на двигателите и основните автори** на двете, презентирани на галапремиерата, поредици, ръководителите на студентските научни изследвания, публикувани в изданията на СНО – **проф. Александра Куманова** и д-р **Николай Василев**.

Форумът прави участниците в него и наблюдаващите го онлайн свидетели на първото представяне на живо на ораторията с участието на **преподобния отец Стефан** в образа на **Бог – Отец**.

В съпровод на специално подбрано музикално озвучаване (Мануел де Фая „Танц на огъня“; „50 нюанса на любовта“ на Карло Галоци; „Carmina Burana“ на Карл Орф...) и визуализация на **националния трибагренник на Република България** докторантът **Денислав Кънев** (по докторска програма „Информационни системи и технологии“) дистанционно – чрез искра – запалва Благодатния огън – **изобретение**, направено в УниБИТ по проект и под научното ръководство на **проф. д.ик.н. Стоян Денчев** – сърцевина на галапремиерата.

Музикална режисура на пулт: студентите **Кристиан Боянов** (II курс, ред. – спец. „Информатика и компютърни науки“); **Антоанета Георгиева** (II курс, ред. – спец. „Информационни ресурси на туризма“); **Георги Костов** (II курс, ред. – спец. „Компютърни науки и информационно брокерство“).

Пилот по визуализация на ресурса в е-страницата на УниБИТ е **Илиян Илиев** (III курс, ред. – спец. „Информатика и компютърни науки“).

Димитрина Таскова (студентка от III курс, ред. – спец. „Библиотечен и информационен мениджмънт“) – **в образа на БЪЛГАРСКИЯ НАРОД** – в най-древната молитвена поза **ОРАНТА** и с бавна стъпка с идея – за хода и на ръченицата, обозначава **СВЕТЛИНЕН КОРИДОР** на сценичната площадка на фона на озвучаване от „**Тебе поем**“ на **акад. Добри Христов** (Ил. 10)...

В драматургичния акт участват студентите: **Ангел Георгиев** – от IV курс, ред. – спец. „Информационни ресурси на туризма“ (в образа на св. патриарх Евтимий Търновски), **Зорница Вутева** – от II курс, ред. – спец. „Печатни комуникации“ (олицетворение на св. Петка Търновска), **Йоана Борисова** – от същия курс (епопифания на Дева Мария Българска).

Огласява се мотото на сцената:

„Има един ДУХ или по-скоро един огън, скрит във всички природни тела. Този Дух или ОГЪН е душата на всички тела и е винаги в движение. Този огън е причината – за всички движения, които стават в природата и които допринасят – за сътворяването или унищожението на тези тела...“ (Жозеф Шамбон)...

Отец Стефан оповестява завръзката: „**ЛЮБОВТА** (на фона на **БАРКАРОЛА-ПЕСЕН НА ЛОДКАРЯ** от операта на Жак Офенбах „Приказките на Хофман“), **смъртта** и **огънят** се преплитат в един определен момент. Чрез саможертвата си в сърцето на пламъка **Преходното** ни дава урок по **Вечност**“ (Гастон Башлар)...

Йоана Борисова: „**Всяка идея се ражда в самота. В самота се ражда и любовта към идеята.**

Исихазмът, който регистрира в края на XIII в. по нашите земи философията на МЪЛЧАНИЕТО, намира своето възлъжение в творчеството на свети патриарх Евтимий Търновски.

*Онова, което днес откриваме, РАЗЛИСТВАЙКИ страниците, написани от светия патриарх, ни доказва, че ЛЮБОВТА – всевечното негово преклонение пред Непорочната Дева, – е **пътят** към чистото познание на света.*

Пред нас е въобразяемият диалог между светия патриарх и св. Петка Българска.

Това е МОЛИТВА, събрана от всичко, написано от патриарха...

Те са живели в различни векове“...

Отец Стефан: „Вече овладяхме енергията на вятъра, на морето, на слънцето.

Но денят, в който човек успее да овладее енергията на ЛЮБОВТА, ще е толкова важен, колкото и откриването на ОГЪНЯ“ (Пиер Теяр дьо Шарден)...

...Молитва диалог между св. патриарх Евтимий Търновски (св. ПЕТ) и св. Петка Българска (Търновска) (Св. ПБ (Т))

Св. ПЕТ: Всички казват, че си чула думите Му: „Който иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и да Ме последва!“.

Св. ПБ (Т): Чух ги в една църква в Епиват.

Св. ПЕТ: После какво се случи?

Св. ПБ (Т): Излязох навън и подарих богатите си дрехи на една бедна жена.

Св. ПЕТ: Защо?

Св. ПБ (Т): Защото се влюбих в Него, а той пожела моята красота, а не красотата на дрехите ми.

Св. ПЕТ: Колко се разхубавиха бузите ти!

Св. ПБ (Т): Така ти се струва...

Св. ПЕТ: Заприлича на гургулица!

Св. ПБ (Т): На гургулица?

Св. ПЕТ: Ти си хубава, мила моя, и петно няма на тебе!

Св. ПБ (Т): Под сянката Му пожелах да седя и седнах.

Св. ПЕТ: Защо?

Св. ПБ (Т): Защото съм уязвена от любов.

Св. ПЕТ: Докосна ли се до Него?

Св. ПБ (Т): Когато чух думите Му, лявата Му ръка беше на главата ми...

Св. ПЕТ: А дясната?

Св. ПБ (Т): С дясната Той ме прегръщаше.

Св. ПЕТ: Изпитала си наслада?

Св. ПБ (Т): Изпитах наслада от Словото и красотата Му, от сиянието и радостта, че съм влюбена в християнския Бог...

Св. ПЕТ: Любовта ти към Него те прави сладка, красива, светла, необхватна...

Св. ПБ (Т): И незлоблива...

Св. ПЕТ: И благоутробна...

Св. ПБ (Т): Вярно е!

Св. ПЕТ: Защо тогава живея в пустинята, а не сред хората?

Св. ПБ (Т): За да забравя плътските помисли, бащиния си дом и тленното си тяло, създадено от пръст!

Св. ПЕТ: Колко са хубави ръцете ти!

Св. ПБ (Т): С тези ръце приех богатата, приготвени при сътворението на света...

Св. ПЕТ: *Колко са хубави нозете ти!*

Св. ПБ (Т): *С тези нозе влязох в небесния дворец, където по-напред чух словата Му, а после видях сиянието Му.*

Св. ПЕТ: *Колко си хубава, Господи!*

Йоана Борисова издига патрахла и остава в тази поза до последния акорд на CARMINA BURANA.

Св. ПБ (Т): *Това приготвя Бог – за онези, които Го обичат!*

Св. ПЕТ: *Любовта ти към Него те прави вечна... Амин!*²

Зазвучава „Ако си дал на хората“ на Емил Димитров (автор на текста Иля Велчев). На екрана се появяват страниците от библиофилската ръкописна книга на СНО – фотоархив на Студентското научно общество, дарена на високите гости. Тези страници се разлистват до края на вечерта и след свършването на представлението, докато не се разотидат гостите.

Едновременно със записа на живо мелодията „Ако си дал на хората“ изпълнява синхронно на цигулка и цигуларката Мария-Румяна Лиркова (Софийска филхармония), която, свирейки, се покланя на проф. Стоян Денчев в знак – за благодарността на целия екип на галапремиерата и на цялото Студентско научно общество при УниБИТ – за високата чест – по изключително уникалния начин на форума да бъде презентирана научната продукция на СНО при УниБИТ (Ил. 11)...

На финала звучи „Ода на радостта“ на Лудвиг ван Бетховен – и студентите раздават на присъстващите дисковете със записите на презентираната научна продукция, предоставена на библиотеките в страната и в чужбина (Ил. 13).

Студентите – сценаристи на форума и автори на неговата стенограма[8] (вж: Прил. III), огласяват водещите послания на дистанционната галапремиера, фиксирана и от документален филм по форума, създаден от д-р Николай Василев[9]:

– Цветана Йовчева: „Красотата ще спаси света“ (Ф. М. Достоевски);

– Йоана Борисова: „Наука без съвест е гибел – за душата“ (Франсоа Рабле);

– Ангел Георгиев: „Голи са всички народи без книги“ (епископ Константин Преславски);

– Зорница Вутева: „Любовта побеждава всичко“ (Вергилий)...

...Проф. д.ик.н. Стоян Денчев запознава аудиторията с уникалното изобретение на устройството – за получаване на Благодатния огън и неговата ефективност (Ил. 14)...

Благодарим ти, скъпи Университет! Благодарим ви, любими преподаватели! Благодарим ти, наше единствено в света Студентско научно общество! Ти ни даваш съзнанието, че сме изследователи – каквато е етимологията на понятието „студент“, а това означава: да се внедрява в инфраструктурата усъвършенстването на информационната сфера (Ил. 15)!

² Ил. 12.

Източници

1. **Трудове** на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии = Proceedings of the Student Scientific Society of the State University of Library Studies and Information Technologies (до 30.09.2010: СВУБИТ) / ред. кол.: Стоян Денчев – отг. ред. ; Александра Куманова – глав. ред. и състав. ; Николай Василев – зам.-глав. ред., обща, ез. и граф. ред., състав. ; Никола Казански ... [и др.] – науч. ред. ; Мариана Максимова, Диана Ралева ... [и др.] – библиогр. ред. ; Венцислав Велев – техн. ред. ... [и др.]. – 1 (2008)– . – София : Унив. по библиотекознание и информ. технолог. (до 30.09.2010: СВУБИТ), ISSN 1313-4566 ; от т. 6: ISSN 1314-2526 ; Е ISSN 1314-6793.

От 2008 год. изд. – От. т. 3 (2009) – ред. кол. Р. Бургер ... [и др.] ; техн. ред. В. Стефанова ; др. състав.: Д. В. Ричардсън, Е. Р. Сукиасян, В. В. Зверевич ; др. ред.: Ч. Грибъл, И. Л. Линден, П. Полански, Б. Шафнер, Я. Л. Шрайберг, Н. Василев, М. Максимова, Ц. Найденова, С. Бойчева, А. Даскалов, Р. Симеонова, Т. Дерменджиева, Д. Ралева, Б. Николова ; др. граф. ред.: Б. Николова, Б. Апостолова ; др. рец.: Н. Казански, М. Младенова, Д. Христов, С. Илиева. – От. т. 4 (2009) – зам.-глав. ред. С. Василева, С. Бойчева ; ез. и граф. ред. Б. Апостолова ; техн. ред. Д. Бояджиев, И. Костова, П. Петрова. – От. т. 5 (2010) – зам.-глав. ред. Л. Цветкова, Т. Тодорова ; науч. ред. Е. Недева ; ез. и граф. ред. Б. Апостолова. – От. т. 10 (2015) – зам.-глав., обща, науч., ез. и граф. ред. Н. Василев. – От. т. 12 (2017) – науч. ред. К. Александрова ... [и др.].

ISSN 1313-4566 (т. 1–5 : СВУБИТ) (print)

ISSN 1314-2526 (от т. 6 : УниБИТ) (print)

Е ISSN 1314-6793 (от т. 6 : УниБИТ) (online)

COBISS.BG-ID 1236406756

Редуц. описание на период. изд. по томове:

Трудове на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии = Proceedings of the Student Scientific Society of the State University of Library Studies and Information Technologies (до 30.09.2010: СВУБИТ) : Т. 1– / отг. ред. С. Денчев ; ред. кол. А. Куманова – глав. ред. ... [и др.] ; състав. А. Куманова, Н. Василев ; науч. ред. Н. Казански ... [и др.] ; ез. и граф. ред. Н. Василев ; техн. ред. В. Велев. – София : – за буквите – О писменехъ, 2008– .

ISSN 1314-2526

Е ISSN 1314-6793

Т. 1. [Първа–Трета] I–III Студентски научни конференции / рец. С. Гълъбова ... [и др.]. – 2008. – 612 с. : с ил., табл. др. рец.: М. Младенова, И. Попов, Д. Христов.

Т. 2. [Първа–Четвърта] I–IV Студентски научни конференции : Избрани публ. / рец. С. Гълъбова ... [и др.]. – 2008. – 652 с. : с ил., табл.

Др. рец.: М. Младенова, И. Попов, Д. Христов.

Т. 3. [Първа–Четвърта] I–IV Студентски научни конференции : The English-Russian-Bulgarian dictionary of library and information terminology = Русско-болгаро-английский словарь по библиотечной и информационной деятельности = Българо-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност. – 2009 (2010). – 886 с. : с ил., табл.

Т. 4. [Четвърта] IV Студентска научна конференция / зам.-глав. ред. С. Василева, С. Бойчева ; ез. и граф. ред. Б. Апостолова ; техн. ред. Д. Бояджиев ... [и др.]; рец. С. Гълъбова ... [и др.]. – 2009. – 648 с. : с ил., табл.

Др. техн. ред.: И. Костова, П. Петрова ; др. рец.: М. Младенова, И. Попов, Д. Христов.

Т. 5. [Пета] V Студентска научна конференция / зам.-глав. ред. Л. Цветкова, Т. Тодорова ; науч. ред. Е. Недева ; ез. и граф. ред. Б. Апостолова ; рец. М. Младенова ... [и др.]. – 2010. – 894 с. : с ил., табл.

Др. рец.: Д. Христов, И. Попов, И. Петева, Д. Паргов, И. Павлова. – Юбилейно изд., посв. на 60-год. на Държ. библ. инст., дн.: Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технолог.

Т. 6. [Шеста] VI Студентска научна конференция / зам.-глав. ред. Л. Цветкова, Т. Тодорова ; науч. ред. Е. Недева ; ез. и граф. ред. Б. Апостолова ; рец. М. Младенова ... [и др.]. – 2011. – 876 [1–64; 1–208 СВ. О. П. ИС; 668] с. : с ил., табл.

Др. рец.: Д. Христов, И. Попов, И. Петева, Д. Паргов, И. Павлова. – Юбилейно изд., посв. на 60-год. на Държ. библ. инст., днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог.

Т. 7. [Седма] VII Студентска научна конференция / зам.-глав. ред. Л. Цветкова, Т. Тодорова ; науч. ред. Е. Недева ; ез. и граф. ред. Б. Апостолова ; рец. И. Янкова ... [и др.]. – 2012. – 762 с. : с ил., табл.

Др. рец.: М. Младенова, Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Петева, И. Павлова, Д. Паргов. – Юбилейно изд., посв. на 60-год. на Държ. библ. инст., днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог.

Т. 8. [Осма] VIII Студентска научна конференция / зам.-глав. ред. Т. Тодорова ; рец. И. Янкова и др. – 2013. – 672 с. : с ил., табл.

Др. рец.: М. Младенова, Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Петева, И. Павлова, Д. Паргов. – Юбилейно изд., посв. на: 250-год. от създаването през 1762 г. от Св. о. Паисий Хилендарски на „История славяноболгарская...“ ; 200-год. от смъртта на св. епископ Софроний Врачански и 60-год. на ректора на Унив. по библиотекознание и информ. технолог. проф. д.ик.н. С. Денчев.

Т. 9. [Девета] IX Студентска научна конференция / зам.-глав. ред. Н. Василев ... [и др.] ; рец. И. Янкова ... [и др.]. – 2014. – 136 с. : с ил., табл.

Др. ред.: М. Младенова, Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Петева, И. Павлова, Д. Паргов. – Юбилейно изд., посв. на: 610-год. от кончината на св. Патриарх Евтимий (1325–1404) ; 60-год. на ректора на Унив. по библиотекознание и информ. технолог. проф. д.ик.н. С. Денчев.

Т. 10. [Десета] X Юбилейна студентска научна конференция / зам.-глав. ред. Н. Василев ... [и др.] ; рец. И. Янкова ... [и др.]. – 2015. – 330 с. : с ил., табл.

Др. рец.: Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Петева, И. Павлова. – Юбилейно изд., посв. на 1150-год. от покръстването на българите.

Т. 11. [Единадесета] XI Студентска научна конференция / обща, ез., науч. и граф. ред. Н. Василев ; рец. И. Янкова ... [и др.]. – 2016. – 618 с. : с ил., табл., сх.

Др. рец.: Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Петева, И. Павлова. – Юбилейно изд., посв. на 1150-год. от покръстването на българите.

Т. 12. [Дванадесета] XII Студентска научна конференция / обща, ез., науч. и граф. ред. Н. Василев ; науч. ред. К. Александрова и др. ; рец. И. Янкова ... [и др.]. – 2017. – 522 с. : с ил., табл., сх.

Др. рец.: Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Петева, И. Павлова. – Юбилейно изд., посв. на 1150-год. от покръстването на българите.

Т. 13. [Тринадесета] XIII Студентска научна конференция / обща, ез., науч. и граф. ред. Н. Василев ; рец. И. Петева ... [и др.]. – 2018. – 750 с. : с ил., табл., сх.

Др. рец.: И. Янкова, Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Павлова.

Т. 14. [Четиринадесета] XIV Студентска научна конференция / обща, ез., науч. и граф. ред. Н. Василев ; рец. И. Петева ... [и др.]. – 2019. – 1124 с. : с ил., табл., сх.

Др. рец.: И. Янкова, Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Павлова, Х. Богова.

Т. 15. [Петнадесета] XV Юбилейна Студентска научна конференция / обща, ез., науч. и граф. ред. Н. Василев ; рец. И. Петева ... [и др.]. – 2020. – 1062 с. : с ил., табл., сх.

Др. рец.: Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Павлова, Т. Тренчева, Х. Богова.

Т. 16. [Шестнадесета] XVI Студентска научна конференция / обща, ез., науч. и граф. ред. Н. Василев ; рец. И. Петева ... [и др.]. – Под печат.

Др. рец.: Ж. Стоянов, Д. Христов, И. Павлова, Т. Тренчева, Х. Богова.

2. **Факлоносци** / – за буквите – О писменехъ. – 1 (2010–). – София : – за буквите – О писменехъ, 2010–.

Парал. загл. на сер. в отд. кн.: Torchbearers ; Факлоносцы

ISSN C633-8747

COBISS.BG-ID 1271256292

Куманова, Александра. Апостоли на инфосферата : наблюдение на ценностите : увод в онтологията на триединството : информация – наука – школа : [учебник – за студенти по когнитологично портретиране на персоналии в дисциплините от информационно-комуникативния цикъл на знанието] / Александра Куманова ; [ред. Стоян Денчев – науч. ред., Николай Василев] ; [предисл. Стоян Денчев] ; [послел. Николай Василев, Мария Младенова]. – София, 2010. – 316 с. : с ил. (Факлоносци = Torchbearers ; 1)

ISBN 978-954-8887-69-4

Свети отец Паисий Хилендарски. История славяноболгарская ... : Информ. код на бълг. книжовност и лит. : I. Аналитика (Историография. Сигнифициран препис. Коментар. Именен показалец. Географски показалец. Тезаурус) ; II. Синтез (Лексикална морфология. Семантика. Синтагматика. Синархия) / обща ред. и епилог Стоян Денчев ; науч. ред., историография, комент., именен показалец, геогр. показалец Милен Куманов ; библиогр. и текстолог. ред., тезаурус, предисл., сигнифициран препис Александра Куманова ; ез. ред., предисл., сигнифициран препис, послел. (дейксис) Николай Василев ; терминолог. ред. Елена Томова ... [и др.]; справ.-информ. ред. Марияна Максимова ... [и др.] ; рец. И. Теофилов, Никола Казански. – София, 2011. – 208 с. : с 21 ил., 1 табл., 4 гр. – (Факлоносци = Torchbearers ; 2)

ISBN 978-954-8887-92-2

Куманова, Александра. Нестинариана : историография, систематизиран аотиран библиографски указател, фотомонография : учебно пособие по дисциплината „Нестинарство: информационни кодове на културното наследство“ / [историография, предг., състав. Александра Куманова] ; [науч. ред. Николай Василев ... и др.]. – София, 2012. – 1–10, I–CXLI, 11–358 с. : с ил., портр. (Факлоносци = Torchbearers ; 3)

ISBN 978-954-2946-47-2

Куманова, Александра. Ризома на инфосферата: морфология на библиографията : генезис на световната универсална библиография : учебник по общо библиографознание: теория на библиографската форма / [Александра Куманова] ; [Николай Василев – обща ред. ... и др.] ; [библиогр. ред. Марияна Максимова]. – София, 2012. – 534, CCCL с. : с ил., портр., факс. – (Факлоносци = Torchbearers ; 4)

ISBN 978-954-2946-12-0

Ново ел. изд. – София, 2017. – (Факлоносци = Torchbearers ; 20)

E ISBN 978-619-185-295-6

Куманова, Александра. Когнитология на компаративистичната терминология по библиотечно и информационна дейност : към проблема – за създаването на англо-руско-български речник : панепистемия на библиотечно-информационната сфера: триезичният речник – тектоничен ментален етимологичен прибор / Александра Куманова ; [ред. Николай Василев ... и др.]. – София, 2012. – 76 с. : с ил., табл. – (Факлоносци = Torchbearers ; 5)

ISBN 978-954-2946-16-8

Куманова, Александра. Когнитология компаративистической терминологии в сфере библиотечной и информационной деятельности : к проблеме создания англо-русско-болгарского словаря : панэпистемия библиотечно-информационной сферы : трехязычный словарь – тектонический ментальный этимологический прибор / Александра Куманова ; [ред. Николай Василев ... и др.]. – София, 2012. – 76 с. : с ил., табл. – (Факлоносци = Факлоносцы ; 6)

ISBN 978-954-2946-17-5

Куманова, Aleksandra. Cognitology of the comparativistic field of library and information terminology : to the problem of creation of a dictionary in English, Russian and Bulgarian languages : panepisteme of the library-information sphere: the trilingual dictionary – tectonic mental etymological device / Alexandra Kumanova ; [ed. Nikolay Vasilev ... et al.]. – Sofia, 2012. – 74 с. : с ил., табл. – (Факлоносци = Torchbearers ; 7)

ISBN 978-954-2946-18-2

Куманова, Александра. Златна христоматия на България : Кн. 1, Оратория : аналитико-синтетична архитектоника на българското изящно слово от IX до XXI в. (универсален информационен модел) : учебно пособие по морфология на академичното текстописане / Александра Куманова, Николай Василев ; [ред. Иван Теофилов ... и др.]. – София, 2013. – 392 с., IX с. : ил., портр. – (Факлоносци = Torchbearers ; 8)

ISBN 978-954-2946-21-2

Ново ел. изд. – 2018. – (Факлоносци = Torchbearers ; 22)

E ISBN 978-619-185-312-0

Златна христоматия на България : аналитико-синтетична архитектоника на българското изящно слово от IX до XXI в. универсален информационен модел : учебно пособие по лексикография на академичното текстописане. Кн. 2. Антология / [състав., послесл., комент.] Николай Василев, Александра Куманова. – София, 2014. – 840, CCXXVII с. : с ил., портр., факс. – (Факлоносци = Torchbearers ; 9)

ISBN 978-619-185-006-8

Ново ел. изд. – 2018. – (Факлоносци = Torchbearers ; 23)

E ISBN 978-619-185-313-7

Василев, Николай. Златна христоматия на България : Кн. 3, Историография : аналитико-синтетична архитектоника на българското изящно слово от IX до XXI в. (универсален информационен модел) : учебно пособие по синтактика, семантика и прагматика на академичното текстописане / Николай Василев ; [науч. ред. Александра Куманова]. – София, 2015. – 282 с. – (Факлоносци = Torchbearers ; 10)

ISBN 978-619-185-005-1

E 978-619-185-008-2

Ново ел. изд. – 2016. – [(Факлоносци = Torchbearers ; 29)] <<http://www.sno.unibit.bg>>

Ново ел. изд. – 2018. – [(Факлоносци = Torchbearers ; 30)] <<http://www.sno.unibit.bg>>

Тук и в аналог. места по-надолу на наст. излож. поставените квадратни скобки обозначават, че съответните поредни номера на сер. – 29 и 30 не са изписани в посочените публикации.

кации от 2016 и 2018 г. – там фигурира номерът на сер. от първ. публ. – 10 (2015), – но тези номера (29 и 30) се имат предвид при историографиране на тази сер., защото в новите изд. (2016, 2018) има направени корекции.

Куманова, Александра. Академик, професор, доктор на педагогическите науки Александра Куманова – *Vade mecum* : систематичен азбучно-хронологичен автобиобиблиографски указател : учебно пособие по персонална автобиобиблиография по дисциплината „Библиографски модел на знанието“ / Александра Куманова ; [Николай Василев – науч. ред. ... и др.]. – София, 2014. – 334 с. : с ил. – (Факлоносци = Torchbearers ; 11)

ISBN 978-619-185-009-9

2. прераб. и доп. изд. – 2016. – (Факлоносци = Torchbearers ; 16)

ISBN 978-619-185-211-6 (подв.)

E ISBN 978-619-185-212-3

3. прераб. и доп. изд. – 2017. – (Факлоносци = Torchbearers ; 19)

ISBN 978-619-185-285-7

4. прераб. и доп. изд. – София, 2018. – 1040 с. : с ил., портр. – (Факлоносци = Torchbearers ; 24)

ISBN 978-619-185-311-3 (подв.)

Куманова, Александра. Нестинариана : Историография : Фотомонография : уч. пособие / науч. и ез. ред. Николай Василев ; науч. ред. Стоян Денчев ... [и др.] ; терминолог. и справ.-информ. ред. Никола Казански ; библиогр. и справ.-информ. ред. Марияна Максимова ; справ.-информ. ред. Диана Ралева ; рец. Желязко Стоянов ... [и др.]. – София, 2014. – 206 с. : с 36 ил. – (Факлоносци = Torchbearers ; 12)

ISBN 978-619-185-028-0

Куманова, Aleksandra. Nestinariana : historiography, photomonography : compedium [on the subject of study Nestinarstvo: information codes of the cultural heritage] / Alexandra Kumanova ; [sci. ed. Stoyan Denchev ... и др.] ; [transl. Radostina Mihaleva]. – София, 2014. – 190 с. : с ил. – (Факлоносци = Torchbearers ; 13)

ISBN 978-619-185-028-0

Денчев, Стоян. Професор д.ик.н. Стоян Денчев : *Primus inter pares* : щрихи към когнитологичен портрет, направен в стила на интервюто : учебник – за студенти по когнитологично портретиране на персоналии в дисциплините от информационно-комуникативния цикъл на знанието / [послел.], беседата води Александра Куманова ; [ред. Николай Василев]. – София, 2015. – 184 с. : с портр. – (Факлоносци = Torchbearers ; 14)

ISBN 978-619-185-189-8

Арианика : експедиция във Воттоваара – Карелия и Аркаим – Урал : центрове на праевропейската цивилизация в Русия : протоарии и праславяни, културолого-феноменологично декодиране на митологичния, историческия и лингвистичния план : учебно пособие по дисциплината „Нестинарство: информационни кодове на културното наследство“ / [Стоян Денчев ... и др.] ; [науч. ред. Николай Ярёмов ... и др.]. – София, 2016. – 208 с. : с ил., к., сх. – (Факлоносци = Torchbearers ; 15)

Др. авт.: Александра Куманова, Никола Казански, Николай Василев. – Др. ред.: Милен Куманов, Иван Теофилов.

ISBN 978-619-185-192-8

Gloria bibliospherae : нишката на Ариадна : изследвания в чест на акад. проф. Александра Куманова : юбилеен сб. по случай 65 год. от основаването на УниБИТ / [състав., предг.,

интервю Николай Василев] ; [науч. ред. Стоян Денчев]. – София, 2016. – 1774 с. : с ил., факс., портр. – (Факлоносци = Torchbearers ; 16)

ISBN 978-619-185-211-6 (подв.)

E ISBN 978-619-185-212-3

Куманова, Александра. Интеграл гуманитарной библиографии в XXI веке : генезис мировой универсальной библиографии : учебник – компендиум по общему библиографоведению (теория библиографической формы) / Александра Куманова ; [обща ред. Николай Василев ... и др.]. – София, 2017. – 184 с. : с ил., портр., сх. – (Факлоносци = Torchbearers ; 17)

ISBN 978-619-185-249-9

[1]. The **English-Russian-Bulgarian** dictionary of library and information terminology = Англо-руско-български словарь по библиотечной и информационной деятельности = Англо-руско-български речник по библиотечна и информационна дейност / comp. John V. Richardson ... [и др.] ; managing ed. Stoyan Denchev ; ed.-in-chief Alexandra Kumanova ; ed. board Robert Burger ... [и др.] ; lang. ed. Nikolay Vasilev ... [и др.] ; techn. ed. Nikolay Vasilev, Vasilka Stefanova ; rev. Fred Mainhard ... [и др.].

[2]. The **Russian-Bulgarian-English** dictionary of library and information terminology = Русско-българо-английский словарь по библиотечной и информационной деятельности = Руско-българо-английски речник по библиотечна и информационна дейност / сост. Эдуард Р. Сукиасян ... [и др.] ; отв. ред. Стоян Денчев ; глав. ред. Александра Куманова ; ред. кол. Роберт Бургер ... [и др.] ; яз. ред. Николай Василев ... [и др.] ; техн. ред. Николай Василев, Василка Стефанова ; рец. Фред Майнхард ... [и др.].

[3]. The **Bulgarian-English-Russian** dictionary of library and information terminology = Болгаро-англо-русский словарь по библиотечной и информационной деятельности = Българо-англо-руски речник по библиотечна и информационна дейност / состав. Албександра Куманова ... [и др.] ; отг. ред. Стоян Денчев ; глав. ред. Александра Куманова ; ред. кол. Роберт Бургер ... [и др.] ; граф. ред. Николай Василев ... [и др.] ; ез. ред. Николай Василев, Василка Стефанова ; рец. Фред Майнхард ... [и др.]. – ново ел. изд. – София, 2017. – 818 с. : с 1 ил., 6 табл. – (Факлоносци = Torchbearers ; 18)

Др. състав.: Александра Куманова, Эдуард Р. Сукиасян, Виктор В. Зверевич, Джон В. Ричардсън ; др. ред.: Чарлз Грибъл, Ирина Л. Линден, Патриция Полански, Бредли Шафнер, Яков Л. Шрайберг, Николай Василев, Марияна Максимова, Цветанка Найденова, Светла Бойчева, Антон Даскалов, Ружа Симеонова, Татьяна Дерменджиева, Диана Ралева, Боряна Николова ; др. граф. ред.: Боряна Николова, Боряна Апостолова ; др. рец.: Никола Казански, Мария Младенова, Димитър Христов, Стефка Илиева. – Юбил. изд., посв. на 70-год. на ЮНЕСКО и 65-год. на Унив. по библиотекознание и информ. технолог.

E ISBN 978-619-185-276-5

1 изд. 2010.

ISBN 978-954-8887-93-9

ISSN 1314-2526 ; Т. 3

Куманова, Александра. Ризома на инфосферата : Морфология на библиографията : Генезис на световната универсална библиография : учебник по общо библиографознание : теория на библиогр. форма / [Александра Куманова] ; [Николай Василев – обща ред. ... и др.] ; [библиогр. ред. Марияна Максимова]. – ново ел. изд. – София, 2017. – 534, CCCL с. : с ил., портр., факс. – (Факлоносци = Torchbearers ; 20)

E ISBN 978-619-185-295-6

1. изд. – София, 2012. – (Факлоносци = Torchbearers ; 4)

ISBN 978-954-2946-12-0

Куманова, Александра. Умберто Еко в България : Нишката на Ариадна : биобиблиография / състав. Александра Куманова, Мариета Найдова ; науч. ред., предг. Стоян Денчев ; библиогр. ред. Диана Ралева, Силвия Филипова. – 2. изд. – София, 2017. – 122 с. : с портр. – (Факлоносци = Torchbearers ; 21)

ISBN 978-619-185-301-4 (подв.)

ISBN 978-619-185-300-7

E ISBN 978-619-185-302-1

[1. изд.]. // Нишката на Ариадна (Gloria bibliosphaerae) : Когнитология на енциклопедичността на библиотечната и информационната дейност = Ariadne thread (Gloriabibliosphaerae) : Cognitology of encyclopedicity of the library and information activity / науч. ред. Стоян Денчев ; състав., предг., библиогр. Александра Куманова, Николай Василев. – София, 2017. – ISBN 978-619-185-285-7. – с. 859–895 : с портр. – Редущ. публ.

E ISBN 978-619-185-286-4

[3. изд.] / Стол. библ. – София. – София, 2017.

ISBN 978-619-160-825-6

E ISBN 978-619-160-826-3

Куманова, Александра. Златна христоматия на България : Кн. 1, Оратория : аналитико-синтетична архитектуртика на българското изящно слово от IX до XXI в. (универсален информационен модел) : учебно пособие по морфология на академичното текстописане / Александра Куманова, Николай Василев ; [ред. Иван Теофилов ... и др.]. – ново ел. изд. – София, 2018. – 400 [1–10 ; I–XV, 11–385] с. : с 281 ил. – (Факлоносци = Torchbearers ; 22)

E ISBN 978-619-185-312-0

1. изд. 2013.

ISBN 978-954-2946-21-2

Златна христоматия на България : Аналитико-синтетична архитектуртика на българското изящно слово от IX до XXI в. (универсален информационен модел) : учебно пособие по лексикография на академичното текстописане : Кн. 2, Антология / [състав., послесл., комент.] Николай Василев, Александра Куманова. – ново ел. изд. – София, 2014. – 840, CCXXVII с. : с ил., портр., факс. – (Факлоносци = Torchbearers ; 23)

E ISBN 978-619-185-313-7

1. изд. 2014.

ISBN 978-619-185-006-8 – (Факлоносци = Torchbearers ; 9)

Куманова, Александра. Модел – за съставяне на персонални автобиобиблиографии : Систематично-хронологично-азбучен автобиобиблиографски списък на трудовете / Александра Куманова ; ред. Николай Василев – науч. ред. ... [и др.] ; послесл. Красимира Александрова. – [4. прераб. и доп. изд.]. – София, 2018. – 1040 с. : с ил., портр. – (Факлоносци = Torchbearers ; 24)

ISBN 978-619-185-311-3 (подв.)

1. изд. – 2014. – (Факлоносци = Torchbearers ; 11)

2. прераб. и доп. изд. – 2016. – (Факлоносци = Torchbearers ; 16)

ISBN 978-619-185-211-6 (подв.)

E ISBN 978-619-185-212-3

3. прераб. и доп. изд. – 2017. (Факлоносци = Torchbearers ; 19)

ISBN 978-619-185-285-7

Kumanova, Aleksandra. *Generatiospontanea : Synoptic table of the World universal bibliography from 3RDc. BC to 21stc. : an atlas – electronic library Universalica (Model of the secondary-documental frame work of the biblio – info – noosphere) : text book-compedium of General Bibliography* = синоптическая таблица мировой универсальной библиографии III в. до н.э. – XXI в. : атлас – электронная библиотека Universalica (Модель вторично-документального контура библио-инфо-ноосферы планеты) : учебник-справочник по общ. библиографоведению = синоптична таблица на световната универсална библиография III в. пр.н.е. – XXI в. : атлас – електронна библиотека Universalica (Модел на вторично-документалния контур на библио-инфо-ноосферата на планетата) : учебник-справочник по общо библиографознание / [comp., bibliogr., preface Alexandra Kumanova] ; [sci. ed. Stoyan Denchev] ; [gen. ed. Nikolay Vasilev] ; [expert and terminolog. ed. Nikola Kazanski] ; [reference-inform. ed. Angela Cannon, Marianna Sokolova] ; [bibliogr. ed. Krasimira Alexandrova, Silviya Filipova, Mariyana Maximova] ; [rev. Alexander Subetto ... et al.]. – Sofia, 2018. – 232 p. : with 51 ill., 44 portr., 3 facsim., 4 sh. – (Факлоносци = Torchbearers ; 25)

ISBN 978-619-185-321-2

ISBN 978-619-185-322-9

E ISBN 978-619-185-323-6

New ed. – 2018 / St. St. Cyril and Methodius National Library.

ISBN 978-619-239-034-1

E ISBN 978-619-239-035-8

New ed. – 2018 / Sofia City Library.

ISBN 978-619-239-032-7

E ISBN 978-619-239-033-4

Куманова, Александра. *Game- и play-феноменология: Двукнижие : Кн. 1, SOGDIANA.* Стоян Денчев : *game- и play-феноменология на информационната среда* : юбил. препоръч. енциклопед. кн. – компендиум по информ. моделиране (вторично-докум. информ. база на Студентск. науч. о-во при УниБИТ) / Александра Куманова ... [и др.] ; науч. ред. Стоян Денчев ... [и др.] ; рец. Ирена Петева ... [и др.] ; предг. Александра Куманова ; дейкис Николай Василев ; фотогр. Добри Бояджиев, Денислав Кънев = *Game- и play-феноменология : Двукнижие : Кн. 1, SOGDIANA.* Стоян Денчев : *Game- и play-феноменология на информационната среда* : юбил. реком. енциклопед. кн. – компендиум по информ. моделированию (вторично-докум. информ. база Студентск. науч. о-ва ГУБИТ) / Александра Куманова ... [и др.] ; науч. ред. Стоян Денчев ... [и др.] ; рец. Ирена Петева ... [и др.] ; предисл. Александра Куманова ; дейкис Николай Василев ; фотогр. Добри Бояджиев, Денислав Кънев = *Game- and Playphenomenology : Duoteuch : Book 1, SOGDIANA.* Stoyan Denchev : *Game- and Playphenomenology of the information environment* : jubil. recommend. encycloped. reference book – compendium in inform. modeling (secondary-docum. inform. base of the Student Sci. Soc. at the Univ. of Library Studies and Inform. Technologies) / Alexandra Kumanova ... [и др.] ; sci. ed. Stoyan Denchev ... [и др.] ; rev. Irena Peteva ... [и др.] ; pref. Alexandra Kumanova ; deixis Nikolay Vasilev ; photogr. Dobri Boyadzhiev, Denislav Kanev. – София, 2019. – 754 с. : с 83 ил., 33 портр., 16 гр., 21 к., 1 сх. – (Факлоносци = Torchbearers ; 26)

ISBN 978-619-185-318-2

E ISBN 978-619-185-320-5

Куманова, Александра. *Game- и play-феноменология : Двукнижие : Кн. 2, SOCRATICA.*

Александр Васильевич Мамонтов : game- и play-феноменология информационного пространства : юбил. энциклопед. кн. – компендиум по информ. моделированию (вторично-докум. информ. база Студенческ. науч. о-ва Гос. унив. библиотековедения и информ. технолог.) / Александра Куманова ; общ. ред. Николай Василев ; науч. ред. Стоян Денчев ; експертн. ред. Аркадий Соколов, Милен Куманов ; терминолог. ред. Никола Казански ; яз. ред. Владимир Манчев ; библиогр. ред. Красимира Александрова, Марияна Максимова, Илияна Камбурова ; граф. ред. Василка Стефанова ; консулт. Дмитрий Равинский и др. ; рец. Леонид Джахая, Ирина Линден, Фредерик Ч. Линден ; предисл. Александра Куманова ; дейксис Николай Василев = Game- and Playphenomenology : Duoteuch : Book 2, SOCRATICA. Alexandr Vasilievich Mamontov : Game- and Playphenomenology of the information space : jubil. encycloped. reference book – compendium in inform. modeling (secondary-docum. inform. base of the Student Sci. Soc. at the Univ. of Library Studies and Inform. Technologies) / Alexandra Kumanova ; gen. ed. Nikolay Vasilev ; sci. ed. Stoyan Denchev ; expert ed. Arkadiy Sokolov, Milen Kumanov ; terminolog. ed. Nikola Kazanski ; linguist. ed. Vladimir Manchev ; bibliogr. ed. Krasimira Alexandrova, Mariyana Maksimova, Iliyana Kamburova ; graf. ed. Vasilka Stefanova ; consult.: Dmitriy Ravinskiy et al. ; rev. Leonid Dzhahaya, Irina Lynden, Frederick Ch. Lynden ; pref. Alexandra Kumanova ; deixis Nikolay Vasilev. – София, 2020. – 660 с. : с 30 портр., 3 илл., 3 табл., 13 сх., 2 к. – (Факлоносци = Torchbearers ; 27)

ISBN 978-619-185-451-6

E ISBN 978-619-185-314-4

Куманова, Александра. Fax eruditio – Факел на знанието : пътеводител по информационните ресурси на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии : информ. бази (публ., библиогр. информ., отзиви и рец., премиери), именни показалци, анотации, ключови думи, табл. и граф. / Александра Куманова, Николай Василев ; ред. Стоян Денчев – науч. ред. ... [и др.]. – София, 2020. – 522 с. : с ил., портр., табл. – (Факлоносци = Torchbearers ; 28)

ISBN 978-619-185-436-3

E ISBN 978-619-185-437-0

Василев, Николай. Златна христоматия на България : Кн. 3, Историография : аналитико-синтетична архитектурника на българското изящно слово от IX до XXI в. (универсален информационен модел) : учебно пособие по синтактика, семантика и прагматика на академичното текстописане / Николай Василев ; [науч. ред. Александра Куманова]. – ново ел. изд. – София, 2016. – 282 с. – [(Факлоносци = Torchbearers ; 29)]

1. изд. 2015. – (Факлоносци = Torchbearers ; 10)

ISBN 978-619-185-005-1

E 978-619-185-008-2

Ново ел. изд. – 2018. – [(Факлоносци = Torchbearers ; 30)] <<http://www.sno.unibit.bg>>

Василев, Николай. Златна христоматия на България : Кн. 3, Историография : аналитико-синтетична архитектурника на българското изящно слово от IX до XXI в. (универсален информационен модел) : учебно пособие по синтактика, семантика и прагматика на академичното текстописане / Николай Василев ; [науч. ред. Александра Куманова]. – ново ел. изд. – София, 2018. – 282 с. – (Факлоносци = Torchbearers ; 30)

1. изд. 2015. – (Факлоносци = Torchbearers ; 10)

ISBN 978-619-185-005-1

E 978-619-185-008-2

Ново ел. изд. – 2016. – [(Факлоносци = Torchbearers ; 29)] <<http://www.sno.unibit.bg>>

3. **Годишник** на Българския библиографски институт Елин Пелин / ред. Тодор Боров. – София, 1948–1963.

Т. 1: 1945–1946. – София : Бълг. библиогр. институт, 1948 (София : Г. Кирков). – XIX, 692 с. : с ил., 1 л. портр. Библиогр. след някои материали. – д-р Никола В. Михов : библиогр. / състав. Б. Божинова Троянова, Дора Ганчева: с. IX–XIV.

Съд. мат. от: Д. Бъров, Д. Казасов, А. Теодоров-Балан, Гавр. И. Кацаров, Александър Балабанов, М. Димитров, С. Радев, Николай Лилиев, П. Делирадев, Николай Николаев, Иван Буреш, Хр. Вакарелски, Х. Левенсон, Иван Велков, Маргарита Димчевска, Георги Боршуков, Стойко Стойков, Александър Бурмов, Димитър П. Димитров, Ив. Стойчев, Никола Трайков, Ив. Панайотов, Борис Недков, Иван Дуйчев, Тренков, Б. Божинова-Троянова, Стоян Нейков, Димитър П. Иванчев, Т. Боров, Бюфон, прев. от фр. Николай Лилиев, М. Годе, прев. от фр. Христо Тренков, С. Вавилов, прев. от рус. Дах. Статков, Дороти Етлин Коул, Стефан Станчев, Лиляна Каранова, Н.В.М., Ив. Дуйчев. – Съд.: Сборник в чест на Никола В. Михов по случай неговата седемдесетгодишнина 18 март 1947 ; Из големия свят ; Вести от чужбина ; Културен преглед у нас ; България пред чужденците ; Некролог ; Рецензии ; Документация ; Библиотечен живот в България.

Т. 2: 1947–1951 / състав. Тодор Тодоров Боров ... [и др.] ; предг. Т. Боров. – София : Наука и изкуство, 1953. – IX, 395 с.

Др. състав.: Анелия Булева, Наталия Вячеславовна Буссе, Цветана Иванова Желева, Димитър Петров Иванчев, Павлина Георгиева Кънчева, Андрей Мещерски Павлов, Христо Йорданов Тренков, Ценко Тодоров Цветанов.

Съд.: Съветско библиотечно дело и библиография / Т. Боров, Д. П. Иванчев, Хр. Тренков, Н. В. Буссе, А. Павлов, Т. Е. Киркова, Цв. Желева, П. Кънчева, Ан. Булева, Хр. Йорданов ; Из Съветския съюз / В. Берестнев, Н. Т. Толкачев, Л. Левин, В. Г. Олишев, Е. И. Хлебцевич ; Рецензии ; Документация ; Хроника ; Библиография на българското библиотечно дело и библиография.

Т. 3: 1952–1953. – София : Наука и изкуство, 1955 (София : Дечо Стефанов). – IV, 276 с.

Съд. мат. от: Т. Боров, Н. В. Буссе, Г. Боршуков, Ив. Дуйчев, Кр. Зотова, В. Трайков, Хр. Тренков, Ст. Икономов. – Съд.: Нашият опит ; Рецензии ; Документация ; Хроника ; Библиография на българската библиография, книгознание и библиотечно дело 1952–1953. – Именен показалец.

Т. 4: 1954. – София : Наука и изкуство, 1956 (София : Дечо Стефанов). – 316 с.

Съд. мат. от: Александър Теодоров-Балан, Мария Въжарова, Веселин Н. Трайков, Георги Боршуков, Н. Н. Николаев, Боню Ст. Ангелов, Ю. И. Масанов, Фен Чжун-юн, Т. Б., Петър Т. Цончев, Иван Стойчев, Бистра Цветкова, Диана Икономова, Димитър Бошнаков. – Съд.: В чест на Александър Теодоров-Балан по случай неговата 95-год., 27 октомври 1954: с. 1–42 ; Статии: с. 43–126 ; Научни съобщения: с. 127–162 ; Нашият опит: с. 163–185 ; Рецензии: с. 186–234 ; Документация: с. 237–246 ; Хроника: с. 247–249 ; Библиогр. на бълг. библиогр., книгознание и библ. дело – за 1954 г. – Именен показалец: с. 250–314.

Т. 5: 1955. – София : Бълг. библиогр. институт, 1956 (София : Тодор Димитров). – 340 с.

Съд. мат. от: Веселин Н. Трайков, Павлина Кънчева, Тодор Боров, Димитър П. Иванчев, Траян Радев, Иван Стойчев, Петър Т. Цончев, В. Чешмеджиева, Ив. Цолов, С. Танчева, М. Кайнарова, Ст. Икономов, Ив. Фурнаджиев.

Съд.: Статии: с. 1–159 ; Научни съобщения: с. 160–197 ; Нашият опит: с. 198–219 ; Ре-

цензии: с. 220–236 ; Реферати: с. 237–246 ; Документация: с. 247–270 ; Хроника: с. 271–273 ; Библиография на българската библиография, книгознание и библиотечно дело – за 1955 г. – Именен показалец: с. 275–339.

Т. 6: 1956–1957. – София : Бълг. библиогр. институт, 1959 (София : Тодор Димитров). – 452 с.

Съд. мат. от: Евлоги Бужашки, Иван Дуйчев, Христо П. Капитанов, Нерсес Касабян, Слободан Командич, Тодор Боров, Н. М. Дилевски, Димитър П. Иванчев, Татьяна Е. Киркова, Иван Кр. Стойчев, Люсиен Аврамов, Веселин Трайков, Зорница Петкова, П. Кънчева-Едрева, Ив. Цолов. – Съд.: Научни съобщения: с. 139–206 ; Нашият опит: с. 207–243 ; Рецензии: с. 244–301 ; Реферати: с. 302–311 ; Документация: с. 312–342 ; Хроника: с. 343–346 ; Библиография на българската библиография, книгознание и библиотечно дело: 1956–1957. – Именен показалец: с. 347–451.

Т. 7: 1958–1960. – София : Бълг. библиогр. институт, 1961 (София : Георги Димитров). – 378 с.

Съд. мат. от: Д. Д. Иванов, Матко Ройнич, Веселин Трайков, Велчо Ковачев, Татьяна Е. Киркова, Георги Боршуков, Р. Русев, Т. Боров, Е. Сарафова, Е. Фурнаджиева, П. Кънчева-Едрева. – Съд.: Статии: с. 5–56 ; Научни съобщения: с. 57–68 ; Нашият опит: с. 69–87 ; Рецензии: с. 88–129 ; Реферати: с. 130–144 ; Документация: с. 145–180 ; Хроника: с. 181–183 ; Библиография на българската библиография, книгознание и библиотечно дело – за 1958–1960 г. – Именен показалец: с. 184–378.

Т. 8: 1961. – София : Бълг. библиогр. институт, 1962 (София : Георги Димитров). – 300 с.

Съд. мат. от: Т. Боров, Велчо Ковачев, Тотяна Е. Киркова, Йота Данчева, Александър К. Бурмов, Татьяна Дзюба-Мирчева, Ив. Цолов, Д. К. Бошнаков, Веселин Трайков, З. Петкова, Цветана Йончева. – Съд.: Статии: с. 5–64 ; Научни съобщения: с. 65–84 ; Нашият опит: с. 85–140 ; Рецензии: с. 141–162 ; Реферати: с. 163–201 ; Документация: с. 202–216 ; Хроника: с. 217–219 ; Библиография на българската библиография, книгознание и библиотечно дело – за 1961 г. – Именен показалец: с. 220–299.

Т. 9: 1962. – София : Бълг. библиогр. институт, 1963 (София : Георги Димитров). – 326 с.

Съд. мат. от: Димитър Иванчев, Стефан Кънчев, Зорница Петкова, Стоян Шиклев, Т. Боров, Иван Богданов, П. И. Берков, Й. Данчева, М. Стоянов, М. Кайнарова, Ел. Георгиева, Ж. Ескенази, Цв. Йончева, Д. Икономова. – Съдържа: Статии: с. 5–124 ; Научни съобщения: с. 125–170 ; Нашият опит: с. 171–191 ; Рецензии: с. 192–211 ; Реферати: с. 212–228 ; Документация: с. 229–239 ; Хроника: с. 240–242 ; Библиография на българската библиография, книгознание и библиотечно дело – за 1962 г. – Именен показалец: с. 243–326.

4. **Труды** по знаковым системам : Ученые записки Тартуского государственного университета / ред. кол. Юрий Михайлович Лотман – отв. ред. (1964–1992) ... [и др.]. – 1 (1964)–25 (1992). – Тарту : Тартуский гос. унив., 1964–1992. – 25 вып. – (Учёные записки Тартуского государственного университета, ISSN 0494-7304 = Tartu riikliku ülikooli toimetised = Transactions of the Tartu State University)

От 1964–1992 год. изд. – От вып. 2 (1965)–7 (1975) парал. загл.: Tööd semiootika alalt = Works on semiotics ; От вып. 8 (1977) загл. обл. кор: Σημειωτική. – Др. ред.: Б. Ф. Егоров, Л. О. Вальт, Вяч. Всевол. Иванов, И. Г. Куль, Х. К. Рятсеп, И. А. Чернов – секретар ; От вып. 4 (1969) др. ред.: Л. О. Вальт, Б. М. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Всевол. Иванов, Х. Рятсеп, И. Г. Куль, И. А. Чернов – секретарь ; От вып. 7 (1975) др. ред.: Б. Ф. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Всевол. Иванов, И. Г. Куль, Х. К. Рятсеп, И. А. Чернов – секретарь ; От вып. 10 (1978)

др. ред.: Б. М. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Всевол. Иванов, И. Г. Кулль, Яак Рудольфович Пыльдмяз, Х. К. Рятсеп, И. А. Чернов – секретарь ; От вып. 16 (1983) др. ред.: Михаил Леонович Гаспаров, Вяч. Вс. Иванов, И. Г. Кулль, Х. К. Рятсеп, Пеэтер Х. Тороп, И. Чернов – секретарь ; От вып. 17 (1984) др. ред.: Сергей Г. Барсуков – секретарь, М. Л. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Всевол. Иванов, Зара Григорьевна Минц, Мария Борисовна Плюханова, П. Х. Тороп, Х. К. Рятсеп, Борис Андреевич Успенский, И. А. Чернов ; От вып. 20 (1987) др. ред.: С. Г. Барсуков – секретарь, М. Л. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Вевол. Иванов, З. Г. Минц, Линнарт Эдуардович Мялль, М. Б. Плюханова, П. Х. Тороп, Б. А. Успенский, И. А. Чернов ; От вып. 21 (1987) др. ред.: С. Г. Барсуков – секретарь, М. Л. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Вевол. Иванов, Херберт Мадисович Лиги, З. Г. Минц, Л. Э. Мялль, М. Б. Плюханова, П. Х. Тороп, Б. А. Успенский, И. А. Чернов ; От вып. 24 (1992) др. ред.: С. Г. Барсуков – секретарь, М. Л. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Вевол. Иванов, З. Г. Минц, Л. Э. Мялль, М. Б. Плюханова, П. Х. Тороп, Б. А. Успенский, И. А. Чернов ; От вып. 25 (1992) другие ред.: М. Л. Гаспаров, З. Г. Минц, Л. Э. Мялль, М. Б. Плюханова, Вера Ивановна Столович – секретарь, П. Х. Тороп, Б. А. Успенский, И. А. Чернов. – От вып. 5 (1971) сер. загл.: Учёные записки Тартуского государственного университета = Tartu riikliku ülikooli toimetised = Acta et commentationes Universitatis Tartuensis.

ISSN 1406-4243 (print)

5. **Semiotica** : journal of the International Association for Semiotic Studies = Semiotica : revue de l'Association Internationale de Sémiotique / ред. кол.: Thomas A. Sebeok – глав. ред. (1969–2000). – Vol. 1. Issue 1 (1969)–132 (2000). – La Haye, The Hague : De Gruyter Mouton, 1969–2000. – 132 т., 528 бр.

От 1969–1970 г. излиза в 1 т. (4 кн.) год. ; От 1971–1972 г. излиза в 2 т. (8 кн.) год. ; От 1973–1978 г. излиза в 3 т. (12 кн.) год. ; От 1979–1980 г. излиза в 4 т. (16 кн.) год. ; От 1981–2000 г. излиза в 5 т. (20 кн.) год.

Ред.: Jean Umiker-Sebeok (2001), Kalevi Kull (2001), Stephanie Walsh Matthews – глав. ред. (2001–), Ali Aird, Myrdene Anderson, Prisca Augustyn, Paolo Balboni, Marcello Barbieri, Arthur Asa Berger, Mohamed Bernoussi, Mariana Bockarova, Per Aage Brandt, Thomas Broden, Patrizia Calefato, Caterina Clivio, Paul Cogley, Vanessa Compagnone, Stacy Costa, Didier Tsala Effa, Robbie B. H. Goh, Claudio Guerri, Louis Hébert, André Helbo, Kim Sung-do, Kalevi Kull, Le Cheng, Dragana Martinovic, Nakia Lee-Foon, Frank Nuessel, Jamin Pelkey, Susan Petrilli, Roland Posner, Eddo Rigotti, Andrea Rocci, Shi-xu, Frederik Stjernfelt, Eero Tarasti, Bill Thompson, Massimo Vedovelli, Yiheng Zhao, Hongbing Yu, Giovanna Zaganelli.

ISSN 0037-1998 (print)

ISSN 1613-3692 (online)

6. **Versus** : quaderni di studi semiotici / director Umberto Eco. – 1 (1971)– . – Bologna : Bompiani, 1971– . – 122 т.

От 1971–2009 излиза 3 пъти год. – От 2011 излиза 2 пъти год. – От 1971–2016 ред.: Umberto Eco – глав. ред., Daniele Barbieri, Andrea Bernardelli, Giulio Blasi, Massimo A. Bonfantini, Stefania Bonfiglioli, Julian Boyd, Cristina Cacciari, Claudia Caffi, Omar Calabrese, Cosimo Caputo, Sandra Cavicchioli, Lucia Corrain, Giovanna Cosenza, Marcel Danesi, Cristina Demaria, Michela Deni, Nicola Dusi, Paolo Fabbri, Alessandro Ferrara, Mauro Ferraresi, Guido Ferraro, Giovanna Franci, Riccardo Fusaroli, Tommaso Granelli, Klaus Hölker, Christian J. W. Kloesel, Rob van der Laarse, Anna Maria Lorusso, Patrizia Magli, Giovanni Manetti, Francesco La Mantia, Marco De Marinis, Francesco Mazzucchelli, Aldo Nemesio, Siri Nergaard, Claudio

Paolucci, Roberto Pellerey, Janós S. Petöfi, Isabella Pezzini, Franco Lo Piparo, Valentina Pisanty, Maria Pia Pozzato, Giampaolo Proni, Paola Pugliatti, Fabio Rambelli, Carlos Reijnen, Marco Santambrogio, Stefano Traini, TraMe, Andrea Tramontana, Patrizia Violi, Luciano Vitacolonna, Ugo Volli, Alessandro Zinna. – От 2016 ред.: Patrizia Violi – глав. ред., Mike Bal, Denis Bertrand, Giovanna Cosenza, Cristina Demaria, Philippe Descola, Paolo Fabbri, Jacques Fontanille, Shaun Gallagher, Anne Beyaert Geslin, Julia Kristeva, George Lakoff, Anna Maria Lorusso, Jorge Lozano, , Patrizia Magli, Giovanni Manetti, Costantino Marmo, Gianfranco Marrone, Claudio Paolucci, Hermann Parret, Jean Petitot, Isabella Pezzini, Maria Pia Pozzato, Carlo Sini, Victor Stoichita, Ugo Volli.

ISSN 0393-8255 (print)

ISSN: 2612-0909 (online)

7. **Студентско** научно общество : Визуализиран архив : Библиофилска ръкописна книга със 177 високохудожествени кадри от летописа на формацията и описанието им (Финализиран към 22.05.2020 г. и актуализиран към 1.11.2020 г. и 8.04.2021 г. – галапремиерата в галерия „Анел“ на двете поредици от издания на Акад. изд. на Унив. „За буквите – О писменех“ : серия „Факлоносци“ – 30 т. и „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ“ – 16 т., от които излизат 16 е-библиотеки – традиционна и електронна справочно-енциклопедична учебна продукция, отразена в пътеводителя FAX ERUDITIO (ФАКЕЛ НА ЗНАНИЕТО), който отразява 46 кн. на бълг., рус. и англ. ез. в 25 886 с. с авторството на 1300 студенти, направили 3353 науч. публ. с базисна информ. на 22 езика (англ., араб., бълг., гр., дат., лат., исп., ит., нем., пол., порт., рум., рус., санскр., слов., тур., ук., фарси, фр., чеш., швед., яп.) с участието на изтъкнати съвременни учени на България и консултанти от 21 страни: Австрия, Алжир, Ватикана, Великобритания, Германия, Грузия, Естония, Израел, Индия, Италия, Иран, Казахстан, Литва, Полша, Русия, Саудитска Арабия, САЩ, Турция, Украйна, Финландия, Франция) / Унив. по библиотекознание и информ. технолог. : 71 г. Държ. библиотекарски инст. – УниБИТ ; 16 г. Студентско науч. о-во при УниБИТ ; състав., изработили кн. Александра Куманова, Николай Василев, Ангел Георгиев ; под ред. на Венцислав Велев, Калин Стоев, Надежда Томова, Соня Спасова, Памела Делева, Любов Йовинска, Антоанета Георгиева, Иван Ангелов. – София, 2021. – 370 с. : 177 ил. – На гърба на всеки кадър – хронотоп на описанието с персонификация на образите.

Тази книга е създадена в 5 уникални ръкописни цветни копия, поднесени на галапремиерата на 8.IV.2021 г.:

1. **Бяло копие** – за Библиотеката на Народното събрание на Република България – поднася се на директора на Библиотеката на Народното събрание – г-жа Десислава Радева.

2. **Зелено копие** – за Библиотеката на Президентството на Република България – поднася се на съветника на президента Румен Радев по образование, наука и иновации – г-жа Валентина Танева-Алексова.

3. **Червено копие** – за Библиотеката на Светия Синод на Българската православна църква – поднася се на Негово Преосвещенство Мелнишки епископ Герасим – главен секретар на Светия Синод на Българската православна църква.

4. **Жълто копие** – за Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ – поднася се на доц. д-р Красимира Александрова, действителен член на Международната академия по информатизация при ООН – директор на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

5. **Синьо копие** – за Библиотечно-информационния център на Университета по библи-

отекознание и информационни технологии – поднася се на доц. д-р Елена Савова-Игнатова – директор на центъра.

8. **Дистанционна** галапремиера на Университета по библиотекознание и информационни технологии и неговите издания на Студентското научно общество при университета под председателството на проф. д.н. Ирена Петева – ректор, и проф. д.ик.н. Стоян Денчев – председател на Общото събрание на Университета. Куратор: проф. д.п.н. Александра Куманова – ръководител на Студентското научно общество при УниБИТ (Музей – галерия „Анел“, 8 април 2021 г. – начало: 17:00 ч. – финал: 18:15 ч.) : Стенограма / реж.: Николай Василев ; реж. на пулт: Кристиан Боянов, Антоанета Георгиева, Георги Костов ; сц.: Александра Куманова и др. ; стенографи – скорописци: Надежда Томова и др. – София, 2021. – 22 с.

Др. сц.: Николай Василев, Надежда Томова, Андреа Пандулис, Ангел Георгиев, Зорница Вутева, Йоана Борисова, Любов Йовинска, Цветана Йовчева, Вилиана Герова ; др. стенографи – скорописци: Андреа Пандулис, Ангел Георгиев, Зорница Вутева, Йоана Борисова, Любов Йовинска, Цветана Йовчева, Вилиана Герова.

<https://drive.google.com/drive/folders/1ZaBlh3LA-NouVJm_IuJHYNFUcv1ELpnT?usp=sharing>

9. **Дистанционна** галапремиера на Университета по библиотекознание и информационни технологии (хотел „Анел“, 8 април 2021 г., 17:00 ч. <<https://meet.google.com/gud-hyfp-vqr>> под председат. на проф. д.н. Ирена Петева и проф. д.ик.н. Стоян Денчев, куратор проф. д.п.н. Александра Куманова : [Видеозапис на онлайн представянето, проведено на 8.04.2021 г. – София : Видеоархив] / [Състав., монтаж и мишунг Н. Василев ; титри А. Куманова]. // <<https://www.unibit.bg/news/news-events/Remote-gala-premiere-of-UniBIT>> ; <<https://drive.google.com/file/d/1X159FDCoJN4iQMzHEjPfBZSt504HcIQY/preview>> ; <<https://drive.google.com/file/d/1SdoS9duFFExhCgYHe7TEVnlpzdoMVtuQT/view>>. – 8.04.2021. – Времетраене: 15:48. <https://www.facebook.com/n/?video%2Fedit%2F&v=2575326576096544&aref=1618203603141890&medium=email&mid=5bfbf195a8230G5af50fb1f684G5bfbf62f08502G3d&bcode=2.1618203603.AbyWAtQq7uWOFFBY1KY&n_m=alexkum%40abv.bg>

Титри: „Дистанционната галапремиера на УниБИТ е посветена на две поредици от издания на Академичното издателство на Университета „За буквите – О писменехъ“: „Факлоносци“ – 30 т. и „Трудове на Студентското научно общество“ – 16 т. От тази енциклопедична продукция излизат е-библиотеки, позиционирани на сайта на Университета. Пътеводителят FAX ERUDITIO (Факел на знанието) отразява 46 книги в 25 886 с. В представените издания на поредиците – общо 46 тома справочно-енциклопедична библиогр. и историогр. монографична лит. и 16 е-библиотеки – взимат участие най-изтъкнатите съвременни учени на България, както и консултанти на Университета от 21 страни: Австрия, Алжир, Ватикана, Великобритания, Германия, Грузия, Естония, Израел, Индия, Италия, Иран, Казахстан, Литва, Полша, Русия, Саудитска Арабия, САЩ, Турция, Украйна, Финландия, Франция.

Тези модерни информационни ресурси – традиционни и електронни – са плод на трансформациите на класическите правила – за енциклопедичните издания: универсалност на познанието, плурализъм в гледищата, историографичност на сводовете. Изданията стъпват на повече от 700 класификации на библиогр. знание, битуващи в над 5000 документа. Тези издания излизат на 3 ез.: бълг., англ., рус. Базисната информация в продукцията е на 22 ез. (англ., араб., бълг., гр., дат., лат., исп., итал., нем., полс., португ., рум., рус., санскрит., словен., тур., украин., фарси, фр., чеш., шв., яп.).

В тези ресурси на УниБИТ, както и в универсалния и специализиран научен печат – и у нас, и в чужбина, е впечатляващо авторството на 1300 студенти на УниБИТ. Тези студенти са

направили 3353 научни публикации по линия на Студентското научно общество при УниБИТ.

Приложение I

Гешалтплан на томове I–XV на „Трудовете на Студентското научно общество при УниБИТ“ (Т) и книгите I–XXVII на серия „Факлоносци“ (Ф):

Цитиран по книга XXVIII на серията:

е-библиотека ERUDITICA – съотнасяне на е-ресурси

Anthologica – Aryanica – Autobiobibliographica – Commentatorica – Ecoviana – Etymologica – Evristiana – Glorica – Gratulatorica – Humanitariana – Nestinariana – Paisiada – Patriarchica – Psychologica – Universalica

Приложение II

Електронни библиотеки, създавани от Студентското научно общество при УниБИТ

(Структуриране на справочно-информационна и информационно-технологична научна култура, цитирано по книга XXVIII на серия „Факлоносци“ с отчитане и на книги XXIX и XXX на серията)

ERUDITICA

(е-ресурси Anthologica – Aryanica – Autobiobibliographica – Commentatorica – Ecoviana – Etymologica – Evristiana – Glorica – Gratulatorica – Humanitariana – Nestinariana – Paisiada – Patriarchica – Psychologica – Universalica)

ANTHOLOGICA

(Българска изящна словесност: IX–XXI в.)

Т. I, Т. II, Т. IV, Т. V, Т. VI, Т. VII, Т. VIII, Т. IX, Т. X, Т. XI, Т. XII, Т. XIII, Т. XIV, Т. XV, Т. XVI, Ф. VIII, Ф. IX, Ф. IX н.е., Ф. X, Ф. X н.е., Ф. XXII н.е., Ф. XXIII н.е., Ф. XXIX, Ф. XXX

ARYANICA

(Култ към светлината): праистория – XXI в.: трилингва – англ., бълг., рус.)

Т. I, Т. II, Т. IV, Т. VII, Т. VIII, Т. XII, Т. XIII, Т. XIV, Т. XV, Т. XVI, Ф. XV

AUTOBIOBIBLIOGRAPHICA

(Вторично-документални персоналии: полилингва)

Т. II, Т. V, Т. VI, Т. XIV, Т. XV, Т. XVI, Ф. XI, Ф. XXIV

COMMENTATORICA

(Анотации, рецензии, реферати, отзиви, коментари)

Т. I, Т. II, Т. IV, Т. V, Т. VI, Т. VII, Т. VIII, Т. X, Т. XI, Т. XII, Т. XIII, Т. XIV, Т. XV, Т. XVI

ECOVIANA

(Биобиблиография на У. Еко): кватролингва – англ., бълг., итал., рус.)

Т. XIV, Т. XV, Т. XVI, Ф. XXI

ETYMOLOGICA

(терминология по библиотечно-информационна дейност: трилингва – англ., бълг., рус.)

Т. III, Т. VI, Т. VII, Т. VIII, Т. X, Т. XI, Т. XII, Т. XIII, Т. XIV, Т. XV, Т. XVI, Ф. V, Ф. VI, Ф. VII, Ф.

XXVIII

EVRISTIANA

(откритията на човечеството: библиографиране: трилингва – англ., бълг., рус.)

Т. IV, Т. V, Т. VI, Т. VII, Т. VIII, Т. XI

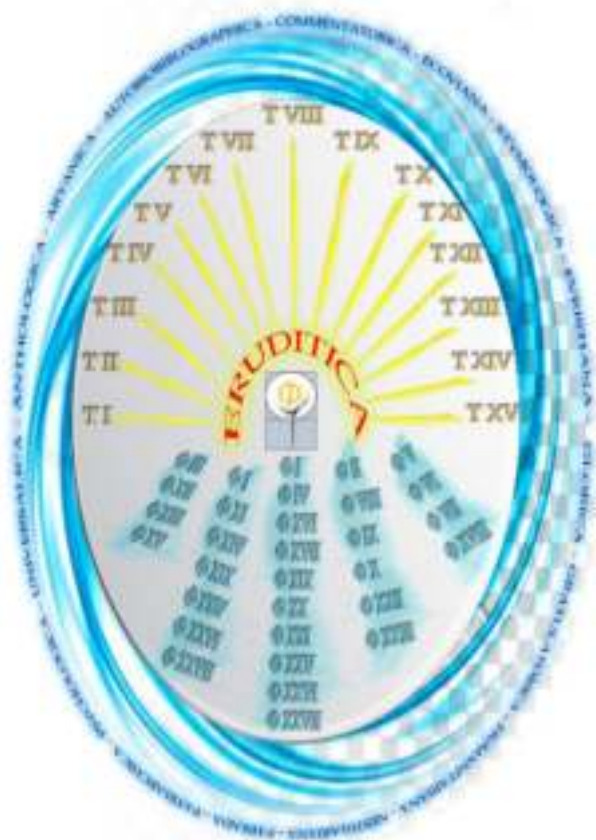
GLORICA

(апология на знанието и универсалната хуманитаризация на информатизацията: полилингва – англ., бълг., нем., пол., рус., тур., украин., фр.)

Т. I, Т. II, Т. IV, Т. V, Т. VI, Т. VII, Т. VIII, Т. IX, Т. X, Т. XI, Т. XII, Т. XIII, Т. XIV, Т. XV, Т. XVI, Ф. I, Ф. XI, Ф. XIV, Ф. XVI, Ф. XIX, Ф. XXVI, Ф. XXVII

GRATULATORICA

(апология на знанието и на УниБИТ като част от планетарната информатизация)

HUMANITARIANA

T. V, T. VI, T. VII, T. VIII, T. IX, T. X, T. XI, T. XII, T. XIII, T. XIV, T. XV, T. XVI

NESTINARIANA

T. I, T. II, T. IV, T. V, T. VI, T. VII, T. VIII, T. X, T. XI, T. XII, T. XIII, T. XIV, T. XV, T. XVI, **Φ. III, Φ. XII, Φ. XIII**

PAISLADA

(декодиране на „История славяноболгарская...“ на св. о. Паисий Хилендарски като част от световната патрология и първи граждански кодекс на българите и манифест на Българското възраждане)

T. VI, T. VII, T. VIII, T. IX, T. X, T. XI, T. XII, T. XIII, T. XIV, T. XV, T. XVI, **Φ. II**

PATRIARCHICA

(декодиране на житията на Св. Панриарх Евтимий Търновски като връх на европейския

Предренесанс)

Т. XVI, **Ф. VIII, Ф. IX, Ф. IX Н. е., Ф. X, Ф. X Н. е., Ф. XXII Н. е., Ф. XXIII Н. е.**

PSYCHOLOGICA

(концепции – за психологията на човека в универсалната хуманитаристика: библиография-ране: трилингва – англ., бълг., рус.)

Т. I, Т. II, Т. IV, Т. V, Т. VI, Т. VII, Т. VIII, Т. IX, Т. X, Т. XI, Т. XII, Т. XIII, Т. XIV, Т. XV, Т. XVI

UNIVERSALICA

(световна /международна/ универсална библиография: III в. пр.Хр.–XXI в.:

полилингва – англ., араб., бълг., гр., дат., лат., исп., итал., нем., пол., португ., рум., рус., санскрит, слов., тур., украин., фарси, фр., чеш., шв., яп.

Т. I, Т. II, Т. IV, Т. V, Т. VI, Т. VII, Т. VIII, Т. IX, Т. X, Т. XI, Т. XII, Т. XIII, Т. XIV, Т. XV, Т. XVI, **Ф. I, Ф. IV, Ф. XVI, Ф. XVII, Ф. XIX, Ф. XX Н. е., Ф. XXV, Ф. XXVI, Ф. XXVII**

Приложение III

Именен показалец на лицата, отразени в стенограмата на галапремиерата[8]

(Не са включени имената, срещани в цит. източници под номера 1–9 на тази публ.: с. 57–70)

Александрова, Красимира (акад. доц. д-р) – за нея 38, 48, 52

Ангелов, Боньо (проф.) – за него 45

Ангелов, Иван – за него 5

Ариадна (митологична героиня) – за нея 46, 50

Асенова, Катя (библиотекар) – за нея 38, 52

Астадунова, Мария (студент) – за нея 50

Башлар, Гастон – за него 54

Бетховен, Лудвиг ван (композитор) – за него 56

Бог – Отец (Саваот) – за него 53 – вж: Троица, Св.

Бог – Св. Дух – за него 51 – вж: Троица, Св.

Бог – Син (Иисус Христос) – за него 55–56 – вж: Троица, Св.

Богова, Христина (доц. д-р) – за нея 47

Борисова, Йоана (студент) – 56; за нея 54, 56

Боров, Тодор (проф.) – за него 37, 45–46

Бояджиев, Добри (гл. ас. д-р) – за него 48

Боянов, Кристиан (студент) – за него 54

Вазов, Иван – за него 44

Василев, Николай (ас. д-р) – за него 46–47, 53, 56

Василева, Румелина (доц. д-р) – за нея 49

Василева, София (проф. д-р) – за нея 49

Велев, Венцислав (акад. доц. д-р) – за него 38, 48, 52

Велчев, Велчо (проф.) – за него 11

Велчев, Илия (поет) – за него 56

Велчев, Петър (доц. д-р) – за него 48

Вергилий (поет) – за него 56

Визел, Ели (писател) – за него 51

Владимирова, Таисия – за нея 49

Вутева, Зорница (студент) – 53, 56 ; за нея 53–54, 56

Вълкова, Димитринка (инж.) – за нея 49

Вълчев, Красимир (бивш министър на образованието и науката) – за него 38

Вълчева, Люба – за нея 49

Галоци, Карло (композитор) – за него 54

Гарванов, Иван (проф. д.н.) – за него 48

Гарванова, Магдалена (доц. д-р) – за нея 49

Гарова, Живена (ученичка) – за нея 50

Георгиев, Ангел (студент) – 53, 56; за него 53–54, 56

Георгиева, Антоанета (студент) – за нея 54

Герасим, Мелнишки епископ – за него 38, 52

Герова, Вилиана (студент) – 53 ; за нея 53

Гетова, Иглика (гл. ас. д-р инж.) – за нея 49

Гибън, Едуард (учен) – за него 47

Гуатари, Феликс (учен) – за него 45

Гуленова, Мария (доц. д-р) – за нея 49

Даскалов, Антон (прев.) – за него 47

Дебрюне, Нина (доц. д-р) – за нея 49

Дева Мария Българска (Богородица) – за нея 54

Делева, Памела (студент) – 53; за нея 53

Дельоз, Жил (философ) – за него 45

Денчев, Стоян (акад. проф. д. ик н.) – 40–42 ; за него 37, 46–47, 51–52, 54, 56

Дерменджиева Татьяна (ас.) – за нея 47

Димитров, Емил (композитор, певец) – за него 56

Димчева, Анджела (д-р) – за нея 51

Динеков, Петър (акад. проф.) – за него 45

Добрева, Ваня (проф. д.ф.н.) – за нея 48

Достоевски, Фьодор М. (писател) – за него 56

Дуйчев, Иван (акад. проф.) – за него 45

Евтимий Търновски, св. (патриарх) – за него 39, 43, 45, 55–56

Еко, Умберто (учен, писател) – за него 37, 39, 45–46

Енчева, Марина (доц. д-р) – за нея 40, 49

Ефтимова, Събина (гл. ас. д-р) – за нея 50

Захариева, Йорданка (проф. д.ф.н.) – за нея 48

Златарски, Васил (акад. проф.) – за него 53

Златкова, Пламена (гл. ас. д-р) – за нея 49

Иванов, Иван (проф. д-р) – за него 48

Илиев, Илиян (студент) – за него 54

Йовинска, Любов (студент) – 53; за нея 52–53

Йовчева, Цветана (студент) – 53, 56; за нея 52–53, 56

Йотова, Ралица (гл. ас. д-р) – за нея 49

Йоцов, Владимир (проф. д.ик.н.) – за него 48

Казански, Никола (доц. д-р) – за него 47

Камбуrowa, Илияна (докторант) – за нея 50

Кендерова, Стоянка (проф. д-р) – за нея 48

Константин-Кирил Философ, св., равноапостол (монах) – за него 45

Константин Преславски (епископ) – за него 56
Костов, Георги (студент) – за него 54
Кръстева, Мила (докторант) – за нея 50
Кръстева, Росица (доц. д-р) – за нея 50
Кънев, Денис (докторант) – за него 54
Куев, Куйо (проф.) – за него 45
Куманова, Александра (акад. проф. д.п.н.) – 44–51 ; за нея 37, 40, 42, 45, 53

Лиркова, Мария-Румяна (музикант) – за нея 56
Лотман, Юрий (акад. проф.) – за него 37, 45

Матова, Мариана (библиотекар, ALUMNI на УниБИТ) – 37–38, 38–40 ; за нея 37–38
Максим I Български (патриарх) – за него 40
Максимова, Марияна (библиограф) – за нея 47
Манчев, Владимир (гл. ас. д-р) – за него 47
Мария (Богородица, Дева Мария) – вж: Дева Мария Българска
Михов, Никола (акад.) – за него 45
Младенова, Деница (ас. д-р) – за нея 50
Младенова, Мария (проф. д.ф.н.) – за нея 48
Модева, Мариела (проф. д-р) – за нея 49
Муканова, Поли (гл. ас. д-р) – за нея 49
Мутафов, Христо (акад. проф. д.ф.н.) – за него 48

Назърска, Жоржета (проф. д-р) – за нея 49
Найденова, Силвия (д-р) – за нея 38, 48, 52
Найденова, Цветанка (ред.) – за нея 47
Накова, Цветелина (д-р) – за нея 50

Орф, Карл (композитор) – за него 54
Офенбах, Жак (композитор) – за него 54

Павлова, Иванка (проф. д-р) – за нея 47
Паисий Хилендарски, св. о. (йеромонах) – за него 39, 43, 45
Панайотова, Галина (проф. д-р) – за нея 49
Панов, Иво (проф. д-р) – за него 48
Пандулис, Андреа (докторант) – 53 ; за него 50, 52
Парижкова, Любомира (доц. д-р) – за нея 49
Паси, Исак (проф.) – за него 47
Петева, Ирена (проф. д.н.) – 42–44 ; за нея 37, 44, 47, 51–52
Петка Българска, св. – за нея 54, 55–56 – вж: Дева Мария Българска (Богородица)
Петрова, Тина (гл. ас. д-р) – за нея 50
Попандонова-Желязова, Екатерина (проф. д.н.) – за нея 48
Правдомирова, Донка (проф. д-р) – за нея 48
Продев, Стефан (писател) – за него 47
Пушкин, Александър Сергеевич (писател) – за него 53

Рабле, Франсоа (писател) – за него 56
Радев, Румен (президент на Р. България) – за него 37, 52
Радева, Десислава (библиотекар) – за нея 38, 52

Раковски, Георги С. (нац. революционер, писател, историограф) – *за него* 53
Ралева, Диана (гл. ас.) – *за нея* 47

Савова-Игнатова, Елена (доц. д-р) – *за нея* 49, 52
Сачева, Деница (бивш министър на труда и соц. политика) – *за нея* 38
Свинтила, Владимир (прев.) – *за него* 47
Сибийк, Томас (проф.) – *за него* 37, 45
Симеон I Велики (цар) – *за него* 45
Симеонов, Ангел (поет, колекционер) – *за него* 50
Спасова, Соня (гл. ас. д-р) – *за нея* 50
Стефан Пашов (о.) – *за него* 53–55
Стефанова, Василка (техн. ред.) – *за нея* 49
Стоево, Калин (доц. д-р) – *за него* 49
Стоименов, Владимир (инж.) – *за него* 49
Стоянова, Диана (доц. д-р) – *за нея* 49, 51

Танева-Алексова, Валентина (съветник на президента на Р. България Р. Радев по образование, наука и иновации) – *за нея* 37, 52

Таскова, Димитрина (студент) – *за нея* 54
Теофанов, Цветан (проф. д.ф.н.) – *за него* 48
Тетевенска, Белла (гл. ас. д-р) – *за нея* 48
Теяр дьо Шарден, Пиер – 55; *за него* 55
Тодорова, Таня (проф. д.н.) – *за нея* 49
Томова, Елена (доц. д-р) – *за нея* 48
Томова, Надежда (гл. ас. д-р) – *за нея* 50–52
Тренчева, Тереза (проф. д-р) – *за нея* 48
Троица (Бог – Отец, Бог – Син, Бог – Св. Дух), Св. – *вж:* Бог – Отец; *вж:* Бог – Син; *вж:* Бог – Св. Дух
Тутунаров, Христо (гл. ас. д-р) – *за него* 48

Филипова, Силвия (ас.) – *за нея* 47
Фая, Мануел де (композитор) – *за него* 54

Хайтов Николай (акад.) – *за него* 47
Хофман, Ернст Теодор Амадей (писател) – *за него* 53–54
Христов, Добри (акад.) – *за него* 54

Цветкова, Елисавета (гл. ас. д-р) – *за нея* 49
Цинзова, Юлия (д-р) – *за нея* 8, 48, 52

Чантов, Веселин (доц. д-р) – *за него* 49
Чехов, Антон Павлович (писател) – *за него* 53
Чобанов, Тодор (доц. д-р) – *за него* 38

Шамбон, Жозеф (учен) – 54; *за него* 54
Шапкалова-Катърска, Светла (гл. ас. д-р) – *за нея* 50

Янкова, Иванка (проф. д.ф.н.) – *за нея* 48
Ярмов, Николай (проф. д.м.н. д-р) – *за него* 48

Дигитална библиотека „Българска литературна критика“

АЛЕКСАНДРА АНТОНОВА

Bulgarian Literary Critics Digital Library

Alexandra Antonova

Summary

Bulgarian Literary Critics Digital Library Project presents for the first time a systematized collection of twenty eminent Bulgarian literary critics' works and archives, aiming to lay the foundations of a Bulgarian literary critics digital history. Both famous and not reissued texts as well as unknown archives are digitized and published on the project's website; conferences, lectures and collection works are realized.

Key-words: digital library, literary critics, archives, conferences, collections, lectures.

В продължение на повече от век българската литературна критика формира свой класически фонд от автори и текстове, създава своя собствена история. Чувствителна към естетическите и идеологически контексти, формираща, отстояваща и променяща парадигми на възприятие, тя не само функционира като жива памет за автори, текстове и явления, някои от които позабравени днес, но показва динамиката на канона, отвежда към философията на литературния процес, към превръщането му във фактор на културното ни самоосъзнаване. Едновременно аналитични и художествени, метатекстовете са не на последно място уникални документи на изследващото себе си естетическо възприятие, което поражда и феномена на взаимната критическа рецепция.

Проектът „Дигитална библиотека „Българска литературна критика“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката, си постави за цел да проучи и експонира за първи път систематизирано в интернет публикационното и архивно наследство на 20 от най-влиятелните български литературни критици и историци на XX в., които представят историята на литературната ни критика в поколения: Александър Балабанов, Боян Пенев, Спиридон Казанджиев, Петко Росен, Иван Мешков, Цветан Минков, Константин Гълъбов, Васил Пундев, Малчо Николов, Георги Цанев, Димитър Б. Митов, Тодор Боров, Георги Константинов, Ефрем Каранфилов, Стоян Каролев, Минко Николов, Тончо Жечев, Боян Ничев, Кръстьо Куюмджиев и Здравко Петров. Редом със знакови книги, в профилите на авторите са поместени и по-малко познати и непопулярни текстове, останали непреиздадени и забравени по силата на различни социоисторически или естетически фактори. Дигиталната сбирка, която

се разширява чрез постоянна изследователска работа, предоставя бърз и широк достъп, включително до редки и труднодостъпни издания, съхранява физически и визуализира удобно текстовете, привлича читателска аудитория от различни възрасти и професионални групи. Проектът бе осъществен от Института за литература при Българската академия на науките в следния състав: доц. д-р Александра Антонова, ръководител, и екип: доц. д-р Елка Трайкова, доц. д-р Михаил Груев, гл. ас. д-р Елена Борисова, ас. д-р Андриана Спасова и литературоведа Маринели Димитрова.

Интернет страницата на проекта ***bglitcritics.org*** представя делото на всеки един от двадесетте критици в персонален профил, разделен на три секции: „Публикации“, „Архивни документи“ и „За автора“, в които са поместени дигитализирани текстове от и за него – както цели книги, така и отделни статии, студии, рецензии, отзиви, есета, преводи, художествени текстове, публикувани в периодичния печат и в научни сборници, дигитализирани архивни документи, запазени в различни хранилища.

Всеки един от критиците от работната програма на проекта присъства на сайта с емблематични свои трудове. Сред публикациите на Александър Балабанов са книги като „История на класическата литература“, „Любов и поезия“, авангардната поема „Бурени“, множество статии, студии, рецензии, писма, преводи, прочутите му афоризми, а Боян Пенев е включен със своята фундаментална „История на новата българска литература“ в 4 тома, с изследвания върху българското Възраждане, с дневника си и писмата си до Спиридон Казанджиев, както и с обемен корпус от статии. Архивната страница на Балабанов съдържа служебни документи, фотоархив, кореспонденция, книги с автографи, а сред архивите на Боян Пенев е кореспонденцията му с Николай Лилиев, съхранявана в Националния литературен музей.

Частта с изследвания върху делото на Боян Пенев е най-богатата от този тип на сайта.

Философ, психолог и литературен изследовател, Спиридон Казанджиев е представен с трудове като „Критически опит върху метафизиката на Вилхелм Вундт“, „Знание и вяра“, „Пред извора на живота“, „Психология на възприятието“, „Естетика“, „Военна психология: психология на боеца“, „Срещи и разговори с Йордан Йовков“, публикувани са неговите ранни статии, а сред архивите му е ръкописът на „Записки по естетика“.

Васил Пундев е друго ярко име от критическия пантеон на сайта – изследовател с огромен диапазон – от старобългарското стихосложение през възрожденски текстове до съвременни нему естетически явления като Багряна и Чавдар Мутафов. Интригуван и от театъра, и от живописата, и от философията, полиглот и преводач, той присъства на сайта с панорамни изследвания като „Периодически печат преди Освобождението“, „Първи стихотворци“ и „Днешната българска лирика“, теоретични, критически и литературно-исторически статии, спомени и др. По проекта са дигитализирани подбрани неговите архивни документи, сред които

особено впечатлява изящна ръкописна антология с българска любовна лирика, съставена през 1911 г.

Съвременник на Васил Пундев, но с по-дълъг творчески път е Малчо Николов, включен с книгите си с литературни характеристики, с обемната „История на българската литература“ и изследванията му върху руски класически автори. Сред публикациите на Малчо Николов важен дял заемат неговите „златорожки страници“ и литературните му разбори. На сайта е експонирано архивното наследство на критика, съхранявано в Университетски архив на Нов български университет, в което централно място заемат кореспонденцията и фотоархивът му.

Интересна, самобитна фигура от това поколение е писателят и критик Петко Росен, оставил няколко книги с разкази, очерци и пътеписи, емблематичните си критически „суровакници“, както и автентични свидетелства за времето и хората в „Спомени и размисли“. Архивната му секция включва основно ръкописи и фотоархив, съхранявани в Държавен архив – Бургас.

Във времето на Малчо Николов работи и друг оригинален мислител, интересът към когото е постоянно активен – Иван Мешеков. На сайта на проекта той присъства с емблематични свои книги, сред които са „Греховната и свята песен на Багряна“, „Ляво поколение“, „Трудовоспътническа литература“, както и с поредици от статии върху Пенчо Славейков, Елин Пелин, Христо Ботев и др. В профила с изследвания върху Мешеков е поместен и откъс от най-новата монография за критика „Ляво поколение, дясно поколение“ на Вл. Сабоурин, която цели да го реконтекстуализира.

Връстник на Иван Мешеков е Цветан Минков, критик и писател с внушително по обем, но слабо проучвано до момента творческо наследство. Сред многобройните негови заглавия на сайта са панорамни изследвания като „Български писатели. Живот – творчество – идеи“, „Българска народна поезия“, „Строители на новобългарското образование“, теоретични трудове като „Теория и история на поезията“, портретни – като „Кирил Христов“, „Йордан Йовков“, „Любен Каравелов“ и др., както и негови учебници по стара и нова българска литература. Цветан Минков е представен и с обемен корпус от статии от различни периоди и теми в неговата разностранна дейност – из класическата руска и западноевропейска литератури, из възрожденската, следосвободенската и съвременната българска литература, рецензии и отзиви за книги и театрални постановки.

Внушително е и творческото и архивно наследство на Георги Константинов, който е съавтор на Цветан Минков в енциклопедичната „Български писатели. Биографии и библиографии“. Широките му критически интереси са представени в дигиталната библиотека с истории на старата и новата българска литератури, с портретиращи монографии и мемоарни книги, а архивната секция на Г. Константинов е сред най-богатите в сайта – експонирани са десетки ръкописи и бележки, писма, издания с автограф, снимки, съхранявани в Националния литературен музей.

Редом с Цветан Минков и Георги Константинов пише и Георги Цанев, съавтор на Малчо Николов и Цветан Минков в учебник по български език и литература от 1946 г., автор на голям брой литературно-исторически и критически статии,

събрани в няколкото мни поредици, както и на портретни изследвания за Никола Фурнаджиев, Йордан Йовков и др. Акцентирано е представено неговото критическо дело като редактор на сп. „Изкуство и критика“, както и в интервюта и мемоарни текстове.

Дълголетно и многотомно е интелектуалното наследство и на Ефрем Каранфилов, включен в сайта с проблемни изследвания като „Войникът в строя и в литературата“, „Езиковият шаблон в литературата“, „Под пагона – човекът“, с критически портрети, есета, публицистика, спомени, ранни художествени опити, интервюта. В архивната секция на Ефрем Каранфилов са публикувани негови дневници от периода 1947–1974 г., които се съхраняват в семейството му.

Дългогодишното дело на Константин Гълъбов – писател, критик, идеолог на кръга „Стрелец“, университетски преподавател, преводач, е представено с книги от 20-те до 70-те години на миналия век: критико-философски, художествени и споменни текстове, изследвания върху големи фигури на немската и българската литература и култура като Лесинг, Гьоте, Шилер, Петко Славейков и др. Интересна е сбирката от негови учебници по немски език, отпреди повече от половин столетие, както и статиите му с характер на манифести от 20-те и 30-те години на XX в. В архивната страница на К. Гълъбов са публикувани служебни документи и снимки – портретни, с колеги, приятели, студенти, а в секцията за него място намират най-нови изследвания, сред които и монографията „Самотен и достоен“ на Ал. Йорданов.

Ако К. Гълъбов има значим принос в популяризирането на немската литература и култура у нас, за западноевропейската като цяло и в частност за френската това прави друг автор – Димитър Б. Митов. Активен оперативен критик и редактор на знакови периодични издания като „Литературни новини“ (1928–1929) и „Литературен глас“ (1928–1944), Д. Б. Митов е представен на сайта с мащабни изследвания като „История на западноевропейската литература“ от различни периоди – Средновековие, Класицизъм, Просвещение, до и след Парижката комуна, както и с множество театрални рецензии. Архивната страница на Д. Б. Митов със своите десетки ръкописи на статии, речи, очерци, доклади и др. е сред най-богатите в дигиталната библиотека.

Ярко се откроява присъствието на още един член на кръга „Развигор“ – Тодор Боров. Библиограф, книговед, литературен историк и критик, един от създателите на Българския библиографски институт и инициатор на възстановяването на Народната библиотека в София, основател на Катедра по библиотекознание и библиография в СУ, той е представен на сайта с изследвания върху състоянието на националната ни библиография и европейските практики в библиографията. Сред заглавията на Боров са „Книги. Библиотеки. Библиография“, „Пътят към книгите. Увод в библиографията“, „Живот с книги“, „Моят университет“, „Стъпки по пътя на един дълголетник“.

Своеобразно очертана е фигурата на Стоян Каролев – както чрез негови литературнотеоретични и портретни изследвания, така и чрез стихотворения, които той започва да пише през 40-те на XX в. Персоналната му библиотека на сайта

включва заглавия като „Въпроси на художественото майсторство“, „В света на прозата“, „Идеи, изображение, стил“, двутомника „Жрецът воин“, мемоарите му „Мигове от течащото време“, книгите му за Д. Дебелянов, Ем. Станев, Д. Благоев и др. Архивната сбирка на С. Каролев съдържа титули на издания на Емилиян Станев и Димитър Талев, подарени с автограф, а отскоро на сайта на проекта се публикуват галерии от дарствени надписи от личната библиотека на критика, дарена от семейството му на Регионална библиотека „Захарий Княжески“ – Стара Загора.

Рано отишлият си талантлив критик Минко Николов присъства в дигиталната колекция с етапни за българското литературознание от 60-те години изследвания – „Кризата в модерния западен роман“, „Брехт“, „Между мъртвата точка и хуманизма“, с поредица от портретни очерци и литературнотеоретични студии. Музей на занаятите – Троян предостави за профила на критика негови ръкописи и фотоархив, които, както и повечето архивни материали на сайта, се експонират дигитално за първи път.

Към поколението на Минко Николов принадлежи Боян Ничев, който заема специфично място в историята на литературната ни критика с аналитичните си изследвания върху съвременния български роман, с компаративните си проучвания върху славянските литератури и наблюденията си върху южнославянския реализъм, както и с етнопсихологическите си рефлексии върху релациите *фолклор – литература* и *национална съдба – литература*. Архивната страница на Боян Ничев, както и тези на Ефрем Каранфилов и Кръстьо Кулумджиев, е попълнена изцяло с документи, съхранявани от семейството му.

Тримата критици импресионисти Тончо Жечев, Здравко Петров и Кръстьо Кулумджиев са включени в дигиталната библиотека с цялостни колекции от книги, сред които „Критически дневници“, „Историята като жива памет“, „Словото творец“ на Кръстьо Кулумджиев, „Вечни спътници“, „Законно и незаконно родени умове“, „Асоциативни пътувания“ на Здравко Петров, „Българският Великден или страстите български“, „Митът за Одисей“, „Болки от текущото“ на Тончо Жечев. В профилите им са публикувани както портретни и очеркови статии, така и текстове върху теоретични въпроси на поетиката и националната самобитност на литературата ни, върху модерни кръгове и направления, върху съдбата на критика и критиката, множество рецензии, есета, интервюта, спомени.

В своята изследователска работа екипът на проекта „Дигитална библиотека „Българска литературна критика“ направи редица интересни архивни открития в партньорство с различни фондохранилища и в лични архивни колекции. В сътрудничество с Университетски архив на Софийския университет, например, бяха дигитализирани и публикувани на сайта за първи път служебните досиета на Боян Пенев, Александър Балабанов, Константин Гълъбов, Тодор Боров и Стоян Каролев. Освен че са интересно свидетелство за етапите на кариерния път в Историко-филологическия факултет през първата половина на XX в., те съдържат и ръкописни доклади от най-големите ни учени българисти – проф. Иван Шишманов, проф. Любомир Милетич, проф. Беньо Цонев, проф. Александър Теодоров-Балан,

проф. Богдан Филов, проф. Михаил Арнаудов, проф. Стефан Младенов, проф. Петър Динеков и др. Сред откритията в Университетския архив на Софийския университет е и забележителният корпус от съболезнователни телеграми, изпратени от водещи световни университети по повод внезапната кончина на Боян Пенев – безспорно свидетелство за международния престиж на българистиката от първите десетилетия на XX в. В хода на работата по проекта в Института за литература бе дарен ценен личен архив на Здравко Петров, съдържащ оригинални фотографии, ръкописи, документи, писма, печатни текстове.

Замислен изцяло с научна и образователна цел, сайтът на проекта ще продължи да развива с нови публикации вече създадените профили, ще щрихира портрети и на други критици в подстраницата „Литературноисторически форум“. Амбицията на екипа е да превърне ***bglitcritics.org*** в начало на цялостна дигитална история на българската литературна критика. Освен сайта дотук по проекта бяха реализирани научна конференция и сборник, които очакват своите втори части през настоящата година. Замислена е и поредица от лектории с ученици от гимназиален етап, както и национален конкурс за младежки критически текст.

Информационна роза (*Кълбото на Ариадна*): метод на обучение „А. Куманова – Н. Василев“

За целите на библиотечната (каталожната) библиография

АЛЕКСАНДРА КУМАНОВА, НИКОЛАЙ ВАСИЛЕВ

Information rose (*Ariadne's clew*) training method A. Kumanova – N. Vasilev

For the library (cataloging) bibliography

Alexandra Kumanova, Nikolay Vasilev

Summary

The system cycle of subjects in the higher education degrees – bachelor's: Academic writing, Infosphere: Cognitology, Bulgarian literature, Methodology of the scientific research, Cultural anthropology, Annotation and referring of documents, Bibliographic model of the knowledge and master's: Historiographic model of e-library, Bibliographic integral (e-libraries) in the University of library science and information technologies (ULSIT) is represented through the scope of operation of the method of INFORMATION ROSE – AR-IADNE'S CLEW as a laboratory for structuring of the reference-encyclopedia base for creating of the modern library (cataloging) bibliography, designed for markedly fine creation, retrieval and dissemination of information. Presented is the ontology, gnoseology and theory of the method in the context of the ideas, attached in the so-called ABSENT STRUCTURE OF THE INFORMATION (U. Eco): screen – T. Borov; reticulum – A. Lyubishchev; rhizome – J. Deleuze, F. Guattari; frame – M. Minsky; scale – U. Eco.

Revealed are the sense, etymology and didactics of the method. Presented is a historiographic panorama of the universally important periodicals in the general humanitaristics in which order are Proceedings of the Student Scientific Society at ULSIT where was approbated the method used in the carrying out of the 16 e-libraries of ULSIT (2005–).

The study gives a lapidary description of the algorithmic function of the method for creation of a universal information picture encompassing the diversity of views for establishing of a linguistic code of text / texts (at the cynosure are literary texts).

Key-words: information-communication subjects: complex training, method A. Kumanova – N. Vasilev – Information Rose (*Ariadne's clew*): ontology,

gnoseology, theory, sense, etymology, didactics, linguistic code of text / texts (algorithm).

V.II. Универсални информационна картини, създадени по метода „Информационна роза (Кълбото на Ариадна)“

(Примери)

Тук ще приведем няколко информационни картини, създадени както от авторите на метода, така и от техни студенти, които доказват приложимостта и високата обективност на дидактичния алгоритъм.

V.II.1. Първи пример¹

Универсален модел на поведение в новозаветния апокриф „Житие на блажения апостол свети Петър“

I. Обект (автор, заглавие, литературен род, литературен вид):

I.1. Автор – неизвестен (*апокрифен*).

I.2. Заглавие – „Житие на блажения апостол Свети Петър“ [1].

I.3. Литературен род – епос.

I.4. Литературен вид (жанр) – новозаветен апокриф (*химнично християнско повествование, съчетано с агиографски сюжетни колизии*) [2].

II. ПРЕДМЕТ – създаване на информационна картина.

III. ЦЕЛ – структуриране на научен коментар.

IV. ЗАДАЧИ (фрагментация, дефрагментация):

IV.1. Фрагментация (*тема, сюжет, герои, образи, хронотоп, особености на художествения стил*):

IV.1.1. Тема – деянията на Светите апостоли.

IV.1.2. Сюжет – в края на своя земен път св. апостол Петър живее в пещера, която се намира някъде в *планините* [3] около Дамаск. Тук е вече 30 години. Пред пещерата има *финикова палма* [4] и извор, по-бял от снега. На Петдесетница архангел Михаил му съобщава, че скоро ще напусне този свят. След няколко дни му се явява св. Иисус Христос в образа на *красиво дете (юноша)*, което държи в ръцете си жезъл. *Детето Иисус* го съветва да слезе от планината и да отиде до морето. На сутринта той слиза до морето, където вижда малък кораб с двама моряци, тук е и *Детето Иисус*. Моряците се съгласяват да качат св. апостол Павел на кораба и потеглят към Рим. Извива се силна буря. Св. апостол Павел се моли за спасението на моряците, които са убедени, че тъкмо неговата вяра в християнския Бог е причина за сполетялото ги природно бедствие. Господ чува молитвите му и морето утихва. Моряците не могат да повярват на очите си. В знак на благодарност те приемат християнската вяра и му *даряват Детето Иисус*, за да го съпровожда по пътя му. Когато двамата пристигат в Рим, нечестив дух, вселил се в душата на някаква жена, разпознава *Детето Иисус*. В престолния град св. апостол Па-

¹ Разработката е направена от Владислав Владев (*спец.* Библиотекознание и библиография, I курс, редовно обучение) през учебната 2019–2020 г.

вел извършва много чудеса. Едно от тях е свързано с желанието му да нахрани с риба старейшините на града. *Детето Иисус* му помага и улавя с 12 въдици 12 000 риби. Човек на име Аравист иска да Го купи за 30 жълтици. *Детето Иисус* се съгласява да бъде продадено, но при условие, че 18 жълтици бъдат раздадени на сиромаси и нуждаещи се. Една нощ Аравист има видение и разбира, че това *Дете* е всъщност *Иисус*. Тогава той, цялото му семейство и още 1400 души приемат Светото причастие. Нерон чува за чудесата, които се случват в неговата империя, и заповядва да заловят и разпънат на кръст св. апостол Петър. Светецът може да избяга, но се оставя да бъде заловен. Изправят го пред императора, но се появява *Детето Иисус*, за да го защити. Кесанти, един от обкръжението на императора, удря шамар на *Детето Иисус*. Тялото на побойника изсхва на мига. Преди да бъде обесен и разпънат с главата надолу, както преди това е пожелал, св. апостол Петър се моли: „Колко съгреших, Господи, пред Тебе! Отрекох се от Теб и Те продадох, Владико, без да Те позная. Но забрави това, приеми в мир душата ми“. От кръвта на св. апостол Петър пониква маслиново дърво...

IV.1.3. Герои – св. апостол Петър, св. архангел Михаил, Детето Иисус („Юдов и Вениаминов); „И ето, Христос, като вървеше през стъгдите, срещна една жена, която бе измъчвана от нечист дух. Нечистият дух веднага излезе и избяга, стейки: „Какво направи, Петре, довел си това дете! То е Христос, който пострада по своя воля и се възнесе на небесата“; Апостолът се зарадва, помоли се Богу за моряка и взе детето от него. Всичко това стана така, защото тъй беше пожелал Бог – да се смири и да слезе в образ на роб“; „Наистина – рече – това е християнският Бог, който ни се яви в такъв вид. О, горко ни, че не повярвахме на християнския епископ, който проповядваше за разпнатия Христос, че е велик християнски Бог. Да повярваме и ние в Него и да му се помолим за кръщение“...), двама моряци, 1400 новопокръстени, старейшините на Рим, Аравист, ангели, архангели, император Нерон (37–68), Кесанти...

IV.1.4. Образи – пустиня, планина, пещера, финикова палма, фурми, жезъл, море, малък кораб, 12 жълтици, 12 въдици, 12 000 риби, маслиново дърво...

IV.1.5. Хронотоп (време и пространство):

IV.1.5.1. Време – протяжно („след Разпятието, Възкресението и Възнесението на нашия Господ Иисус Христос...“...).

IV.1.5.2. Пространство – протяжно (Дамаск, Рим...).

IV.1.6. Особености на художествения стил (метафори, символи, епитети):

IV.1.6.1. Метафори – „небесните и земните ключове“, „финикова палма“...

IV.1.6.2. Символи – 12 жълтици, 12 въдици, 12 000 риби, финикова палма, маслиново дърво...

IV.1.6.3. Епитети – „дълбока“, „морска“, „бедният“, „презреният“, „великият“...

IV.2. Дефрагментация – макар че поднася фрагмент от живота на Светия първовърховен апостол Петър, това „Житие...“ би трябвало да се тълкува повече като метотимичен пренос, ориентиран не към обобщената християнска представа за „деянията на апостолите“, а към евангелски повествователен аргумент, отнасящ се до деянията на Живия Бог, разкрити „след Разпятието, Възкресението и

Възнесението...“ Видението на св. апостол Петър, което рисува човешки черти в постъпките на Детето Исус („Господ дойде при него в образ на много красиво дете, което държеше в ръцете си жезъл.“), замества, но и преакцентира чрез въображаеми ретроспекции земните грехове на първовърховния апостол: „Колко съгреших, Господи, пред Тебе! Отрекох се от Теб и Те продадох, Владико, без да Те позная. Но забрави това, приеми в мир душата ми“. До последния миг от живота си св. Петър се съмнява. Тук тленно и нетленно се съчетават, за да обобщят универсални представи за вярата, надеждата и любовта към живия Бог (Детето Исус).

Финалните думи в пълното заглавие на творбата – „*Житие на апостол Петър, как риби ходели по сухо и за Христовото детство, как продали Господа като дете, еретик е писал*“ – доказват, че това „*Житие...*“ няма стойност на официален богослужебен текст и е по-скоро *опит за редактиране* на сюжетни колизии от класическия катехизис...

V. МЕТОД – създаване на информационна картина на изоморфни когнитивни величини.

Източници и бележки

1. **Златна** христоматия на България : Кн. 2. Антология / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова. – Ново е-изд. – София, 2018, с. 281–285.

2. Това *химнично християнско повествование, съчетано с агиографски сюжетни колизии*, е запазено във фрагменти. Най-старото свидетелство за съществуването му срещаме в „Църковна история“ на Евсевий Кесарийски (265–340). У нас творбата е преведена от *гр. език* твърде рано, може би още през X в. Споменава се в *Погодинов индекс*, който в заглавието набелязва основните моменти от съдържанието: „*Житие на апостол Петър, как риби ходели по сухо и за Христовото детство, как продали Господа като дете, еретик е писал*“. Преписите очертават две редакции, които са без съществени разлики.

3. Планинските местности около Дамаск, днешната столица на Сирия, се наричат Голански възвишения.

4. *Финиковата* (би трябвало да се калкира *фениксова* – от *phoenix*, букв. феникс) *палма* е често срещан библийски символ. Най-вероятната причина за това е фактът, че това растение винаги *възкръсва от млади издънки* в корените си. Плодът на финиковата палма е *фурмата*...

3300–0–1² „Житие на блажения апостол Свети Петър“ (Новозаветен апокриф) – информационна картина.

V.П.2. Втори пример³

Универсален модел на поведение в молитвата „Обръщение към света Петка“ от св. патриарх Евтимий Търновски

² Посоченият сигнифициращ номер тук и навсякъде по-долу е по вторично-документалната информационна база на Студентското научно общество при УниБИТ.

³ Разработката е направена от Весела Георгиева (*спец.* Библиотекознание и библиография, I курс, задочно обучение) през учебната 2019–2020 г.

I. ОБЕКТ (автор, заглавие, литературен род, литературен вид):

I.1. Автор – св. патриарх Евтимий Търновски е роден във Велико Търново (ок. 1325–1330). Произхожда от богато семейство. Става монах през 1350 г. в родния си град. Той е един от най-ревностните ученици на св. Теодосий Търновски, който основава Килифаревския манастир. Заминава за Цариград, след това се отправя за Света гора, където остава до 1371 г. Завръща се в България и се установява в манастира „Св. Троица“, където полага основите на Търновската книжовна школа. През 1375 г. е избран за български патриарх. Последните години от живота си пребивава в Бачковския манастир (ок. 1401–1412).

Съч.: „Житие на свети Иван Рилски“; „Житие на света Филотея Темнишка (Търновска)“; „Житие на света Петка Търновска“; „Похвално слово за Михаил Воин“; „Похвално слово за Йоан Поливотски“; „Похвално слово за света Неделя“; „Похвално слово за свети свети Константин и Елена“; „Послание до свети Киприан“; „Послание до митрополит Арсений“; „Послание до тисменския монах Никодим“...

I.2. Заглавие – „Обръщение към света Петка“[1].

I.3. Литературен род – епос.

I.4. Литературен вид – молитва (*химнична християнска възхвала*).

II. ПРЕДМЕТ – създаване на информационна картина.

III. ЦЕЛ – структуриране на научен коментар.

IV. ЗАДАЧИ (фрагментация, дефрагментация).

IV.1. Фрагментация (тема, сюжет, хронотоп, особености на художествения стил):

IV.1.1. Тема – християнската любов.

IV.1.2. Сюжет – текстът не съдържа строга фабулна интрига, а е по-скоро химнично молитвено обръщение към св. Петка, чийто житейски път се окачествява като *пътека на преподобните* към „*небесата*“. Ако извървиш пътеката ѝ (т.е. *житейския път на св. Петка*), ще бъдеш осветен от светлината на нейната бяла коприна, ще почувстваш „*неизказаната радост*“, изживяна „*в мира нетленен (...) на праведните*“. За да бъде благочестив на земята, човекът трябва да се наслаждава на триединния християнски Бог, следван от „*пророческите и апостолските хорове*“ и „*съсловието на преподобните*“...

IV.1.3. Хронотоп (време, пространство):

IV.1.3.1. Време – протяжно (XIV в.).

IV.1.3.2. Пространство – протяжно (*Епиват, Божии гроб, Велико Търново...*).

IV.1.4. Особености на художествения стил (метафори, сравнение, епитети):

IV.1.4.1. Метафори – „*небесните шатри*“, „*небесен чертог*“, „*небесни жилища*“, „*вечното селение*“, „*плътски език*“, „*върха на вярата*“.

IV.1.4.2. Сравнение – „*бузи като гургулици*“.

IV.1.4.3. Епитети – „*сладък*“, „*красив*“, „*светъл*“, „*необхватен*“, „*невидим*“, „*неизказан*“, „*вечен*“, „*щедър*“, „*милостив*“, „*неизчислим*“, „*човеколюбив*“, „*незлюбив*“, „*благоутробен*“, „*плътски*“, „*бащин*“, „*хубава*“, „*уязвена*“...

IV.2. Дефрагментация – това молитвено обръщение на св. патриарх Евтимий Търновски към св. Петка ни отвежда към силата на духовността. Молитвата е

предназначена за хора, чиито добри дела на Земята ще бъдат възнаградени в Божията обител. Християнските истини се крият „във вечното селение“, там е насладата от „слова, красотата, съпребиванието, сиянието от светлостта и радостта на онази, за която любовта сѣм християнския Бог е сладка, красива, светла, необхватна, невидима, неизказана, вечна, щедра, милостива, неизчислима, човеколюбива, незлобива и благоутробна“... Всеки християнин трябва да приеме благата, приготвени при сътворението на света, но не само заради себе си и собственото си благочестие, а и заради за онези, които по-късно ще живеят благочестиво. Св. Петка е чула думите: „Чуй и виж, и наклони твоего ухо към онова, що око не видя и ухо не чу, и не се възкачи човеку на сърцето: що Бог приготвя за онези, които го обичат! И забрави своя народ, плътските помисли, бащиния си дом и тленното си и създадено от прѣст тяло!“. След като изречем тези думи, трябва да повторим Соломоновите призови: „Поради това царят силно пожела твоята красота; царят те въведе в своята стая; ще тържествуваме и ще се радваме за тебе. Колко се разхубавиха твоите бузи като гургулици! Ето, ти си хубава, мила моя; ето, ти си хубава и петно няма на тебе!“. Истинският християнин говори преди всичко с делата си и „по-ясно от трѣба“ извиква онова, което е написано в псалмите: „Под сянката Му пожелах да седя и седнах; плодът Му е сладък за моето гърло; защото сѣм уязвена аз от любов; лявата Му ръка е на главата ми, а дясната Му ме прегръща“...

V. МЕТОД – създаване на информационна картина на изоморфни когнитивни величини.

Източници

1. Златна христоматия на България : Кн. 2. Антология / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова. – Ново е-изд. – София, 2018, с. 77.

2916 „Обръщение към света Петка“/ Св. патриарх Евтимий Търновски (молитва) – информационна картина.

V.П.3. Трети пример⁴

Екзистенциални философски мотиви в романа „Къща отвъд света“ от Георги Данаилов

I. ОБЕКТ (автор, заглавие, литературен род, литературен вид):

I.1. Автор – Георги Христов Данаилов е роден София през 1936 г. Завършва химия и физика в Софийския университет „Св. Кримент Охридски“ (1958). Бил е учител по химия, завеждал заводска лаборатория в Свищов. От 1976 г. е драматург в театър „Сълза и смях“. С литература се занимава от студентските си години. За пръв път печата през 1960 г. във в. „Народна младеж“ и в. „Вечерни новини“. Драматург, белетрист и киносценарист, Георги Данаилов е един от най-плодовитите и популярни български творци. Пиесата „Господин Балкански“ (1985) и пътеписът „До Чикаго и назад – сто години по-късно“ (1990) го представят като познавач на българския национален характер. Той е сценарист на филмите „Деца играят вън“

⁴ Разработката е направена от Зорница Христова-Жолева (спец. Библиотечно-информационен мениджмънт, I курс, задочно обучение) през учебната 2019–2020 г.

(1971), „При никого“ (1975), „Хирурзи“ (1977), „За къде пътувате?“ (1986), „А сега накъде“ (1988), „Лагерът“ (1990). Негови книги и пиеси са превеждани на арменски, руски, немски, полски, румънски, словашки и чешки език. Умира в София през 2017 г.

Съч.: „Заклучената планета“ (1965), „Деца играят вън“ (1970), „При никого“ (1973), „Убийството на Моцарт“ (1982), „Деца играят вън“ (1986), „До Чикаго и назад – сто години по-късно“ (1990), „Спомени за градския идиот“ (1993), „Къща отвъд света“ (1997), „За Жан-Жак Русо и други глупости“ (1997), „Очите на другите“ (1999), „Весела книга за българския народ“ (2004), „За Русо и градските идиоти. Убийството на Моцарт“ (2004), „Зимникът на рая“ (2007), „Мемоарите на едно жълто паве“ (2009), „Цената на безсмислието“ (2012), „Към никъде“ (2015)...

I.2. Заглавие – „Къща отвъд света“ (*откъс*)[1].

I.3. Литературен род – епос.

I.4. Литературен вид – роман.

II. ПРЕДМЕТ – създаване на информационна картина.

III. ЦЕЛ – структуриране на научен коментар.

IV. ЗАДАЧИ (фрагментация, дефрагментация):

IV.1. Фрагментация (тема, образи, хронотоп, сюжет, особености на художествения стил):

IV.1.1. Тема – смисълът на живота.

IV.1.2. Образи – Родопите, стара църква, висок зид, малко прозорче, обувка, фенерче, кибрит, вестник, стряха, тесла, кухненски ножове, въже...

IV.1.3. Хронотоп (време, пространство):

IV.1.3.1. Време – протяжно (*70-те години на XX в.*).

IV.1.3.2. Пространство – протяжно (*някакво село в Родопите*).

IV.1.4. Сюжет – в този откъс от романа „Къща отвъд света“ разказвачът се отправя на пътешествие към едно село, сгушено в Родопна планина. Окрилен от идеята да осъществи своята мечта – *най-сетне да намери спокойно място за душата си*, – става пряк свидетел на интересни житейски събития от чисто битов характер, които са му непознати и дълбоко неприсъщи. За „панелния наивник“ поведението на околните е повече от странно. Хората не общуват помежду си, но имат прецизна информация един за друг. Наблюдават се педантично през малките прозорчета на къщите си, които се оказват автентичен символ на тяхното човешко вдъхновение. Въпреки всички несгоди – селска мизерия, разруха, инцидент с „руски абрихт“, който „съумява да отреже“ част от средния му пръст – разказвачът е щастлив, че най-сетне е намерил смисъла на своя живот, макар че му се налага да се занимава с неща, от които нищо не разбира...

IV.1.5. Особености на художествения стил (сравнение, метафори, епитети):

IV.1.5.1. Сравнение: „*подскачаше като Мая Плисецка*“.

IV.1.5.2. Метафори: „*Къщите, които бяхме взели, ни поглъщаха*“, „*обичахме това място, не виждахме раните му*“...

IV.1.5.3. Епитети: „*самотните*“, „*панелни*“, „*умни*“, „*артистично*“...

IV.2. Дефрагментация – мрачно, разрушено село, но оцелелите къщи са като крепости. Някакви хора те наблюдават през малки прозорчета, а после те подслушват през пролуките на полусрутените зидове. За жителите на това село в пълна сила важи изразът „Моят дом е моята крепост!“. Навремето всяко семейство тук е получавало „Държавен вестник“, а сега е забравено от всички. Разказвачът дълго е търсил тъкмо такова място. Той не поставя граница между реалния свят и мечтите си. Тук истинското и въображаемото се сливат, за да се превърнат в движеща сила на една чиста емоция. Най-сетне търсеното щастие е постигнато, защото изворът на вдъхновение е автентичния, грубия, непретенциозния живот, който сякаш изтрива завинаги предразсъдаците, вкоренени в поведението на отчуждените „панелни хора“. Откъсът от романа „Къща отвъд света“ звучи и като обвинение, но и като насърчение, като поука за ония, които не вярват, че истинското човешко щастие е постижимо само тогава, когато захвърлиш предразсъдците, родени от религия, култура и история...

V. МЕТОД – създаване на информационна картина на изоморфни когнитивни величини.

Източници

1. **Златна** христоматия на България : Кн. 2. Антология / състав., послесловие: Н. Василев, А. Куманова. – Ново е-изд. – София, 2018, с. 831–832.
- 2933 „Къща отвъд света“ / Георги Данаилов (роман) – информационна картина.

Източници

1. **Андреев**, Д. Л. Роза Мира. – Москва : Изд-во Э, 2017. – 800 с.
ISBN 978-5-699-19442-11
1. изд. 1991.
2. **Боров**, Т. Пътя към книгите : Увод в библиогр. – София : Бълг. библиогр. инст. [Елин Пелин] (печ.: Книпеграф), 1942. – VIII, 156 с. – Посв.: ... *Н. В. Михов*.
3. **Боров**, Т. Сито за книгите. – В: *Развигор*, год. 8, бр. 1, 30.01.1937, с. 12.
4. **Василев**, Н. Златна христоматия на България : Аналит.-синтет. архитектура на бълг. изящно слово от IX до XXI в. (Универс. информ. модел). Кн. 3, Историография : Уч. пособие по синтактика, семантика и прагматика на акад. текстописане / науч. ред., дейкис А. Куманова ; рец. Х. Мутафов ... [и др.]. – Ново е-изд. – София : За буквите – О писменехъ, 2018. – 282 с. (Факлоносци ; X)
Др. рец.: П. Велчев, Е. Томова. – Цит. лит. и бел. – Именен показалец, показалец на загл.
Е ISBN 978-619-185-008-2
База на е-библ. ANTHOLOGICA.
Публ.: <<http://sno.unibit.bg>>
1. изд. 2015 <<http://www.sno.unibit.bg>>.
Ново е-изд. 2016 <<http://www.sno.unibit.bg>>.
5. **Годишник** на Българския библиографски институт Елин Пелин : Т. 1–9 / ред. Тодор Боров. – София, 1948–1963.
Т. 1: 1945–1946. – София : Бълг. библиогр. институт, 1948 (София : Г. Кирков). – XIX, 692 с. : с ил., 1 л. портр.

Т. 2: 1947–1951 / състав. Тодор Тодоров Боров ... [и др.] ; предг. Т. Боров. – София : Наука и изкуство, 1953. – IX, 395 с.

Т. 3: 1952–1953. – София : Наука и изкуство, 1955 (София : Дечо Стефанов). – IV, 276 с.

Т. 4: 1954. – София : Наука и изкуство, 1956 (София : Дечо Стефанов). – 316 с.

Т. 5: 1955. – София : Бълг. библиогр. институт, 1956 (София : Тодор Димитров). – 340 с.

Т. 6: 1956–1957. – София : Бълг. библиогр. институт, 1959 (София : Тодор Димитров). – 452 с.

Т. 7: 1958–1960. – София : Бълг. библиогр. институт, 1961 (София : Георги Димитров). – 378 с.

Т. 8: 1961. – София : Бълг. библиогр. институт, 1962 (София : Георги Димитров). – 300 с.

Т. 9: 1962. – София : Бълг. библиогр. институт, 1963 (София : Георги Димитров). – 326 с.

6. **Денчев**, Стоян, Куманова, Александра, Василев, Николай. Световната универсална библиография и българската следа в нея (Информационна роза. Изобразителна емблематика) : [Докл. на II науч. конф. по проблемите на култ.-ист. наследство „Нац. култ. стратегия и европ. духовна интеграция“, проведена в Големия салон на БАН, 9.02.2012 / Фонд. Арете-Фол, Арх. инст. с музей при БАН, Унив. по библиотекознание и информ. технолог.]. – В: *Бюлетин на Фондация Арете-Фол*. – ISSN 1314-5517. – 4, 2012, бр. 1, с. 177–195 : с 14 ил. – Сх.: Информ. роза.

Публ. и в: <<http://eleadership.unibit.bg/?page=publications>>

7. **Златна** христоматия на България : Аналит.-синтет. архитектоника на бълг. изящно слово от IX до XXI в. (Универс. информ. модел) : Кн. 1, Оратория : Уч. пособие по морфология на акад. текстописане : Бяла светлина (Lux alba) : Оратория за България : Божествен флорилегиум – идил. триптих : [1–3] / А. Куманова, Н. Василев ; предг. А. Куманова, Н. Василев ; интродукция А. Куманова ; дейкис Н. Василев. – Ново е-изд. – София : За буквите – О писменехъ, 2018. – 400 [1–10 ; I–XV ; 11–385] с. : с 281 ил. (Факлоносци ; XXII)

Показалци: именен показалец, показалец на загл. на текстовите произведения, показалец на загл. на муз. творби, показалец на съкр. на авт. и цит.

Е ISBN 978-619-185-312-0

База на е-библ. ANTHOLOGICA.

1. изд. – 2013.

Публ.: <<http://www.sno.unibit.bg>> ; <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>> ; <<http://www.ilit.bas.bg/bg/>> ; <<http://www.ilit.bas.bg/bg/structure/library.html>> ; <<http://www.ilit.bas.bg/bg/mission/kontakti.html>> ; <<https://www.academia.edu/37221144/Oratoria-2018.pdf>> ; <https://www.researchgate.net/publication/326983718_Oratoria>

8. **Златна** христоматия на България : Аналит.-синтет. архитектоника на бълг. изящно слово от IX до XXI в. (Универс. информ. модел) : Кн. 2, Антология : Уч. пособие по лексикография на акад. текстописане / състав., послесл. Н. Василев, А. Куманова ; науч. консултант И. Паси ... [и др.]. – Ново е-изд. – София : За буквите – О писменехъ, 2018. – 840, CCXXVIII с. : с 283 ил. – (Факлоносци ; XXIII)

Др. науч. консултант: С. Денчев, М. Куманов. – Речник на личните, геогр. и др. имена ; Ключови думи на публ. – Именен показалец, показалец на загл.

Е ISBN 978-619-185-313-7

База на е-б-ка ANTHOLOGICA.

1. изд. – 2014.

Ново е-изд. – 2015.

Публ.: <<http://www.sno.unibit.bg>> ; <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>> ; <<http://www.ilit.bas>

bg/bg/> ; <<http://www.ilit.bas.bg/bg/structure/library.html>> ; <<http://www.ilit.bas.bg/bg/mission/kontakti.html>>

9. **Куманова**, Александра. Архитектоника на библиосферата : Синопис на библиографския модел на инфосферата и ноосферата (Теория и практика на историко-културното генериране на универсалната библиография). – В: *Науч. тр. на Унив. по библиотекознание и информ. технолог. (София)*. – ISSN 1314-2623. – Т. 14, 2016 [2017], с. 11–28. – Библиогр. 77 ном. назв. – Рез. на рус. и англ. ез.

10. **Куманова**, Александра. Архитектоника на информационното пространство : Идеален пл. : Онтолог. изследване. – Шумен : Аксиос, 2006. – 40 с. : с 5 сх.

ISBN 978-954-310-022-5

11. **Куманова**, Александра. Библиосфера – инфосфера – ноосфера : Некласическое ноосферное библиографоведение (Проблема историографии кристаллизации форм генезиса международной универсальной библиографии III в. до н.э. – XXI вв. : Кадастр) / *Посв. светлой памяти Г. Шнейдера, Л.-Н. Малькес и К. Р. Симона*. – В: *Библиография* (Москва). – ISSN 0869-6020. – 2018, № 6, с. 50–78 : с портр. – Библиогр.: 145 нум. назв. на 20 ез. – Рез. на англ. ез.

12. **Куманова**, Александра. Введение в гуманитарную библиографию [Е-ресурс] : Библиографоведч. исслед. : Курс лекций по общ. библиографоведению : [в 2 ч.]. ч. 1–2 / библиогр. ред. И. Л. Клим. – Ново изд. – София : Гутенберг, 2007. – 1 оптичен диск (CD-ROM) (42,1 MB) (1358 с.) : текст. – Загл. екран ; Етикет ; Обложка. – Системни изисквания: Windows 98/2000/XP ; CD устройство. – Съд.: 4 файла. – Изд. на Гос. высш. инст. библиотековедения и информ. технолог. – България, Санкт-Петербургск. гос. унив. культуры и искусств – Россия. – Е-изд.

ISBN 978-954-617-023-1

1. изд. 2005.

Публ. и във вид на е-кн. в изд. „За буквите – О писменехъ“ (2012): <<http://www.sno.unibit.bg>> ; <<http://www.local.svubit.org/2009/03/08/open-da>> – до 30.09.2010; от 30.09.2010: <<http://www.sno.unibit.bg>> ; <<http://elibrary.spbguki.ru/#/search?query>> ; <<http://www.nauka.x-pdf.ru/17iskusstvovedenie/436284-16-avkumanova-vvedenie-gumanitarnuyu-bibliografiyu-i-ii-filosofsko-naukovedcheskaya-kartina-gumanitarnogo-znaniya-bibliografo.php>>

13. **Куманова**, Александра. Методика на научните изследвания : Учебник : Ч. 1, Терминосистема. науч. ред. Н. Василев. – София : За буквите – О писменехъ, 2014. – 246 с. : със сх., ил.

Въпроси за проверка. – Библиогр.: 71 ном. назв. – Именен показалец, предм. показалец. Юбил. изд., посв. на *1150-год. от Покръстването на българите*.

ISBN 978-619-185-057-0

База на е-библ. UNIVERSALICA.

14. **Куманова**, Александра. Професор Тодор Боров или сито за информацията (Към въпроса за националния пантеон на Духа на България) / посв.: В чест на 140-год. на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ (1878–2018). Възпоменание на 25 год. от смъртта на ... Т. Боров (1901–1993) и 55 год. от закриването на Българския библиографски институт „Елин Пелин“ (1941–1963). – В: *Библиотека* (София). – ISSN 0861-847X. – 2018, № 6, с. 12–37 : с ил. – Библиогр.: 78 библиогр. ед. в 30 ном. бел. – Рез. на англ. ез.

15. **Куманова**, Александра. Универсалната библиография от втора степен с международен обхват – ретроспективният многостепенен пътеводител по информационната среда

на планетата : Т. Боров – „Пътя към книгите“ (Историография. Хронотоп. Феноменология. Теория) : Изследване / посв. ... Т. Боров. – София : Гутенберг, 2007. – 73 с. – Библиогр.: 130 неном. назв. в 29 ном. бел. – Именен показалец. – Рез. на бълг., рус., англ., нем., фр. ез.

ISBN 978-954-617-015-6

16. **Куманова**, Александра. Game- и play-феноменология : двукнижие : Кн. 1, SOGDIANA. Стоян Денчев : game- и play-феноменология на информационната среда : юбил. препоръч. енциклопед. кн. – компендиум по информ. моделиране / А. Куманова ... [и др.] ; науч. ред. С. Денчев ... [и др.] ; рец. И. Петева ... [и др.]. – София : За буквите – О писменехъ, 2019. – 754 с. : с 83 ил., 33 портр., 16 гр., 21 к., 1 сх. – (Факлоносци ; XXVI)

Др. авт.: Н. Василев, Н. Казански, В. Велев, Р. Василева, Д. Бояджиев, Е. Цветкова, С. Спасова, С. Георгиева, И. Георгиев, Т. Стилиянов, А. Джерекаров, Б. Мадолев, И. Барзев ; Други ред.: Н. Василев – обща ред., Н. Казански – експертна и терминолог. ред. ; Други рец.: И. Гарванов, Т. Тодорова, Н. Яръмов, Е. Попандонова-Желязова, И. Линден, М. Куманов, С. Кендерова, Г. Панайотова, С. Василева, М. Енчева, К. Стоев. – Библиогр. списъци на лит. – Именни показалци. – Топонимен показалец на изд. на публ. – Списък на ил. – Синописи към разд. на кн. на бълг., рус., англ. ез. – Биограф. бел. за 33 персоналии от България, Русия и САЩ на бълг., рус., англ. ез.

Изд. е посветено на 65-год. на С. Денчев в навечерието на 70-год. на Унив. по библиотекознание и информ. технологии – наследник на Държ. библиот. инст., и 15-год. на Студентск. науч. о-во при вуза.

ISBN 978-619-185-318-2

ISBN 978-619-185-320-5

Публ.: <https://www.researchgate.net/publication/337415223_Game-i_play-fenomenologia_dvuknizie_Kn_1_SOGDIANA_Stoan_Dencev_game-i_play-fenomenologia_na_informacionnata_sreda_ubilejna_preporcitelna_enciklopedicna_kniga_po_informacionno_modelirane_istoricno-do> ; <https://www.academia.edu/41159162/SOGDIANA_%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%AF%D0%9D_%D0%94%D0%95%D0%9D%D0%A7%D0%95%D0%92> ; <https://www.academia.edu/41159163/Game_Play_SOGDIANA_cover> ; <<http://www.booksinprint.bg/Publication/Search?SearchCriteria=AuthorName%3A%25d0%25b0%25d0%25bb%25d0%25b5%25d0%25ba%25d1%2581%25d0%25b0%25d0%25bd%25d0%25b4%25d1%2580%25d0%25b0%25b2%25d0%25ba%25d1%2583%25d0%25bc%25d0%25b0%25d0%25bd%25d0%25be%25d0%25b2%25d0%25b0%3AAnd&SortBy=Title&page=1>> ; <<http://www.nationallibrary.bg/>> ; <<http://digilib.nalis.bg/>> ; <<https://www.libsofia.bg/page/bg/nachalo.php>> ; <<http://www.libblagoevgrad.org/>>

17. **Куманова**, Александра. Game- и play-феноменология : двукнижие : Кн. 2, SOCRATICA. Александр Васильевич Мамонтов : game- и play-феноменология информационного пространства : юбил. енциклопед. кн. – компендиум по информ. моделированию / под общ. ред. на Н. Василев ; науч. ред. С. Денчев ; експертн. ред. А. Соколов, М. Куманов ; рец. Л. Джахая, И. Линден, Ф. Ч. Линден. – София : За буквите – О писменехъ, 2020. – 660 с. : с 30 портр., 3 илл., 3 табл., 13 сх., 2 к. – (Факлоносци ; XXVII)

Библиогр. указ. лит. – Именные индексы. – Топонимный индекс изд. публ. – Список сокращ. – Список илл. – Синопис кн. на рус. и англ. яз. – Биограф. прим. о 29 персоналиях из Болгарии, Грузии, России и США на рус., болг. и англ. яз.

Юбил. изд. посвящено 90-лет. со дня рожд. А. В. Мамонтова.

ISBN 978-619-185-451-6

ISBN 978-619-185-314-4

База е-библ. GLORICA, UNIVERSALICA.

18. **Куманова**, Александра. NOVUM PARADIGMA INFINITAS : формите на тривиума: библиотеко – библиографо – книгознание в триадата: адресат – библиотека – документ и триединството: наука – практика – образование (От жреца на Аркаим, през планетарния поглед на библиотекаря на Пергам и Александрия и предметното мислене на библиотекаря на Шпицвег до постмодерната неklasическа менталност на съвременния библиотекар) : компендиум / ред. С. Денчев – науч. ред. ... [и др.] ; предг. и рез. А. Куманова ; епilog К. Александрова ; рец. В. Велев ... [и др.]. – София : Нац. библ. Св. св. Кирил и Методий, 2020. – 244 с. : с 4 ил., 2 табл., 4 граф.

Др. ред.: Н. Василев, Н. Казански, А. Кенън, М. Соколова ; библиогр. ред. К. Александрова, Д. Ралева, С. Филипова, М. Максимова. – Други рец.: И. Линден, М. Куманов. – Именен, топонимен показалец.

Юбил. изд., публ. в навечерието на 120-год. от рожд. на проф. Т. Боров (30 януари 1901–27 май 1993) и 80-год. от основаването на Бълг. библиогр. инст. – 22 март 1941 г., посветено на 70-год. от придобиването на статута *държавна* на Нац. библ. „Св. св. Кирил и Методий“ – 23 януари 1950 г. и 70-год. от създаването на Държ. библ. инст. – днес: Унив. по библиотекознание и информ. технолог. – 1 ноември 1950 г.

ISBN 978-619-239-439-4

ISBN 978-619-239-446-2 (e-book, pdf)

Ново изд. – София : Столична библ., 2020.

ISBN 978-619-239-440-0

ISBN 978-619-239-441-7 (e-book, pdf)

База на е-библ. UNIVERSALICA.

19. **Куманова**, Александра, Василев, Николай. Методология на информационната решетка (сито – Т. Боров ; ретикула – А. Любищев ; ризома – Ж. Дельоз, Ф. Гуатари ; фрейм – М. Мински ; стълба – У. Еко). – В: *Антиплагиатство* и академизъм – проблеми и решения : Нац. форум с межд. участие / Соф. унив. „Св. Климент Охридски“ (Аула) – София, 6.11.2018. // <<https://goo.gl/forms/tazF6W0tjIAZ1wTZ2>> ; <<https://acadcloud.uni-sofia.bg/index.php/s/24PIfszmNw5jJvS>>. – 7.11.2018. – 15 с. – Рез. на англ. ез.

Публ. и в: <<http://journals.uni-vt.bg/izdatel/bul/>>

20. **Куманова**, Александра, Василев, Николай. Тодор Боров за ситото на информацията (Демиургът на ризомно-ретикуларната феноменология на библиографията : когнитология, свързана с хронотопа на Библиотеката като елемент от библио – инфо – ноосферата) : Възпоменание на 25 г. от смъртта на проф. Т. Боров (1901–1993) и 55 г. от закриването на Бълг. библиогр. инст. „Елин Пелин“ (1941–1963). – В: *Обществото* на знанието и хуманизмът на XXI век. Сб. с науч. докл. от XVI Нац. науч. конф. с межд. участие – 1 ноември 2018, София. – ISSN 1314-7099. – 2019, с. 115–129 : с ил.

– Рез. на англ. ез.

21. **Куманова**, Александра, Василев, Николай. FAX ERUDITIO – ФАКЕЛ НА ЗНАНИЕТО : Пътеводител по информ. ресурси ... 16 е-библ. (ERUDITICA, ANTHOLOGICA, ARYANICA, AUTOBIOBIBLIOGRAPHICA, COMMENTATORICA, ECOVIANA, ETYMOLOGICA, EVRISTIANA, GLORICA, GRATULATORICA, HUMANITARIANA, NESTINARIANA, PAISIADA, PATRIARCHICA, PSYCHOLOGICA, UNIVERSALICA) / ред. С. Денчев – науч. ред. ; Р. Гиляревски – експертна ред. ; Н. Казански – терминолог. ред. ; справочно-информ. ред. А. Кенън

... [и др.] ; библиогр. ред. К. Александрова ... [и др.]. – София : За буквите – О писменехъ, 2020. – 522 с. : с 4 табл., 1 сх., 1 граф., 24 ил. – Списък на съкр. – Списък на ил. – (Факлоносци ; XXVIII)

Юбил. изд., посветено на 70-год. от създаването на Държ. библ. инст. – 1 ноември 1950 г. – *днес*: Унив. по библиотекознание и информ. технологии.

ISBN 978-619-185-436-3

ISBN 978-619-185-437-0 online (e-book, pdf)

База на е-библ. ERUDITICA.

Публ.: <https://www.academia.edu/44431471/%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B0_%D0%9A%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%B2_FAX_ERUDITIO_%D0%A4%D0%90%D0%9A%D0%95%D0%9B_%D0%9D%D0%90_%D0%97%D0%9D%D0%90%D0%9D%D0%98%D0%95%D0%A2%D0%9E> ; <https://www.vvelev.info/?page_id=4068>

22. **Куманова**, Александра, Николова, Ивета. Идеите на професор Тодор Боров за съответствието на свода и подбора на информацията („сито“) и пътят към осъществяването им – международната универсална библиография. (Посв. се на 110-год. от рожд. на учения) (№ 538). – В: *Тр.* на Студентското науч. о-во при Унив. по библиотекознание и информ. технолог. (София). – ISSN 1314-2526. – Т. 7, 2012, с. 189–193.

Публ. и в: <<http://www.unibit.sno.bg>>

23. **Александр Александрович Любичев** 1890–1972 / [Е. А. Равдель и др.] ; под ред. П. Г. Светлова. – Ленинград : Наука, 1982. – 143 с., [2] л. : ил.

Др. авт.: С. В. Мейен, М. Д. Голубовский и др.

24. **Любичев**, А. А. Понятия системности и организменности. – В: *Тр.* по знаковым системам. – ISSN 1406-4243. – 9 / отв. ред. И. Чернов. – Тарту, 1977, с. 134–141. – (Учен. зап. Тартус. гос. унив. ; Вып. 422); **Любичев**, А. А. Проблемы формы, систематики и эволюции организмов : Сб. ст. / АН СССР ; вступ. ст., коммент. С. В. Мейен, Ю. В. Чайковский. – Москва : Наука, 1982. – 278 с. : с ил.

25. **Минский**, М. Фреймы для представления знаний / пер. с англ. – Москва : Энергия, 1979. – 152 с. : с ил.

26. [ТАБУЛА ГРАТУЛАТОРУМ] Tabula gratulatorum [XVI] : Систематизиран хронолог.-азб. библиогр. списък на публ. на чл. на Студентското науч. о-во на унив., осъществени под науч. рък. или рец. на ... А. Куманова и под науч. ред. на ... Н. Василев : 2005–2020 (№ 1–3287) / [състав. А. Куманова ... [и др.] ; библиогр. ред. М. Максимова ; посв. се на С. Денчев]. – В: *Тр.* на Студентското науч. о-во при Унив. по библиотекознание и информ. технолог. (София). – ISSN 1314-2526. – Т. 16, 2021, с. 7–248 : 3287 ном. назв. – Други състав.: Н. Василев, И. Камбурова, М. Матова. – Именен показалец.

27. **Трудове** на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии = Proceedings of the Student Scientific Society of the State University of Library Studies and Information Technologies (до 30.09.2010: СВУБИТ) / ред. кол.: С. Денчев – отв. ред. ; А. Куманова – глав. ред. и състав. ; Н. Василев – зам.-глав. ред., обща, ез. и граф. ред., състав. ; Н. Казански ... [и др.] – науч. ред. ; М. Максимова, Д. Ралева ... [и др.] – библиогр. ред. ; В. Велев – техн. ред. ... [и др.]. – 1 (2008)– . – София : Унив. по библиотекознание и информ. технолог. (до 30.09.2010: СВУБИТ), ISSN 1313-4566 ; от т. 6: ISSN

1314-2526 ; E ISSN 1314-6793.

От 2008 год. изд. – От. т. 3 (2009) – ред. кол. Р. Бургер ... [и др.] ; техн. ред. В. Стефанова ; др. състав.: Д. В. Ричардсън, Е. Р. Сукиасян, В. В. Зверевич ; други ред.: Ч. Грибъл, И. Л. Линден, П. Полански, Б. Шафнер, Я. Л. Шрайберг, Н. Василев, М. Максимова, Ц. Найденкова, С. Бойчева, А. Даскалов, Р. Симеонова, Т. Дерменджиева, Д. Ралева, Б. Николова ; др. граф. ред.: Б. Николова, Б. Апостолова ; др. рец.: Н. Казански, М. Младенова, Д. Христозов, С. Илиева. – От. т. 4 (2009) – зам.-глав. ред. С. Василева, С. Бойчева ; ез. и граф. ред. Б. Апостолова ; техн. ред. Д. Бояджиев, И. Костова, П. Петрова. – От. т. 5 (2010) – зам.-глав. ред. Л. Цветкова, Т. Тодорова ; науч. ред. Е. Недева ; ез. и граф. ред. Б. Апостолова. – От. т. 10 (2015) – зам.-глав., обща, научна, ез. и граф. ред. Н. Василев. – От. т. 12 (2017) – науч. ред. К. Александрова ... [и др.].

28. **Труды** по знаковым системам : ученые записки Тартуского государственного университета / ред. кол. Юрий Михайлович Лотман – отв. ред. (1964–1992) ... [и др.]. – 1 (1964)–25 (1992). – Тарту : Тартуский гос. унив., 1964–1992. – 25 вып. – (Учёные записки Тартуского государственного университета, ISSN 0494-7304 = Tartu riikliku ülikooli toimetised = Transactions of the Tartu State University)

От 1964–1992 год. изд. – От. вып. 2 (1965)–7 (1975) парал. загл.: Tööd semiootika alalt = Works on semiotics ; От вып. 8 (1977) загл. обл. кор: Σημειωτική. – Другие ред.: Б. Ф. Егоров, Л. О. Вальт, Вяч. Всевол. Иванов, И. Г. Кулль, Х. К. Рятсеп, И. А. Чернов – секретарь ; от вып. 4 (1969) други ред.: Л. О. Вальт, Б. М. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Всевол. Иванов, Х. Рятсеп, И. Г. Кулль, И. А. Чернов – секретарь ; от вып. 7 (1975) другие ред.: Б. Ф. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Всевол. Иванов, И. Г. Кулль, Х. К. Рятсеп, И. А. Чернов – секретарь ; от вып. 10 (1978) другие ред.: Б. М. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Всевол. Иванов, И. Г. Кулль, Яак Рудольфович Пылдымяэ, Х. К. Рятсеп, И. А. Чернов – секретарь ; от вып. 16 (1983) другие ред.: Михаил Леонович Гаспаров, Вяч. Вс. Иванов, И. Г. Кулль, Х. К. Рятсеп, Пеэтер Х. Тороп, И. Чернов – секретарь ; от вып. 17 (1984) другие ред.: Сергей Г. Барсуков – секретарь, М. Л. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Всевол. Иванов, Зара Григорьевна Минц, Мария Борисовна Плюханова, П. Х. Тороп, Х. К. Рятсеп, Борис Андреевич Успенский, И. А. Чернов ; от вып. 20 (1987) другие ред.: С. Г. Барсуков – секретарь, М. Л. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Вевол. Иванов, З. Г. Минц, Линнарт Эдуардович Мялль, М. Б. Плюханова, П. Х. Тороп, Б. А. Успенский, И. А. Чернов ; от вып. 21 (1987) другие ред.: С. Г. Барсуков – секретарь, М. Л. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Вевол. Иванов, Херберт Мадисович Лиги, З. Г. Минц, Л. Э. Мялль, М. Б. Плюханова, П. Х. Тороп, Б. А. Успенский, И. А. Чернов ; От вып. 24 (1992) другие ред.: С. Г. Барсуков – секретарь, М. Л. Гаспаров, Б. Ф. Егоров, Вяч. Вевол. Иванов, З. Г. Минц, Л. Э. Мялль, М. Б. Плюханова, П. Х. Тороп, Б. А. Успенский, И. А. Чернов ; от вып. 25 (1992) другие ред.: М. Л. Гаспаров, З. Г. Минц, Л. Э. Мялль, М. Б. Плюханова, Вера Ивановна Столович – секретарь, П. Х. Тороп, Б. А. Успенский, И. А. Чернов.

От вып. 5 (1971) сер. загл.: Учёные записки Тартуского государственного университета = Tartu riikliku ülikooli toimetised = Acta et commentationes Universitatis Tartuens.

ISSN 1406-4243 (print)

29. **Черниговская**, Т. В. Чеширская улыбка кота [Э.] Шредингера : язык и сознание. – Москва : Языки славянской культуры, 2013. – 447 с.

ISBN 978-5-9551-0677-9

30. **Campbell**, J. Masks of God. Vol. 1 : Primitive Mythology. – New York : Penguin Books, 1991. – 528 с.

ISBN 978-0140194432

31. **Corbin**, H. History of Islamic philosophy. – New York : Routledge, 1996. – 496 c.

ISBN 978-0415760089

32. **Deleuze**, G., Guattari, F. Rhizome : Introd. – Paris : Minuit, 1976. – 74 p.

ISBN 9782707301130

33. **Eco**, U. Il nome della rosa. – Milano : Bompiani, 2018. – 624 c.

ISBN 978-8845296833

1 ed. 1980.

34. **Eco**, U. La struttura assente : La ricerca semiotica e il metodo strutturale. – 8. ed. – Milano : Bompiani, 2015. – 599 c.

ISBN 9788845251122

1 ed. 1968.

35. **Eliade**, M. Morfologia religiilor : Prolegomene / text comunicat si pref. de M. Handoca ; rev. sti. a ed. M. Tanasescu ; cuv. i. de A. Morretta. – 2. ed. – Bucuresti : Editura Jurnalul literar, 1993. – 235 c. (Ser. Sinteze ; № 1)

ISBN 9739553044

36. **Kumanova**, A. GENERATIO SPONTANEA : Synoptic table of the World universal bibliography from 3RD c. BC to 21st c. : An atlas – electronic library „Universalica“ (Model of the secondary-documental framework of the biblio – info – noosphere) : Textbook – compendium of General Bibliography / [comp., bibliogr., preface A. Kumanova] ; [sci. ed. S. Denchev] ; [gen. ed. N. Vasilev] ; [expert and terminolog. ed. N. Kazanski] ; [reference–inform. ed. A. Cannon, M. Sokolova] ; [bibliogr. ed. K. Alexandrova, S. Filipova, M. Maximova] ; [rev. A. Subetto ... et al.]. – Sofia : About letters – O pismeneh, 2018. – 232 p. : with 51 ill., 44 portr., 3 facsim., 4 sh. – (Torchbearers ; XXV)

Other rev.: L. Djakhaia, A. Sokolov, N. Yaramov, V. Klyuev, R. Gilyarevsky, V. Leonov, I. Peteva, I. Lynden, M. Kumanov. – Index of titles, index of names. – Contents. – Curriculum vitae.

Jubil. ed. dedicated to: the 65th anniversary of S. Denchev ; the bright memory of G. Schneider, L.-N. Malcès, K. R. Simon, A. Taylor, I. V. Gudovshchikova, A. V. Mamontov ; to the bright memory of Bulgarian Bibliographic Institute, which incarnated under the guidance of T. Borov the genuine spirit of the bibliographic culture.

ISBN 978-619-185-321-2

ISBN 978-619-185-322-9

E ISBN 978-619-185-323-6

База на е-библ. UNIVERSALICA.

Публ.: <<http://www.sno.unibit.bg>> ; <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>> ; <https://vk.com/bif_club_1?w=wall-17854653_4163> ; <https://vk.com/album-17854653_222619546> ; <<http://www.ilit.bas.bg/bg/>> ; <<http://www.ilit.bas.bg/bg/structure/library.html>> ; <<http://www.ilit.bas.bg/bg/mission/kontakti.html>> ; <<https://www.academia.edu/37220885.pdf>> ; <https://www.researchgate.net/publication/326983409_GENERATIO_SPONTANEA> ; <<https://wettransfer.com/downloads/30355da19b5d04f4439f1379006674bc20181004200213/11e5a2cdee2c136db4e4c09eeb5d277420181004200213/0fcde4>> ; <<https://www.academia.edu/37220885/AK-Syn-Tabl-World-Universal-Bibliogr-2018.pdf>> ; <<http://www.sno.unibit.bg>> ; <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>> ; <<http://cl.bas.bg/%d0%b4%d0%b8%d0%b3%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bb%d0%bd%d0%b8-%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d0%b8%d0%b8/>>

New ed. – Sofia : St. St. Cyril and Methodius National Library, 2018.

ISBN 978-619-239-034-1

Е ISBN 978-619-239-035-8

База на е-библ. UNIVERSALICA.

1. изд. – 2018.

Публ.: <http://www.nationallibrary.bg/wp/?page_id=11524&lang=bg>;
<<http://www.sno.unibit.bg>>; <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>>;
<https://vk.com/bif_club_1?w=wall-17854653_4163>; <https://vk.com/album-17854653_222619546>; <<http://elibrary.spbguki.ru/649038735/details/>>;
<<http://cl.bas.bg/%d0%b4%d0%b8%d0%b3%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bb%d0%bd%d0%b8-%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d0%b8%d0%b8/>>

New ed. – Sofia : Sofia City Library, 2018.

ISBN 978-619-239-032-7

Е ISBN 978-619-239-033-4

База на е-библ. UNIVERSALICA.

1. изд. – 2018.

Публ.: <<http://www.sno.unibit.bg>>; <<http://sno.unibit.bg/e-lib.html>>; <https://vk.com/bif_club_1?w=wall-17854653_4163>; <https://vk.com/album-17854653_222619546>; <<http://cl.bas.bg/%d0%b4%d0%b8%d0%b3%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bb%d0%bd%d0%b8-%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d0%b8%d0%b8/>>

37. **Minsky**, M. A Framework for representing knowledge. – B: MIT-AI Laboratory Memo 306, June, 1974.

Repr. in: The Psychology of Computer Vision. – McGraw-Hill, 1975. Mind Design. – MIT Press, 1981. Cognitive Science. – Morgan-Kaufmann, 1992. // <http://web.media.mit.edu/~minsky/papers/Frames/frames.html>>. – 19.02.2021. – 80 с.; <<https://courses.media.mit.edu/2004spring/mas966/Minsky%201974%20Framework%20for%20knowledge.pdf>>

38. **Nielsen**, D. The Divergent and Convergent Thinking Book : Notebook for Creative Thinking. – Amsterdam : BIS Publishers, 2017. – 152 с.

ISBN 9789063694395

39. **Runco**, Mark A. Divergent Thinking : Creativity Research. – Westport, CT : Praeger, 1991. – 212 с.

ISBN 978-0893917166

40. **Semiotica** : journal of the International Association for Semiotic Studies = Semiotica : revue de l'Association Internationale de Sémiotique / ред. кол.: Thomas A. Sebeok – глав. ред. (1969–2000). – Vol. 1. Issue 1 (1969)–132 (2000). – La Haye, The Hague : De Gruyter Mouton, 1969–2000. – 132 т., 528 бр.

От 1969–1970 г. излиза в 1 т. (4 кн.) год.; От 1971–1972 г. излиза в 2 т. (8 кн.) год.; От 1973–1978 г. излиза в 3 т. (12 кн.) год.; От 1979–1980 г. излиза в 4 т. (16 кн.) год.; От 1981–2000 г. излиза в 5 т. (20 кн.) год.

Ред.: Jean Umiker-Sebeok (2001), Kalevi Kull (2001), Stephanie Walsh Matthews – глав. ред. (2001–), Ali Aird, Myrdene Anderson, Prisca Augustyn, Paolo Balboni, Marcello Barbieri, Arthur Asa Berger, Mohamed Bernoussi, Mariana Bockarova, Per Aage Brandt, Thomas Broden, Patrizia Calefato, Caterina Clivio, Paul Cobley, Vanessa Compagnone, Stacy Costa, Didier Tsala Effa, Robbie B. H. Goh, Claudio Guerri, Louis Hébert, André Helbo, Kim Sung-do, Kalevi Kull, Le Cheng, Dragana Martinovic, Nakia Lee-Foon, Frank Nuessel, Jamin Pelkey, Susan Petrilli, Roland Posner, Eddo Rigotti, Andrea Rocci, Shi-xu, Frederik Stjernfelt, Eero Tarasti, Bill Thompson,

Massimo Vedovelli, Yiheng Zhao, Hongbing Yu, Giovanna Zaganelli.

ISSN 0037-1998 (print)

ISSN 1613-3692 (online)

41. **Versus** : quaderni di studi semiotici / director Umberto Eco. – 1 (1971–). – Bologna : Bompiani, 1971– . – 122 т.

От 1971–2009 г. излиза 3 пъти год. – От 2011 г. излиза 2 пъти год. – От 1971–2016 г. ред.: Umberto Eco – глав. ред., Daniele Barbieri, Andrea Bernardelli, Giulio Blasi, Massimo A. Bonfantini, Stefania Bonfiglioli, Julian Boyd, Cristina Cacciari, Claudia Caffi, Omar Calabrese, Cosimo Caputo, Sandra Cavicchioli, Lucia Corrain, Giovanna Cosenza, Marcel Danesi, Cristina Demaria, Michela Deni, Nicola Dusi, Paolo Fabbri, Alessandro Ferrara, Mauro Ferraresi, Guido Ferraro, Giovanna Franci, Riccardo Fusaroli, Tommaso Granelli, Klaus Hölder, Christian J. W. Kloesel, Rob van der Laarse, Anna Maria Lorusso, Patrizia Magli, Giovanni Manetti, Francesco La Mantia, Marco De Marinis, Francesco Mazzucchelli, Aldo Nemesio, Siri Nergaard, Claudio Paolucci, Roberto Pellerey, Janós S. Petöfi, Isabella Pezzini, Franco Lo Piparo, Valentina Pisanty, Maria Pia Pozzato, Giampaolo Proni, Paola Pugliatti, Fabio Rambelli, Carlos Reijnen, Marco Santambrogio, Stefano Traini, TraMe, Andrea Tramontana, Patrizia Violi, Luciano Vitacolonna, Ugo Volli, Alessandro Zinna. – От 2016 г. ред.: Patrizia Violi – глав. ред., Mike Bal, Denis Bertrand, Giovanna Cosenza, Cristina Demaria, Philippe Descola, Paolo Fabbri, Jacques Fontanille, Shaun Gallagher, Anne Beyaert Geslin, Julia Kristeva, George Lakoff, Anna Maria Lorusso, Jorge Lozano, Patrizia Magli, Giovanni Manetti, Costantino Marmo, Gianfranco Marrone, Claudio Paolucci, Hermann Parret, Jean Petitot, Isabella Pezzini, Maria Pia Pozzato, Carlo Sini, Victor Stoichita, Ugo Volli.

ISSN 0393-8255 (print)

ISSN: 2612-0909 (online)

Тодор Боров и Емилиян Станев – спомен за двама

РАДКА ПЕНЧЕВА

Todor Borov and Emilian Stanev – a memory of two

Radka Pencheva

Summary

The author published excerpts from the diary of Nadezhda Staneva to outline the friendship between the bibliographer Prof. Todor Borov and the writer Emilian Stanev.

Key-words: Todor Borov, Emilian Stanev, diary, Nadezhda Staneva.

120-годишнината от рождението на проф. Тодор Боров ни кара да се замислим за онази категория учени, чието дело остава малко встрани от общественото внимание, но без което корпусът на българската наука не би бил цялостен. Защото такава е участта на хората, които се занимават с библиография. Сякаш техният труд е само в помощ на другите – на учени, творци, интелектуалци.

Повод за това съобщение ми дават съхранените дневникови записки на г-жа Надежда Станева – съпруга на писателя Емилиян Станев. Тринадесетте ръкописни тетрадки, водени с красив и обработен почерк, отразяват цяла епоха в българската културна и политическа история – от 1949 г., когато Н. Станева се омъжва за Емилиян Станев, та до смъртта му през март 1979 г. Безброй са важните събития, отбелязани от нея, както и познанието, което носят за личности, докоснали се до човека и твореца Емилиян Станев. Нещо повече – това познание е емоционално обогатено, защото дава субективната оценка на Надежда Станева и на Емилиян Станев за хора и събития. Все още се спори в науката доколко личните документи, каквито са дневниците, спомените, писмата и др. могат да бъдат достоверни исторически извори. За нас в случая ще бъде важно да реконструираме, доколкото е възможно, приятелството между Тодор Боров и Емилиян Станев по дневниковите записки на Надежда Станева.

За проф. Тодор Боров чух за пръв път от г-н Борис Десев – преподавателя ми по българска обща библиография, който на младини е бил в една компания с Емилиян Станев. Впоследствие се запознах с книгите на проф. Т. Боров „Книги, библиотеки, библиография“, „Живот с книги. 1942–1972 г.“ и др. И ако на българската културна общественост той е известен повече като един от най-големите ни библиографи, директор на Народната библиотека в София след 9 септември 1944 г., основател на Българския библиографски институт и ревностен радетел за добро библиотечно образование на кадрите у нас, струва ми се, че остава недос-

татъчно оценено и до днес делото му на текстолог, на редактор и съставител на съчиненията на българските писатели класици: Христо Ботев, Елин Пелин, Александър Балабанов, Христо Смирненски и др. Веднага бих искала да отбележа, че и в тази си дейност той е един неоспорим авторитет и професионалист. Прилагайки на практика латинското определение за библиографията – „Към всички знания ключ“, той е представител на онази българска текстологична школа, която дава цялостен поглед върху литературната творба, разглеждайки я като неделима част от биографията на твореца, времето, литературните му влияния, социокултурната ситуация. Следвайки този принцип, проф. Т. Боров коментира и уточнява стиховете в първата и единствена книга приживе на Христо Ботев „Песни на Ботева и Стамболова“ от 1875 г. Обяснява защо в нея са включени 18 стихотворения, а не 20, както всички знаем. Сравнява по-ранните редакции от периодичния печат с тези в стихосбирката и коментира включените по-късно две творби – поемата „Хайдутите“ и баладата „Обесването на Васил Левски“. „Хайдутите“ не е включена от Хр. Ботев защото към годината на издаването – 1875 г., не е била завършена. Хр. Ботев я печата за пръв път във в. „Дума“, бр. 3 от 1871 г., с означение в края „следва“. Когато сбирката му се слага под печат, поемата не е завършена. Баладата „Обесването на Васил Левски“ или не е била написана, или също е недовършена.¹ Т. Боров посочва два основни принципа при съставяне на изданията на класиците:

1. *Оригиналният текст на класика не бива да се пипа.*

2. *Произведенията трябва да се печатат на съвременен правопис, не е необходимо да запазват архаичния си външен вид, който би отблъснал съвременните читатели от текста.*

Двете правила, според Т. Боров, не си противоречат едно на друго. Той отбелязва и множеството печатни грешки в първото Ботево издание от 1875 г., които налагат сравняване с по-късни издания, за да се постигне най-доброто.

Тези правила са водили Т. Боров и при съставителството на съчиненията на Елин Пелин и на Христо Смирненски.²

Т. Боров оставя и няколко литературни очерци-портрети за писатели и учени – А. П. Чехов, Елин Пелин, проф. Александър Балабанов и др. Всички от тях, под формата на сказки, той е изнасял пред различна аудитория. Тези сказки също са един особен литературен жанр, при който очеркът е подготвен за пред публика, той трябва да бъде интересно поднесен за сравнително кратко време. Четейки очерците, ние не се съмняваме, че са имали успех. В тях е доловено най-характерното за автора, подкрепено е с множество цитати от творбите му, дадени са оценките на други авторитети в областта на знанието, езикът им е разбираем за широка публика. Не липсва и ерудитската оценка на проф. Боров. Особено добри са очерците-портрети за проф. Ал. Балабанов с необозримото му дело на елинист, но и на общественик, както и за Елин Пелин.

¹ Боров, Тодор. Живот с книги: 1942–1972: [Сб. статии]. София: Наука и изкуство, 1973, с. 228.

² Пак там, с. 229–230.

Специално бих искала да отбележа заслугите на учения към проблемите на литературната рецепция, на взаимното проникване на литературите и културите. Студиите му „Вазов в славянските литератури“, „Гогол в България“, „Руската литература на XVIII век в България през епохата на Възраждането. Критико-библиографски преглед на досегашните проучвания“ показват ерудиция и познаване на славянските литератури и култури, съчетани с безспорността на установените книжовни факти. Всеки учен у нас, който се занимава с проблемите на литературната рецепция и интеркултурните преноси, не би могъл да пропусне тези изследвания. И тук, и в другите му литературно-критически късове, проф.Т. Боров е последовател на немската позитивистична школа, при която бележките към студиите му са близки по обем до основния текст, самите носят познание и допълват основния корпус на текстовете му.

Взирайки се в огромното дело на Т. Боров, бихме останали с погрешното впечатление, че той е учен, затворен само в книгите, незабелязващ събитията около себе си, човек без приятели. Веднага трябва да отбележим, че това съвсем не е така. Той е член на литературния кръг „Развигор“ около проф. Ал. Балабанов и има добри приятелски отношения с учителя си проф. Ал. Балабанов, Елин Пелин, Ал. Божинов, Илия Бешков, Д. Б. Митов, Борис Зографов и мн.др. В единственото си интервю³ пред Българското национално радио неговият син – проф. Цветан Тодоров, потвърждава това:

„Баща ми, може би трябва да го кажа на българската публика, се казваше Тодор Боров и беше, веднага след II световна война директор на Народната библиотека и след това свързан с подобни културни дейности. Той написа и няколко книги, в които думата „книга“ фигурира в заглавието. Но бих подчертал нещо друго – баща ми беше човек с много силни приятелства, книгите не заместваха отношенията му с хората. Тежкото за баща ми беше, че живя толкова дълго, че всичките му приятели починаха преди него. Животът му беше сравнително самотен. Но преди това, докато живях с него до 1963 г., баща ми беше същевременно човек на книгите, но и много силно на приятелите, на приятелствата. Беше много толерантен човек, не си спомням за 24 години да ми е казвал какво да правя. Поради това няма никакви книги, които да ми е препоръчвал, той смяташе, че на човек трябва да се остави свобода на избора“.

Това изказване показва защо много писатели са търсили приятелството на Т. Боров. Мисля си, че това е уникален психически и културен феномен – творецът да търси близост с библиографа, с учения. По този начин се осъществява един взаимен обмен на информация между тях, взаимно се допълват. При Т. Боров и Емилиян Станев е налице този факт. Особеностите на творческия процес при Емилиян Станев, т.е. необходимостта да разказва своите творчески замисли, да обговаря темите и сюжетите си, да следи реакциите на слушателите си, е нещо твърде характерно. Затова писателят търси близостта на П. Динеков, на Т. Боров,

³ Интервю на Анита Качева с Цветан Тодоров по случай бълг. премиера на книгата му „Дълг и наслада. Един живот на посредник“, програма „Христо Ботев“ на БНР, 13.12.2003 г. *Публ. в: Култура*, бр. 9 (27.02.2004).

на Вера Мутафчиева като историк-османист, на В. Бешевлиев и други учени, когато пише философско-историческите си творби, на участници в събитията от септември 1923 г. при писането на романа „Иван Кондарев“, на физици и учени при създаването на „Скот Рейнолдс и непостижимото“ и незавършената пиеса „Насън и наяве“ и др. Защото честният писател не може да измени на историческата правда, на основните положения в науката. Без да е хроникьор на събитията и явленията, той се стреми да е максимално близък до истината.

Именно по тези причини Емилиян Станев се сближава с Т. Боров. Това става през 70-те години на XX в., когато на писателя е дадена вила за ползване в кв. „Бояна“ край София. Той е съсед с Т. Боров, Елисавета Багряна, Константин Павлов и др.

Ето как Надежда Станева е отбелязала срещите им.

5.II.1971 г.

Снощи гостувахме на Т. Боров по случай 70-годишнината му. Поднесохме му и подарък, общ от групата – Багряна, Жана⁴, ние и Блага [Димитрова] с мъжа си – керамичен сервиз за кафе, купен от магазина на художниците. Боров е изключително запазен човек – походка, стойка, жестове, израз – всичко е младежко. Страшно подвижен и пъргав, а за паметта и умствените му способности – да не говорим. Нещо невероятно! Истинска библиография! Вилата му е артистична. Посрещнаха ни много топло и непринудено и чудесно ни гостиха. Той има способност да създава чудесна атмосфера. Освен гореизброените там бяха още Динеков, Бранко Георгиев и семейство Христо Радевски... Вечерта мина много весело и приятно. Динеков блесна, като прочете един адрес или както той се изрази, „статия“ до Тодор Боров, написана извънредно духовито; Радевски прочете един мадригал, казаха се доста шеги и вицове, домакинът беше извънредно щедър в черпенето и гостите си тръгнаха много доволни от вечерта.⁵

24.IX.1971 г.

Миналата седмица Багряна ни събра – Борови, Блага и мъжа ѝ, Бранко Георгиев, Петър Динеков и ние. Случи се в дъждовния период, когато четири дни валя непрекъснато. Но в затопления и уютен хол във вилата, пред богатата и вкусна трапеза, беше приятно. Динеков и Боров се надпреварваха кой да блесне с повече знания, така че научихме много неща. Динеков разказа за Париж, откъдето току що се беше върнал след триседмично пребиваване, а Боров говори за книгата на Солженицин „Август 1914 г.“⁶, която чел на руски.⁷

⁴ Приятелка на Багряна, която ѝ помага в домакинството във вилата в Бояна.

⁵ А 891/2002 г., с. 41–42.

⁶ „Август Четърнадцатого“ (1971). Истор. роман за катастрофалното поражение на рус. армия през авг. 1914 г. в битката при Таненберг, Източна Пруссия.

⁷ А 891/2002 г., с. 75.

30.IV.1973 г.

Празнувахме 80-ия рожден ден на Багряна в сред приятелска среда – т.нар. Боянска компания: Тодор Боров с жена си⁸, Блага и Йордан, ние с Емилиян, Петър Динеков, Жана. Вечерта се състоя в малката стая до червения салон на ресторант „Рила“. Почетохме Багряна с изискана вечеря, поднесохме ѝ подарък – сервиз за кафе, керамична изработка на една художничка, и сребърен пръстен с кехлибар. Изборът на подаръка правиха Динеков и Блага. Ние с Емилиян ѝ поднесохме освен това и хубав букет от калии.

Най-много говори, разбира се, Тодор Боров. Той е страшно приказлив и темпераментен. Дватама с Петра [Динеков] се надпреварваха да демонстрират огромната си памет. Боров разказваше спомени за Боян Пенев, за Сергей Румянцев. Багряна, както винаги, съдържана, скромна, отмерена. Страшна издържливост! Аз се уморих, тя – не. Стана дума за пътуването на Динеков до Щатите – облажава го. „Сега да ми кажат да тръгна, веднага бих напуснала тази ваша така приятна компания и бих започнала да нареждам куфара си.“ Неизтоцима пътешественица, годините не ѝ тежат. Пълна противоположност на Емилиян. Той не може да се начуди на ония, които тръгват да пътуват.⁹

30.VIII.1973 г.

Ходи [Ем. Станев] днес при Т. Боров, който слуша чрез японския си радиоапарат различни станции на чужди езици. /Той знае добре немски и руски/ и е много осведомен. Дойде си с цял кош новини, много развълнуван от онова, което става по света и особено в СССР. Чаушеску се дърпа за нашата интеграция със СССР, затова отишъл сега в Куба. Световният печат, включително и комунистическият, особено във Франция, силно порицавал поведението на СССР по отношение на всички онези видни хора като Солженицин, Сахаров и др. Емилиян смята, че възраждането на сталинизма е закономерно явление. Нашата система води неизбежно до това, тя не търпи демократизиране.

Донесе книги от Боров – Фройд, популярно изложение на учението му, сборник статии. Чете и се ядосва на себе си: „Чак сега чета тези работи. Ама кой да гони зайците из Гарванов дол на младини! И аз се чудя, как при знанията си, написах тези книги!“¹⁰

4.VI.1976 г.

...Днес след обяд идваха Каролев и Сарандев. Донесоха анкетата за преглед. Както винаги разговорът беше интересен, те никога не говорят плитки и банални неща, а и Емилиян беше в добра форма. Приказваше му се, имаше нужда от духовно освобождаване. Искане да изживее „душевен пир“ – да се напие, да гуляе, да ухажва жени и т.н. Милият! Винаги, когато у него зрее ново произведение, но идеята и фабулата още не са съвсем оформени, той се кани да гуляе, да жи-

⁸ Харитина Пеева-Плачкова.

⁹ А 891/2002 г., с. 91.

¹⁰ А 900/2002 г., с. 14.

вее бурно. Когато беше млад, правеше това често, но сега сам вижда, че не ще може. Остават му само разговорите и самообвинението, че „не си използва възможностите, че живее затворено и скромно, че не ходи никъде“.

Сарандев разказа историята около Шолохов и „Тихият Дон“. Емилиян вече знаеше от Т. Боров за тази новоизлязла книга на Запад и авторството на някой си Крюков¹¹. Тъмна работа! Как така Серафимович е знаел, че „Тихият Дон“ е писан от Крюков и после е дал път за авторство на Шолохов? Емилиян не възприема напълно достоверността на тази история, смята, че в творчеството на всеки писател има взривове и спадания, затова следващите книги на Шолохов са по-слаби. Впрочем, ако се прочете книгата, може би ще се повярва.¹²

12.VII.1976 г.

...Дойдоха ни гости – Емил Манов, Динеков, Тодор Боров, Каролев. Емилиян в прекаленото си гостоприемство не се задоволи със сладките и плодовете, които поднесох на гостите и поиска да нареже пастърма и да извадя бутилка вино...

Настроението на компанията беше добро. Гласът на Т. Боров, както винаги, доминираше. Говориха за Берлинското съвещание на комунистическите партии и за становището на западните партии, говориха за издребняването на нашата литература, за плитките ѝ корени в народната душа, за книгата на Гумилъв¹³ – „Древные тюрки“, която Боров даде на Емилиян да чете. Беше му дал и „Собачье сердце“ на [Михаил] Булгаков, но Емилиян срещна голяма трудност при четенето и я изостави. Прочетох я аз и му я разказах.¹⁴

От цитираните откъси впечатляват огромната ерудираност и информираност на проф. Т. Боров. Той познава неиздадените по онова време в България книги на М. Булгаков, както и други издания, които дава на Емилиян Станев да чете и така подпомага творческите му замисли. Приятелството им е творческо – между ерудити с различна чувствителност. В личната библиотека на Емилиян Станев е запазена книгата на Т. Боров „Живот с книги“ с автограф:

На Емилиян Станев – малко тежко четиво с най-добри пожелания. Бояна, 24.XI.1973 г.¹⁵

Че Емилиян Станев е чел книгата се вижда от подчертаванията в нея. Ще цитираме две от тях, които са към очерка за проф. Ал. Балабанов:

¹¹ Фьодор Д. Крюков (1870–1920) – писател, известен в казашките среди, белогвардеец. Според едни умира от тиф, според други е убит и ограбен от тъста на М. Шолохов. Александър Солженицин подкрепя версията за авторството на Ф. Д. Крюков върху „Тихият Дон“.

¹² А 901/2002 г., с. 69.

¹³ Лев Гумилъв (1912–1992) – руски географ, историк, ориенталист и етнолог. Син на Анна Ахматова и Николай Гумилъв. Репресиран при сталинизма.

¹⁴ А 901/2002 г., с. 72.

¹⁵ Инв. № 285/2002 г.

Първите години след войната бяха в литературно отношение една типична ново започваща епоха, старото се отричаше, в цял свят се търсеше нещо съвсем ново, смяташе се, че трябва да се започне едва ли не на бяло поле – прокламираше се ново изкуство, нов път и изход – и не без влияние от чужбина – и у нас. Типично в това отношение бе започналото именно през септември 1919 г. списание „Везни“ на Гео Милев, което искаше да бъде глашатая на новото...¹⁶

Целият живот въобще не заслужава да се живее, само поезията може да ни даде основание и оправдание на живота. Едно стихотворение помага на тялото и на душата повече, отколкото една топла баня на изморения пращен пътник. – И завършва: Моля ви да приемете като залог за отплата от моя страна към вашето внимание моя мой обет: аз и занапред ще работя все така, както досега.¹⁷

Те напълно съвпадат с възгледите на Емилиян Станев за състоянието на българската литература след войните и за ролята на поезията.

¹⁶ Боров, Тодор. Живот..., с. 275.

¹⁷ Пак там, с. 286.

Два източника за религиозната и политическа история на Балканите

Сравнителен анализ на вилайетнаметата на
Сейид Али Султан и Демир Баба

НЕВЕНА ГРАМАТИКОВА

Two sources on the religious and political history of the Balkans Comparative analysis of the vilâyetnames of Seyid Ali Sultan and Demir Baba

Nevena Gramatikova

Summary

The article examines two written sources, which we attribute to the Turkic folk literature with a religious-mystical character and which provide an opportunity to reconstruct aspects of the functioning of the Alevi-Bektashi tradition in some geographical areas of the Balkans. These are the vilâyetnames of Seyid Ali Sultan (Kizil Deli) and Timur (Demir) Baba, which belong to the type of biographies. The historical information in these works, interwoven with the stories with mythological motives about the miracles of these two spiritual leaders, revered by the Alevi-Bektashi community in the Bulgarian and Balkan territories, is considered.

Key-words: Vilâyetname, manuscripts, Balkans, Kizil Deli, Demir Baba.

Така и в това съчинение събитията се ситуират при султан Баязид I, но всъщност, както и във вилайетнамето на Сейид Али Султан, има пренасяне на по-ранни събития към по-късно време – превземането на Галиполи и други крепости в Тракия. И тук присъства мотивът с писмо до султана, в което Сейид Рустем искал документ (*sened*), за да му бъде отстъпено мястото, което харесал, за заселване и основаване на текке. Султанът удовлетворил молбата му. Според това съчинение той обитавал известно време планинска пещера, докато според вилайетнамето на Сейид Али Султан седем години живял в хралупата (дънера) на една топола, понасяйки тежестите на аскетизма и отшелничеството (*çilli-nişin ikamet eyledi*).¹ После тръгнал да си разчиства едно място в планината, за да си изгради текке, но влязъл в конфликт с един бей от този район, който бил голям лицемер и тиранин.

¹ Seyyid Ali Sultan (Kızıldeli Sultan) Vilayetnamesi, с. 108.

„Показвайки“ различни чудеса, Сейид Рустем му доказал, че това място принадлежи на него, а боят намерил смъртта си, хвърляйки се от скала.

Образът на Сейид Рустем в това житие носи същите характеристики като Сейид Али Султан в неговото вилайетнаме. Основен е мотивът за газавата, разкрасен с чудотворни сюжети. В същото време е представен и като дервиш, който живеел отшелнически и имал странно поведение за околните. В този епизод е наречен „торлак“, а с прозвището „баба“ е квалифициран само в заглавието. От текста изкрystalизира образът на воин-дервиш, който по „божествена повеля“ се включва в завоевателните кампании на османските султани. Заедно с 40-те си спътници той воюва с меч и осигурява религиозна санкция за налагането на властта на султаните. Чак когато основава свое текке върху дарената му от султана земя, започва мисионерската му дейност, съпроводена с чудеса. Според Райчевска не е изключено и наслагване на историческа личност върху образа на местен дервиш – отшелник със същото име.²

Вилайетнамето на Демир Баба като исторически извор

Вторият източник, анализиран и вече многократно цитиран тук – вилайетнамето на Демир Баба, дава ценни сведения за историята на Румабдалското течение през XVI в., за разпространението му в българските територии под османска власт и за връзките му с тюрко-мюсюлманското неортодоксално население тук. То основателно може да бъде причислено към писмените паметници, създадени в средите на самите Рум Абдали в периода на тяхната активност (XV–XVII в.). Детайлният анализ на текста води до заключението, че Акязълъ Баба, Хаджи Деде, Тай Хъзър, Кадемли Баба, Дурсун Баба, Тимур (Демир) Баба, Вирани и др. водачи, а също и техните послушници, чиито имена срещаме в текста, са типични представители на румабдалството в балканските територии. Житието дава достатъчно основания да причислим Демир Баба и посочените духовни водачи към календеритската традиция в османската епоха, модификация на която е румабдалството.³ Свидетелствата в потвърждение на това са:

1. Сведенията за начина на живот на дервишите от Румабдалското течение, действащи в българските територии през XVI в. – непрекъснатите им странствания (сеяхат), външния им вид и облеклото, посещенията на теккета, свързани с тази традиция (зиярет).

2. Сведенията за религиозните вярвания, които споделят, и ритуалната практика на братството им.

В същото време вилайетнамето илюстрира и процеса на усядането на тези дервиши и трайното им обвързване с определена земя през XVI в. Ако вилайетнамето на Сейид Али Султан дава сведения в този смисъл за първата вълна на заселване на бекташийски дервиши в най-южните части на балканските територии в края на XIV–началото на XV в., то вилайетнамето на Демир Баба разкрива следващата

² Райчевска, Ц. Цит. съч., с. 187.

³ Ocaк, A. Y. Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik: Kalenderiler (XIV–XVII. Yüzyıllar). Ankara, 1992, с. 85–93, 115–116.

вълна на установяване на хетеродоксни дервиши вече във вътрешността на Балканите – в края на XV–първата половина на XVI в. Този източник дава възможност да се възстанови в известна степен култовата мрежа на тази традиция в българските територии. Теккетата, които идентифицираме от него, стават ключови центрове на алевийско-бекташийската традиция – теккето на Отман Баба (в района на Хасково); теккето на Аязълъ Баба при река Батова (близо до град Балчик); теккето на Кадемли Баба при Енидже Загра (Нова Загора); теккето на Дурсун Баба в Северна Добруджа; теккето на дервишите на Мюмин Баба (близо до Стара Загора); мейданът на Мустафа Баба в Тракия; теккето на Тай Хъзър в Русчук (близо до Русе); теккето на Къзъл Дели; теккето на Хюсеин Баба до Исперих; теккето на Демир Баба и др.

Разглежданото съчинение се състои от 187 страници, като на всяка една от тях са изписани по 15 реда, без първата и последната. Разполагаме с три преписа от него – два на османотурски, които обаче не са оригинали, а фотокопии от препис, който е бил съхраняван в село Брадвари (Балтаджъ йени кьой, област Силистра), и ксерокопие от препис, който е бил направен от жител на село Свещари (Мумджулар, област Разград). Не изключваме първоизточник за втория препис да е бил преписът от Брадвари. Третият препис е транскрипция на текста на латиница, направен от жител на село Севар (Джеферлер, област Разград) от османотурски препис, съхраняван в Свещари. Според нас вероятно това е преписът, посочен по-горе.⁴

Във фотокопието на преписа от Брадвари, на с. 4, фигурира датата *fi-Şehir Muharrem el-haram sene 1129* (16.XII.1716–15. I. 1717 г.). В текста обаче не се посочва дали тя е на написване на съчинението и затова няма яснота с какво точно събитие се свързва тя. Според нас това е датата на завършване на оригиналния ръкопис на житието, като приемаме, че писането му е било по-кратък или по-дълъг във времето процес. От стила става ясно, че ръкописът се базира на разказите на разказвачите на предания (*raviler rivayet iderler*). На същото място в текста в ксерокопието на свещарския препис датата се чете по-скоро като *fi-Şehir Muharrem el-haram sene 1029* (8.XII.1619–7.I.1620 г.), но все пак имаме съмнения, защото изписването е неособено четливо. Б. Ноян, който според нас е ползвал същия препис от Свещари, разчита годината като 1029 г.х. (1619–1620) и приема, че на тази дата е завършен оригиналът на съчинението.⁵

В този смисъл и Ноян, и ние приемаме, че посочената дата е на създаването на оригинала, но на базата на ползвания препис той приема, че това е 1029 (1619–1620), докато ние, опирайки се на фотокопието на преписа от Брадвари, приемаме 1129 г.х. (1716–1717) г. Този препис е по-стар и вероятно е първоизточник за свещарския препис.

В края на ръкописа на вилайетнамето фигурира още една дата: *fi-Şehir Receb ül-ferd Sene 1239* (месец Реджеб, година 1239 г.х. [2.III–1.IV.1824 г.]). Смятаме, че

⁴ Граматикова, Невена. Неортодоксалният ислям в българските земи, с. 233–241;

Vilayetname-i Timur Baba, v. 4. (Ръкопис, намиращ се у авт. на статията.)

⁵ **Noyan**, B. *Demir Baba Vilayetnamesi*. İstanbul, 1997, с. 52.

това е годината на създаването на преписа, от който сега познаваме съчинението. Става ясно, че този препис е създаден от дервиш, но задраскванията и неясното изписване възпрепятстват точното установяване на името му. На четливото място в текста разчитаме думата „Хакъйр“ или „Хакийри“ и допускаме, че това може да е неговото прозвище. А дервиш с прозвището Хакийри е известен като автор на една ода за Шейх Бедреддин, която е била записана в ръкописната книга, съдържаща менакъбнамето на Шейх Бедреддин.⁶ Не изключваме това да е същата личност.

Сега засега смятаме, че оригиналът на вилаетнамето на Демир Баба не е достигнал до нас или поне още не е издирен в някое архивохранилище. Приемаме, че той е написан най-вероятно в 1129 г.х. (1716–1717) г., а преписът, от който е известен – в 1239 г.х. (1824). В този смисъл преписът, от който познаваме вилаетнамето на Демир Баба, е по-ранен от известните преписи на вилаетнамето на Сейид Али Султан. Това обаче не изключва съществуването на по-стар оригинал на последното съчинение, ако съдим по лексикалните особености и стила му.

С името на героя Демир (Тимур в ръкописа от Бравари) Баба е свързан устният фолклор на селата, населени с къзълбаши (алеви-бекташи) в Лудогорието и в Дуловско, където битуват множество предания за него. Но според нас в ръкописната книга са включени онези, които съдържат повече исторически достоверна информация за описваните събития, като изключим застъпените в нея чудотворни мотиви. В текста липсват повечето от преданията, известни от устната традиция. Демир Баба си спечелва първостепенно място сред сонма от неортодоксални светци в този район с утвърждаването на култа към него. В ръкописа той е представен като син на Хаджи Деде – най-приближения послушник на Акязълъ Баба, когото той наричал „моя румски абдал“ (*benim Rum abdalım*), и на Захиде башу – дъщеря на Турран халифе, който също бил духовен ученик на Акязълъ Баба и духовен наставник на мейдана⁷ в Гьокче су⁸. Годиците, в които се ситуйра животът на житийния герой, не са посочени никъде в текста, но раждането му се определя след възкачването на султан на име Сюлейман на османския престол, когото идентифицираме със Сюлейман I (1520–1566). Събитията в житието се ситуйрат основно към времето на този султан. Той дори е представен като герой в един от ключовите епизоди – сватбата на бащата на Демир – Хаджи Деде и майка му Захиде башу. В епизода, представящ „двубоя за духовно надмощие“ между Демир Баба и анадолския му събрат Вирани, пък се казва, че по това време Демир Баба бил вече 120-годишен. Посочената възраст несъмнено е хиперболичен прийом – плод на фантазията на житиеписеца и на разказвачите на предания. Тази възраст е често срещана за живота на светците в преданията и в житията, но не изключваме той да е доживял до дълбока старост, имайки предвид начина на живот на дервишите Рум абдали: дълги странствания, живот на открито, медитация

⁶ **Gölpınarlı**, A. *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin*. İstanbul: Eti Yayınevi, 1966, с. XXXVI–XXXVII.

⁷ **Vilayetname-i Timur Baba**, v. 5.

⁸ Гьокче су – вер. с. Синя вода, област Разград.

в гористи и наситени с енергия местности, живот в усамотение и покой, откъснат от всекидневни грижи и светска суета. В текста се споменава също падишах на име Ахмед, пред когото житийният герой демонстрирал своята физическа сила, непобедимост и чудотворни способности. Макар този разказ да съдържа повече митологично-чудотворни елементи, ако приемем, че това е историческа личност, то вероятно е султан Ахмед I (1603–1617). Тогава Демир Баба трябва да е бил жив при неговото управление и към това време е бил над 70-те–около 80-те.

Фотокопираната ръкописна книга от Брадвари, съдържаща вилайетнамето, включва също кратко резюме на текста, което е написано от читател – жител на с. Черник (преди Каралар, Силистренско) в по-ново време, и приписки на читатели. В резюмето са посочени години на раждането и смъртта на Демир Баба – съответно 1530 и 1650 г. Втората година обаче може да е производна на изчислението, базиращо се на споменаването в текста, че Демир Баба е живял 120 години. Макар че по-вероятно е той да е починал през второто–третото десетилетие на XVII в., отколкото в 1650 г.

Последната година има отношение и към датировката на вилайетнамето. Ако приемем датировката на Ноян за възможна, това означава, че Демир Баба трябва да е починал преди 1619 г. и вилайетнамето да е написано непосредствено след смъртта му. В такъв случай то съдържа относително достоверна информация за живота му на румабдалски дервиш и неортодоксален духовен водач. Според нас обаче датировката 1129 г.х. (1716–1717) е по-основателна, защото предполага достатъчно време за разрастване и утвърждаване на легендите за него в народната памет.

В ръкописа Демир Баба е представен като духовен приемник на Акязълъ Баба, а Акязълъ Баба – като духовен наследник на Отман Баба. Текстът свидетелства, че Акязълъ Баба се явява духовен водач на румабдалския клон на Отман Баба след смъртта на последния. Той илюстрира линията на духовна приемственост между Отман Баба, Акязълъ Баба и Демир Баба. В същото време в текста се споменава името на Хаджи Бекташ Вели, но не се говори за пряка връзка с този духовен водач.

По отношение за връзката с култа към Хаджи Бекташ Вели при румабдалските групи, действащи лица в анализираният тук вилайетнамета, се улавя известна диференциация. Докато Сейид Али Султан и неговите спътници са представени в духовна връзка с Хаджи Бекташ Вели, получили духовна благословия в неговото текке, то вилайетнамето на Демир Баба съдържа индикации за две течения сред румабдалските групи и общностите с алевийско-бекташийски възгледи – едните, групирани около култа към Хаджи Бекташ Вели, заемаш водеща позиция сред почитаните религиозно-духовни водачи, и другите – групирани около Отман Баба и свързаните с него духовни водачи, за които култът към Али, към синовете му Хасан и Хюсеин и мъчениците от Кербеля, мистичните възгледи с пантеистичен уклон и идеята *Ene'l-Hakk*, проповядвана от Мансур Халладж, били определящи.

Всъщност тези възгледи са били възприети и от първата група по-рано или по-късно във времето, но при нея връзката с Хаджи Бекташ е първична, докато

при втората е вторична. Това проличава и във вилайетнамето на Отман Баба, където авторът, Кючюк Абдал, посочва, че Хаджи Бекташ е наистина светец, но не го поставя на първо място сред останалите светци. На едно ниво с него и дори над него той нарежда Отман Баба.⁹

В контекста на тази вътрешна конкуренция между посочените групи в епизода, представящ пребиваването на Демир Баба в текето на Къзъл Дели, се дават родословните вериги на Отман Баба и Хаджи Бекташ Вели, вероятно с цел изясняването на духовно-мистичната връзка на Демир Баба с тях. В текста се казва: *Eğer Hacı Bektaş'ı sual idersen: Es-Seyit Muhammettir ve kavli şecerede el-Hacı Bektaş Sultanın ibn İbrahim bin imam Musa-i Kâzım bin imam Cafer üs-Sadık bin imam Mohamed Bâkır bin imam Zeynalâbidin bin imam Hüseyin imam Ali. El-Hacı Bektaş Velinin ismi Mohammettir. Atası ismi İbrahimdir el-Hüsameddin bin Ali bin İbrahim bin imam Musa-i Kâzım bin imam Cafer üs-Sadık bin imam Mohamed Bâkır bin imam Zeynalâbidin bin imam Hüseyin bin Ali* („Ако попиташ за Хаджи Бекташ: той се казва ес-сейид Мохаммед и родословието на Хаджи Бекташ Султан е „ибн Ибрахим бин имам Муса-и Кязъм бин имам Джафер ас-Садък бин имам Мохаммед Бакър бин имам Зейнелабидин бин имам Хюсеин бин имам Али. Името на ел-Хаджи Бекташ Вели е Мохаммед. Името на баща му е Ибрахим ел-Хюсамеддин бин Али бин Ибрахим бин имам Муса-и Кязъм бин имам Джафер ас-Садък бин имам Мохаммед Бакър бин имам Зейнелабидин бин имам Хюсеин бин Али“).¹⁰

Родословието на Отман Баба пък е дадено по следния начин: *Otman Babanın ismi Hüsamdır. Atası ismi Seyyid Alidir, atası İbrahim atası imam Musa-i Kâzımdır* („Името на Отман Баба е Хюсам. Името на баща му е Сейид Али, името на неговия баща е Ибрахим, името на неговия баща е Муса-и Кязъм“). Родословието на Демир Баба пък е представено още в началото в житието доста пространно, като започва така: *Timur Babanın bin Hacı bin Turran ibn Zeynalâbiddin bin Abdi bin Behaeddin bin Ali Büzürk bin Hasan*, и стига до четвъртия шиитски имам Зейналабидин.¹¹ Така във вилайетнамето на Демир Баба родословието на Хаджи Бекташ Вели и Отман Баба се извеждат от седмия шиитски имам Муса ал-Кязъм, а родословието на Демир Баба се извежда от четвъртия имам Зейналабидин. В други източници родословието на Сейид Али Султан (Къзъл Дели) също се свързва с четвъртия имам Зейналабидин и това е един от общите моменти, които свързват текетата на Къзъл Дели и Демир Баба и групите, гравитиращи около тях.

Пак в епизода в текето Къзъл Дели четем, че Демир Баба не бил бекташи, а се бил заклел в духовна привързаност към Отман Баба: *Pehlivanın suçu bu kim Bektaş'ı değil Otman Baba Sultandan biat olmuş* („Вината на пехливанина беше тази, че не

⁹ Gramatikova, Nevena. Otman Baba – one of spiritual patrons of Islamic heterodoxy, с. 71–102; Vilâyetnâme-i Otman Baba. – В: *Journal of Turkish Studies* (Türklük Bilgisi Araştırmaları), Vol. 19 (In Memoriam Abdülbâki Gölpınarlı), Harvard University, 1995; Kılıç, Filiz, Arslan, Mustafa, Bülül, Tuncay. Otman Baba Velayetnamesi (Tenkitli Metin). Ankara, 2007.

¹⁰ Vilayetname-i Timur Baba, v. 106.

¹¹ Пак там, v. 106, 4–6.

беше бекташи, а е получил духовно посвещение от Отман Баба“).¹² Това вилаетнаме обаче съдържа и индикации, че между 30-те–60-те години на XVI в. клонът на Отман Баба, с духовен водач Акязълъ Баба, изглежда вече е възприемал „шапката“ на организирания бекташизъм с оглед физическата сигурност на последователите си и възможността за по-необезпокоявана духовна дейност. Свидетелство за това е, че един от ключовите духовни водачи – Кадемли Баба, е определен от Акязълъ Баба като *Ulu beктаşi* (голям бекташи), а също по време на пребиваването на Демир Баба в текето Къзъл Дели лице, наречено Емирзаде (явно от потомците на Къзъл Дели), съветва да се изработи шеджере (şecere) – родословна и духовна верига на Демир Баба, която да му осигурява защита за по-голяма сигурност. Явно тук се има предвид името му да бъде обвързано с Хаджи Бекташ Вели, тъй като бекташийският орден става легитимна пред държавата духовна организация и с духовната си подкрепа за еничерския корпус има защита, за разлика от останалите хетеродоксни течения като румабдалството, които се отличават с опозиционен дух.

Демир Баба в текето Къзъл Дели според вилаетнамето

В един от епизодите във вилаетнамето на Демир Баба са описани събития, случили се в текето Къзъл Дели. Отделено е значително място на пребиваването на Демир Баба там, на отношенията му с дервишите и с настоятеля на това текке. Редица сведения от ръкописа, отнасящи се за този център, кореспондират с информацията от османските регистри. Разказът обхваща частта от края на 94 страница до ред 3 на 119 страница. След изявата си като дервиш-гази в битката при Будим Демир Баба и спътниците му дервиши се насочват към текето на Отман Баба и оттам към текето на Къзъл Дели. Свидетелство за почитта на дервишите от румабдалското течение към текето на Къзъл Дели и неговия духовен патрон са думите на един от спътниците на Демир Баба: *Hem Kızıl Deli Babayı ziyaret idelim anda olan fukarayı evlad dervişane temenna idelim bir hayır dua dileyelim* („Хем да посетим [текето] Къзъл Дели Баба, хем да се помолим за децата ни – бедняци и дервиши там“).¹³

В житието има кратък разказ за възникването на текето и неговия патрон, вплетен в текста с бележка от типа „ривайет“ (*Raviyan-i ahbar ve nakılan-i asar rivayet eylemişler yazup hikayet idüp söylemişler* („Разказвачите на предания и предаващите вести са разказали и записали следното“).

При представянето на гостуването им авторът пише за събития, които засягат текето, но без да са изложени в систематична последователност, а вплетени като негови лични коментари. В житието има кратък разказ за възникването на текето и неговия патрон, вплетен в текста с бележка от типа „ривайет“ (*Raviyan-i ahbar ve nakılan-i asar rivayet eylemişler yazup hikayet idüp söylemişler*). Става ясно, че житиеписецът е бил запознат донякъде с историята на това текке, което е разбираемо, тъй като е бил човек от същата религиозно-мистична общност. Духовният патрон

¹² *Vilayetname-i Timur Baba*, v. 106.

¹³ *Vilayetname-i Timur Baba*, v. 94.

е назован с прозвищата Къзъл Дели, Къзъл Дели Баба, Къзъл Дели Пехливан, Къзъл Дели Султан и никъде не е споменат като Сейид Али Султан. Представен е като мъченик за вярата (şehid), загинал в прохода Бююк Дербенд и погребан там. Край този проход в Танръ дагъ се намирало и самото текке.

За определяне на местоположението му помагат споменаването на села, обвързани с него, а също и съобщението за съществуването на долен и горен мейдан. Затова заключаваме, че става въпрос за теккетто, намиращо се на 40 км от град Димотика (Дидимотихон, Гърция). Докато вилайетнамето на Сейид Али Султан обаче никъде не говори за смъртта на тази личност като мъченик за вярата, а напротив – пише, че той проповядвал и събрал много ученици, след като се установил тук, то разглежданото съчинение, близо два века след това, го представя като загинал за вярата в този проход и лобното му място станало обект за поклонение.

Според разказа от другата страна – откъм Константинийе, към страната Къшмир и Хърват отивал един път. Планината се разделяла и се отварял проход и в склоновете му най-долу изградили села, за да се преминава от едната в другата страна и да има къде да се отсяда. Някои от тях били Уз Дуран, Сап Сачан, Налдъокен, Съчанлък, Бююк Дербенд. Къзъл Дели Пехливан паднал шехид в Бююк Дербенд и бил погребан там. Честитият владетел (devletli sultan) дарил земя на Къзъл Дели Султан, селата жънели за него и с десетъка (öşür) поддържали имарета и приготвяли храна за пътниците.¹⁴

Този текст свидетелства, че още при своето изграждане теккетто Къзъл Дели изпълнявало военно-помощни функции, между които и охрана на прохода, намиращ се там, обезпечаване сигурността на пътниците и оказване на традиционното гостоприемство, като им се осигурявала три дни безплатна храна и подслон. Това потвърждава изказаната от О. Л. Баркан теза, че някои от теккетата на неортодоксалната мистична традиция, изградени в гористи и планински места, поемали грижата да следят за безопасността на тези места и да обслужват пътниците.¹⁵

За задължението на селяните от определени села да охраняват пътя, минаващ отатък прохода Къзъл Дели през село Съчанлу, свидетелства и вписване в Тахрир дефтер (TD 77) от 1519 г. (от времето на Селим I). В него се споменава село Съчанлу, което несъмнено е идентично със срещаното в житието Съчанлък. Вписването е следното: *Karye-i Ortaköy nam-i diğer Umur Hacı Derbendi Köyi ve Kârbânsaraylı Köy dahi derler derbend 'âdeti verir Tanrı Dağı'nda Kızıl Delü'den öte Sıçanlu'dan giden yolu beklerler ve müzevvec kâfir onar akçe ispençe birer kile buğday ve birer kile arpa virir 'avârizdan mu'âf olurlar* („Село Ортакой, с друго име Умур Хаджи Дербенди, и село Карбансарайлъ, както казват още, служат като дербентджии, и отатък Къзъл Делю в Танръдагъ, пазят пътя, който минава през Съчанлу и женените

¹⁴ **Vilayetname-i Timur Baba**, v. 96.

¹⁵ **Barkan**, Ö. L. Osmanlı İmparatorluğunda bir İşkân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler. 1. İstîlâ devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler. – B: *Vakıflar Dergisi* (VD), 1942, 2, с. 293, 339–340.

неверници плащат по десет акчета испенче, по едно киле ечемик, а от авариза са освободени“).¹⁶

В житието се говори за възникнал спор между селяните, които обработват земите, и вероятно владелците на вакъфа или пътниците, свързан с размера на данъка и ангажмента по обслужването. По този повод първите изпратили молба (arzuhâl) до султан Сюлейман, в която се казвало: „Честити владетелю, от вакъфа на Къзъл Дели идва приход толкова, но идващите не се задоволяват с това, което има, а искат още и ни карат да страдаме. Но съществуващият ферман е на султана ни“ (*Devletlî Hüncarım Kızıl Deli vakfından şol kadar ve bu kadar şeyi tahsil olur ve musafir salıb (galip-?) geldiki açlıdan taca (tece-?) elvirmez gelen varmı deyub eziyet iderler mutameridi (?) Segitmen babında emir şerif rica olunur*).¹⁷

Макар в текста да има неясноти, става ясно, че султанът наредил да се направи проверка и да се издаде нов ферман, който да уреди спора. Всъщност за такъв спор наистина свидетелстват османски регистри от 60-те години на XVI в., които явно отразяват резултата от разпоредената проверка. В Тахрир дефтер (TD 562) от 976 г.х. (1568–1569) се посочва, че след направената проверка на мюлкнаметата и на мукарернаметата¹⁸ се потвърждават правата на потомците на Къзъл Дели и се разпорежда да не бъдат притеснявани от никого и в същото време да бъдат освободени от допълнителни налози (авариз-и диванийе и текалиф-и йорфийе).¹⁹

Във вилайетнамето обаче се казва, че заради новия ферман развалили *направеното*²⁰ от Къзъл Дели и го построили другаде, а Къзъл Дели (вер. гроба му) останал под един храст [V. T. B., v. 97]. От този текст заключаваме, че явно поради конфликт между страните, имащи отношение към имотите и приходите на вакъфа, става преместване на текето на Къзъл Дели от другата страна на прохода, а първоначалното място, където е изградено, и постройките там изглеждат запустяват след време. В житието се говори за повторно изграждане на имарет на гроба на този дервиш – гази, което било предизвикано от западането на стария. Един ден един човек, на име Сейфуллах, минавал оттам и видял, че гробът на Къзъл Дели бил разрушен и свине, търсеци храна, го тъпчели. Той понечил да ги изгони, но свинарят запротестира. Тогава Сейфуллах казал ядосано: „Бре, невернико, ти живееш на земята на Къзъл Дели Султан, жънете я, ядете, пиете от нея, справедливо ли е да постъпваш така? Това, което ядеш, ще е непозволено, проклетнико!“. Но „неверникът“ отвърнал: „Аз на тебе заради вярата си ти плащам хара-

¹⁶ **Osmanlı** Arşiv Belgelerinde KIZIL DELİ (Seyyid Ali Sultan) Zaviyesi (1401–1852). ed. Gıyasettin Aytaş. Ankara: T.C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi, 2010, с. 25.

¹⁷ **Vilayetname-i Timur Baba**, v. 96–97.

¹⁸ Нов документ, който потвърждава, че определена земя се владее като вакъфска собственост, издаден на база на твърдението, че първичният документ е загубен или унищожен по някакви причини.

¹⁹ **Barkan**, Ö. L. Osmanlı İmparatorluğunda bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar, с. 339–340; **Osmanlı** Arşiv Belgelerinde KIZIL DELİ (Seyyid Ali Sultan) Zaviyesi (1401–1852), с. 36–42.

²⁰ *Вер.* текето (или др. постройки).

дж. Ако обичаш Къзъл Дели, ела и го пази! Ако не го пазиш, това е твоят Къзъл Дели!“, и пуснал свинете. Сейфуллах го наругал с яд. Впоследствие той изградил имарет над гроба на Къзъл Дели и с времето някои започнали да носят курбаните си там (*nihayeti yigit oldu Kızıl Deli meşhedi üzere imaret icad eyledi bazı kimesneler kurbanı anda virir oldular*).²¹

С времето двата центъра – съживеният и възроден за нов живот имарет, изграден от Сейфуллах при запуснатия гроб на Къзъл Дели, и текето, изградено от другата страна на прохода след разпоредената проверка, започнали да функционират отделно един от друг и дори си съперничели. В текста се казва, че възникнал конфликт между теккенишина на текето, наречен *баи торлак*, който отговарял за мейдана, и главния дервиш, пазител на гроба на Къзъл Дели (*Kızıl Deli meşhedin bekleyen ser dervişane*). Текстът съдържа неясноти, но предполагаме, че става дума за противопоставяне между настоятеля на новото текке, изградено в резултат на спора между селяните и владелците на вакъфа, и човека, възобновил имарета върху запуснатия гроб на Къзъл Дели, където всъщност първоначално било текето – Сейфуллах, или друг дервиш, наследил попечителството. По-нататък, в пространния, но неясен на места разказ, се говори за горен мейдан със свой теккенишин и долен мейдан с друг теккенишин, които явно били не много отдалечени един от друг. В текста са наречени ерзаделер (синове на посветения мъж) свързаните със старото завие на Къзъл Дели. Ерзаде е наречен и шейхът на обителта. Според нас това са потомците на основателите на вакъфа, т.е. лицата, свързани родствено или племенно с Къзъл Дели.

Противопоставянето не било лишено от материална подкладка. Причина за раздора станали курбаните и даровете, които започнали да се стичат към възобновения имарет на гроба. Настоятелят на горното текке обиждал главния дервиш пазител с думите: „Нечист турчин, турчин без вяра; мръсен турчин, който не изпълнява намаз“ (*Taharetsiz türk imansız türk cenabet türk bi nemaz türk*), а последният отвърщал в същия тон: „Келеш чифът, Мюлджем чифът, тюджар чифът“ (*Keleşçifit Mülcem çifit tüccar çifit*).²²

Тези обръщения хвърлят светлина върху етническия произход на двамата, както и върху взаимната представа на общностите, които представляват. Разбира се, че теккенишинът (според нас на горния мейдан) бил помюсюлманчен евреин, тъй като на турски думата „чифут“ в обиден смисъл се използва за евреите, а прозвището „тюджар чифут“ (търговец евреин) отразява представата на мюсюлманите за тях като хора, занимаващи се със спекулации, свързани с нечестни търговски печалби. Главният дервиш на имарета на гроба на Къзъл Дели (според нас долния мейдан) го сравнява с личност, получила печална слава в исляма и особено в шиизма – Мюлджем, хариджит, ранил смъртоносно Али ибн Абу Талиб на излизане от джамията в Куфа, в резултат на което той починал. Цитираният пасаж съдържа индикации за религиозните вярвания на въпросния дервиш. Теккенишинът-евреин го обвинява, че не изпълнява намаз и не е чист тюрк. Според нас това

²¹ *Vilayetname-i Timur Baba*, v. 98.

²² *Пак там*, v. 98.

подказва, че този дервиш е бил от тюркските общности с алевийска идентичност, защото подобни обвинения към тюркмените с алевийски явявания и дервишите Румабдали отправят мюсюлманите сунити и сунитската улема. Демир Баба е намесен като арбитър в нелицеприятния конфликт между Горния и Долния мейдан, представлявани от тези двама души.

От житието става ясно, че някои от обитателите на Горния мейдан, сред които и теккенишинът от еврейски произход, не хранели добро отношение към Демир Баба. Един от героите обяснява това отношение с факта, че той следвал клона на Отман Баба, а не бил бекташи. Омразата на теккенишина на този мейдан стигнала дотам, че квалифицирал Демир Баба с обидни епитети като „куче, пес“, „жалък, окаян, суров турчин“ (tiri zagal türk), „турчин свиня“ (dönüz türk). Когато разбрал, че той ще дойде в горния мейдан заедно с шейха-ерзаде, изпратил да предадат на последния: *„Хей, шейх, метни почитта зад ухото си и чуй какво ще ти кажа: ако идваш в горния мейдан, да дойдеш сам, да не водиш онзи жалък, окаян турчин! И защо ти с тези бедняци (tülünkiler) водиш задушевна беседа (sohbet)? И ако идвате, тази свиня – турчина, да не я водиш! Редом до Муртаза Али се разхождал лъв, а при тебе е дошло едно куче. Това е срам за Хаджи Бекташ!“*²³

И думите на този герой, и коментарът на житиеписеца говорят за връзката му с бекташийския тарикат. В текста се казва, че този настоятел (еврейско отроче), бил сложил на главата си бекташийски кюлях. Имал при себе си близък послушник – циганче на име Кара Казак. И двамата „минавали“ за еничери. Тези „синове“ на Бекташ Баба с писмени документи (temessukat) станали надзиратели на теккето и отхвърляли твърденията на потомците на Къзъл Дели (Kızıl Deli oğlanlarının), наричайки ги „тюрк“ и „куче“, поставяли ги в унижително положение. Абдалите, седящи върху почетни кожи в теккето, т.е. които заемали постове с определени задължения, се усъмнили и размишлявали за настоятеля: *„Този човек дойде отвън. Един път това е, че оскърбява вярата, а второ, при молитва (namaz) си навежда главата наполовина“*, и се оплакали на шейха-ерзаде. Но и той не могъл да се справи с положението и да изглади отношенията.

След гостуването си в долния мейдан и при шейха-ерзаде, и приключването на ритуалната трапеза в негова чест, Демир Баба решил да се сбогува и да се отправи на път, но шейхът-ерзаде го възпрял с думите: *„Редно ли е да си тръгнеш така? Доведох синовете на Хаджи Бекташ, но те не приеха вярата. Името ни се опетни несправедливо. Някои казаха: „Бабата ще ги вкара в пътя. А ти сега искаш да се махнеш!“*. След тази молба Демир Баба се съгласил да се опита да изглади нещата. Като помощник в решаването на спора, повикали кадията или наместника му (naib) (в текста са използвани и двете думи) и отишли в горния мейдан. Абдалите там поздравили шейха-ерзаде, но не проявили благоразположение нито към кадията, нито към емирите, нито към Демир Баба, нито към настоятеля на долния мейдан. Но въпреки това, по настояване на шейха-ерзаде решили да направят курбан в чест на госта.

²³ Vilayetname-i Timur Baba, v. 100.

Насъбралата се общност се настанила на поляните край мейдана. От дясната страна на Демир Баба седнал кадийският наместник (naib), а от лявата – ерзадето. Когато Демир Баба станал да извърши ритуално измиване (abdest), теккенишинът на горния мейдан дошъл и седнал на мястото му, обърнал гръб на наиба и започнал да говори с шейха-ерзаде. Наибът не се стърпял и му се скарал да стане, но той го изгледал остро и продължил да говори. Не помогнала и намесата на пазача, по заповед на кадията. Дори се стигнало до бой, в който се намесили и емирите, които ударили на теккенишина няколко плесници. Ситуацията обаче ескалирала, защото във вилайетнамето се казва, че този „нешастиник“ и неговият слуга Кара Казак тайно се наговорили да убият Демир Баба. Опитът им обаче все пак не успял и те били хванати и вързани от емирите, намиращи се там. След тази случка шейхът-ерзаде и Демир Баба обсъдили насаме ситуацията в мейдана и по предложение на Демир Баба избрали нов настоятел. На поста дедо сложили теккенишина на Долния мейдан.²⁴

След като положението се уталожило, седнали отново на обредната трапеза и настоятелят евреин и помощникът му Кара Казак били доведени пред Демир Баба. Той ги подложил на разпит, попитал ги дали наистина са станали мюсюлмани или не. Ядосан на обидните им отговори, заплашително ги призовал да станат наистина мюсюлмани с думите: *„Не казвай, че няма Зюлфиляр. Аз със собствената си ръка ще те обрежа. Ела, приеми правата вяра, не оставай лишен от застъпничество. Стани член на общността на Мохамед, пречисти се!“*. Кара Казак обаче се съпротивлявал и не искал. Тогава Демир Баба казал на кадията да напише съдебно решение (hüccet) за поведението му. След това се обърнал към настоятеля, наречен „теккенишинът на хубавите бекташии“. На въпроса към коя общност принадлежи, той отвърнал: *„Към тази на Хаджи Бекташ Вели“*. Тогава Демир Баба го приканил да произнесе формулата за прослава на Мохамед и неговия род, за да докаже твърдението си и щели да го пуснат: *„Хей, дервиш Муса, ела, произнеси формулата за прослава на Мохамед и неговия род, да чуем. Сунната е на Пророка. После иди, където пребиваваши! Стани от общността на Мохамед...! Да се прегърнем!“*. Теккенишинът-евреин обаче отказал и казал: *„Аз ще ти плащам харадж. Ето, вземи си хараджа!“*²⁵

Демир Баба отново го приканил да захвърли опасността и неверничеството и да приеме вярата, но теккенишинът пак отказал: *„Аз съм приел вярата на събеседника на Бога Мойсей“*. Тогава кадията написал хюджет, който обричал двамата на смърт. Присъдата им била наложена заради техните постъпки, за отношението им към вярата на пророка Мохамед и заради отказа действително, а не привидно да станат мюсюлмани и да изкупят греховете си. Демир Баба проявил благосклонност, приканвайки ги отново, но те отказали. Така конфликтът завършил със смъртното им наказание, а попечителството на горния мейдан било дадено на дервиша Хъзър Деде.

²⁴ Vilayetname-i Timur Baba, v. 110.

²⁵ Пак там, v. 116.

Представената случка е втората във вилайетнамето, при която Демир Баба принудително налага исляма на свои противници друговерци, като и в двата случая позицията му е предизвикана от действия на противната страна, целящи да го ликвидират физически. Разговорите между участниците в този епизод и коментарите на автора относно разигралите се събития са важни за изясняването на отношенията между румабдалските групи от клона на Отман Баба, с който е тясно свързан клонът на бабаите в българските територии, и бекташийските групи, представлявани в случая от лица, свързани с бекташийския тарикат, които не са от тюркски произход, а са еничери и помюсюлманчени. Думите на теккенишина потвърждават връзката на тази обител и дервишката ѝ общност с бекташийския тарикат и теккето на Хаджи Бекташ Вели, но се разбира, че не всички групи от оджака на Къзъл Дели, свързан с теккето, са се отнасяли благосклонно към това. От думите на ерзадето, на Демир Баба, емирите и коментарите на житиеписеца се разбира, че основна причина за това негативно отношение била подкрепата, която тарикатът оказвал на еничерите. При разговора си с теккенишина и Кара Казак Демир Баба прави интересен коментар относно връзката между еничарския корпус и бекташийския орден, който донякъде хвърля светлина върху техните отношения: „А относно теккето на Хаджи Бекташ, под казана му една лисица родила малки лисичета. Ти изобщо чувал ли си за това? Вие сте дали гръб на еничерите. Тяхното приятелство е, докато огладнеят стомасите им“.²⁶

Този пасаж показва, че хетеродоксните тюркски групи от румабдалския клон на Отман Баба и свързаният с него клон на бабаите не гледали с добро око на еничерите и не ги възприемали като хора, истински свързани с бекташийската общност. Житието показва също, че шейхът-ерзаде бил поклонник на Демир Баба и се съобразявал с неговата позиция, което говори за връзка между Демир Баба и потомците на Къзъл Дели – биологична или духовна.

Това е свидетелство, че теккето Къзъл Дели е било, от една страна, център на румабдалската традиция и тюркските общности, идентифициращи се като бабаи, което се установява и от вписване в османските регистри, но в същото време е било тясно обвързано с бекташийския орден и неговия център – теккето на Хаджи Бекташ. Нещо повече, то се утвърдило като едно от четирите най-важни бекташийски теккета. Именно от този център излиза и Балъм Султан (ум. 1517), който става постнишин на теккето на Хаджи Бекташ Вели през 907 г.х. (1501) и прави реорганизация на бекташийското братство.

От казаното дотук можем да заключим, че теккето Къзъл Дели се явявало важно средоточие на неортодоксалната ислямска традиция и тюркските хетеродоксни общности, установили се в Източните Балкани. Връзки с него поддържали и дервишите от теккетата от другите райони, като Демир Баба и неговото дервишко обкръжение.

Епизодът, представящ пребиваването на Демир Баба в теккето Къзъл Дели, дава сведения и за ритуалите и обичаите, изпълнявани от дервишите в румабдалското братство и респ. от алевийско-бекташийските групи, свързани с духовните

²⁶ Vilayetname-i Timur Baba, v. 117.

водачи на това течение. Още при пристигането си тук Демир Баба и спътниците му посещават „честитата гробница на Къзъл Дели Султан“ (*Kızıl Deli Sultanın kobur (kubur) şerifi olan künbeti*), т.е. изпълняват обичая *ziyaret*. При пристигането си те биват посрещнати от дервишите според утвърдения ритуал и правят *kokuşmak* и *görüşmek (fukarasiyle kokuştular görüştüler biliştiler)* – ритуално допират последователно три пъти бузите си – дясна, лява, дясна буза, и вдъхват мириса на духовния събрат. Този ритуал съществува и днес при семейните алевийско-бекташийски групи в Лудогорието и е израз на гостоприемство и духовно единство между членовете на общността.

Другият обичай, който идентифицираме, е устройването на ритуална трапеза в чест на Демир Баба, наречена Тимур Баба Султан локмасъ (*geldiler Timur Baba Sultanın lokmasının iyiyub aşenalik eylediler*). На нея присъствали всички, които се считали за „ерзаде“ в този край; всички посветени в пътя (*muhip*) и всички, които били „приятели на хапката“ (*lokma muhibi*), т.е. бедни и други, дошли да опитат ритуалната храна. „Ерзаделер“, за които се говори на доста места в този епизод, трябва да са свързани със старото завие на Къзъл Дели. Думата в разширено тълкуване означава „Синове на посветения мъж“ и е възможно това да са биологичните потомци на духовния патрон на текето Къзъл Дели, които за век и половина вече трябва да са се разраснали значително. Към тази теза ни насочва и думата, която се използва събирателно за тези хора – оджак.

В текста се казва, че ерзадетата дошли да видят честитото лице на Демир Баба, да се поклонят и да получат благословията му, а той изразил уважение към млади и стари от този оджак. Тези изрази свидетелстват, че век и половина след установяването на Сейид Али Султан тук, вероятно със свои родственици и потомци, за което свидетелстват османски регистри, техните потомци поддържали контакти и били в близка духовна и общностна връзка с групите с идентична религиозна традиция и произход, установили се в Североизточна България, чийто представител е Демир Баба. В полза на това становище говорят и други детайли от текста. Става ясно, че ерзадето на Къзъл Дели (вероятно постнишинът на Долното текке) посрещнал любезно Демир Баба и му оказал нужната почит и уважение. След ритуалното хранене той подписал хиляфетнамето на Демир Баба и го сложил пред него.²⁷ Хиляфетнамето трябва да е документ, притежаван от висшестоящите в йерархията дервиши от братството, удостоверяващ тяхното положение и пълномощия в тариката. Изглежда, за да изпълнява функцията си на духовен водач, Демир Баба трябвало да притежава пълномощие от главния шейх на въпросната обител, което говори и за подчинена връзка с нея.

Друг обичай, споменат в житието, е Мюнаджаат байрамъ. Казва се, че всички, които се събрали да окажат почит на Демир Баба – ерзадета, млади и стари от оджака, приятели на светеца и вярващи, овчари и паракендета (скитащи се), направили в негова чест Мюнаджаат байрамъ (*Ve niceleri geldiler Timur Baba Sultandan safa nazar âli himmet taleb idüb Timur Babadan hayır dua dilediler ol arada Münacat Bayramı eylediler*). Пак в този епизод се съдържат свидетелства и за друга

²⁷ *Vilayetname-i Timur Baba*, v. 95.

традиция в румабдалското братство и алевийско-бекташийската религиозна традиция: даряването на курбани на духовния водач – светец, с което, от една страна, се цели да се получи неговата духовна благословия и застъпничество, а от друга, да се спечели благоразположението на Бога в персонален аспект.

Заключение

Сравнителният анализ на вилайетнаметата на Сейид Али Султан и Демир Баба тук не изчерпва всички детайли, по които те могат да бъдат успоредно изследвани с оглед извличането на информацията от тях и поставянето ѝ в цялостната мозайка на алевийско-бекташийската традиция на Балканите. Изнесеното обаче представя ключовите страни в образите на описаните герои – духовни водачи, почитани като светци в тази традиция, и запълва пъзела от автентично знание за разглежданата историческа действителност. В двете съчинения историческа реалност и митология се сливат като сюжети и повествователни похвати, но това по никакъв начин не намалява ценността им и като исторически извор, и като народна литература, целяща да задоволява читателските и слушателските вкусове на определени социални кръгове.

Постмодерен конвергентен компендиум по мениджмънт на библиотечно-информационната дейност

АЛЕКСАНДРА КУМАНОВА, КРАСИМИРА АЛЕКСАНДРОВА

Postmodern convergent compendium on management and library-information activity

Alexandra Kumanova, Krasimira Aleksandrova

Summary

Review of the book: **Management** of the library-information activity : a manual / V. K. Klyuev, M. N. Kolesnikova, M. P. Zaharenko, E. N. Guseva, N. V. Zhadko, N. S. Redkina, G. M. Kormyshina ; Sci. ed. V. K. Klyuev and M. N. Kolesnikova. – Saint Petersburg : Profesia, 2021. – 392 p. – (Manual for bachelors). – ISBN 978-5-6043943-3-5.

It is presented the historiography of the universal informatization in the light of convergent library studies on management of the library-information activity. At the cynosure are the achievements of the entangled in the universal humanitaristics library schools of USA, Russia, France, Italy, Spain and Sweden.

Among them the reviewed book is assessed as a postmodern compendium on management of the library-information activity. The study is realized in the light of the guidelines of IFLA for professional training programs in library and information science (IFLA Guidelines for Professional Library and Information Science (LIS) Education Programmes. Prepared by the LIS Education Framework Development Group of the IFLA Building Strong LIS Education Working Group. – Den Haag : IFLA, DRAFT – February 3, 2021).

Key-words: Management of the library-information activity : a manual / V. K. Klyuev, M. N. Kolesnikova, M. P. Zaharenko, E. N. Guseva, N. V. Zhadko, N. S. Redkina, G. M. Kormyshina ; Sci. ed. V. K. Klyuev and M. N. Kolesnikova. – Saint Petersburg : Profesia, 2021. – 392 p. – (Manual for bachelors). – ISBN 978-5-6043943-3-5. – convergent librarianship, IFLA Guidelines, professional training programs, library and information science.

Посвещава се на Homo amphibia bibliothecarius

I. Хоризонт на планетарната информатизация

С „Увода в библиотекознанието: Основни елементи на библиотечното обслужване“¹ на американския теоретик на библиотечните и информационните

¹ **Shera**, Jesse Hauk. Introduction to Library Science: Basic Elements of Library Service. Littleton, Col.: Libraries Unltd Inc, 1976. 208 с.

науки Джес Х. Шира (1903–1982) информационният бум на XX в. след Втората световна война, в условията на информационната индустрия, непрекъснато разрастваща се от 1960-те години и особено през XXI в. чрез породения от тази индустрия информационен пазар, БИБЛИОТЕКИТЕ – вечните творци на *сребърната нишка на Ариадна* – в Новото и Най-новото време се превръщат в *навигатори на информатизацията*. Определяният от библиотеките хоризонт – границата между Земята (информационната среда) и небето (космоса, атмосферата) – на информатизацията чрез машиночитаемите форми на разпространение на е-ресурси, прави невъзможно *влизането, пребиваването и излизането от лабиринта на планетарната информация* не само за единичните представители на дейците на науката и културата, каквито са били и продължават да бъдат тези светилища на човешката памет от времето на Древния свят, но и за цялата човешка цивилизация. Този *информационен бум* се заключава в третирането и разпространението на световно (международно) равнище на информационните системи от различен ранг. От средата на 60-те години на XX в. *тези* системи са преимуществено автоматизирани информационно-търсещи системи (АИТС) с *отраслов характер* (първо: по естествени науки и техника: по химия, физика, биология, медицина, селско стопанство, техника: „*Science citation index (SCI): An intern. Multidisciplinary ind. to the lit. of science and technology*“ /1964– /; после: по хуманитарни и обществени науки: „*Social sciences citation index (SSCI): An intern. multidisciplinary ind. to the lit. of the soc., behavioral and related sci*“ /1974– /), и довеждат до създаването на *международната (световната) универсална текуща библиографска информация*. В АИТС библиографията влиза като съставлящ ги *кадастрален* елемент и тя е задължителна част на интегрираната Световна система на научната информация – ЮНИСИСТ (Universal system for information in science and technology – UNISIST), във връзка с Националните информационни системи – НАТИС (National information systems – NATIS) и множество други системи от различни нива и мащаб, чрез които точно *в средата на 60-те години на XX в.* се открива – чрез инструментариума на *информационната индустрия* и пораженията от него *информационен пазар* – възможност да се извеждат *машиночитаеми библиографски данни от електронно-изчислителните машини* (ЕИМ) и под егидата на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура – ЮНЕСКО (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) се разработват и въвеждат в действие:

- *глобалните информационно-библиографски (информационно-библиотечни) програми:*

- - „*Международната програма за сътрудничество в областта на научната и техническата информация*“ (UNISIST) и включващата я:

- - - „*Обща информационна програма*“ (GIP – General Information Programme) на UNESCO;

- *централните програми на IFLA:*

- - „*Универсален библиографски контрол*“ (UBC – Universal bibliographic control, в наст. момент – UBCIM – Universal bibliographic control and International MARC Core Programme),

- „Всеобщ достъп до изданията“ (UAP – Universal Availability of Publications),
- „Опазване и консервация“,
- „Универсално предаване на данни и телекомуникация“,
- „Развитие на библиотечното дело в страните от „третия свят“...

По този начин, практически от 60-те години на XX в., със създаването на автоматизирани системи за международна научна информация библиотеките престават да са единствено *физическо* място за достигане до знанията на света. Те се превръщат в *ментални* съоръжения на каталозите и информационните си системи, с които се свързват в многомерното информационно пространство. В това пространство новият Тезей е буквално един *Нов човек – амфибия* (лат.: *Noto amphibia bibliothecarius* / англ.: *Amphibian Man Librarian*), който за части от секундата пребивава там, където може да се окаже благодарение на своите знания и умения, очаквания и нагласи, кръгозор и воля...

Именно в резултат на развивания в Съединените американски щати *комплексен подход към библиотечното дело*, опитът на тази страна започва усилено да се изучава и в много други страни по света. В Русия *например* по инициатива на филолога-библиограф, специалист в областта на информатиката, научните и масови комуникации професор д.ф.н. Руджеро Гиляревски (1929–), заслужил деятел на науката на Руската федерация, ръководител на научни изследвания по информатика във Всеруския институт за научна и техническа информация към Руската академия на науките (ВИНИТИ РАН), *международен екип от руски и американски учени* заостря внимание специално не само върху типологията на библиотеките в повсеместно информатизиращия се свят, но и по съпътстващите ги видове *специализирани дейности* в качеството им на *методологично-практически възел на информатизацията*.

Точно *този* възел е известен в разговорната лексика на библиотекарите и информационните специалисти по цял свят като *пентаграм на парадигмата на най-новото време*:

1. Универсалните нови информационно-библиотечни технологии и видове обслужване на ползвателите.
2. Съхранеността на фондовете.
3. Библиотечното образование.
4. Акредитациите на специализираните учебни заведения за подготовка на библиотекари и информационни работници.
5. Сертифицирането на уменията.²

Като резултат от очертаващия се хоризонт на повсеместна информатизация, поради което ноосферата (В. И. Вернадски) получава важни конотации: инфос-

² **Библиотеки** и библиотечное дело США: комплексный подход / Р. С. Гиляревский, Ю. П. Ньюкша, Б. П. Каневский и др.; под ред. В. В. Попова. 2-е испр. изд. Москва: Логос, 1993. 296 с.: 20 ил.

Др. авт.: В. В. Попов, О. Н. Путилина, Н. К. Косаковская, И. Ф. Тютин, Е. И. Ратникова, Л. И. Куштанина, А. Р. Зимоненко, О. В. Тимофеева, Я. Л. Шрайберг, В. А. Нохрин, Э. Н. Замуруев, А. И. Вислый, М. Такс Чолдин (США), Р. Х. Бургер (США), Ф. Ф. Класквин (США).

фера (Р. С. Гиляревски), семиосфера (Ю. М. Лотман, У. Еко), документосфера (А. В. Соколов); техносфера (Я. Л. Шрайберг)... Професорът по библиотекознание в Хумболтовия университет на Берлин Валтер Умщетер (1941–) издава в Германия солидният „Учебник по библиотечен мениджмънт“³, като своеобразен отклик на който идва уникалният синтез на библиотекознанието в постмодерните времена, достигнат почти едновременно във Франция и Италия, Испания и Швеция, и на други места на земното кълбо – свидетелство за статуса на изследвания комплексен библиотечно-информационен феномен, посочен *по-горе* като *методологично-практическият възел на информатизацията*.

Така ръководителят на отдел във Френската национална библиотека и от 2015 г. ректор на Висшето национално училище по информационни и библиотечни науки, Ив Аликс (1953–), създава принципно нов и оригинален „Учебник на библиотекаря“⁴, а друг ръководител, също на отдел в назованата библиотека, Гийом Делоне (1985–), позиционира „Мястото на библиотекознанието в организацията на знанията и класификациите“⁵.

Именно към конфигуриращия се информационен вихър на *библиотекознанието – библиографията – документалистиката – информатиката* в ноосферата – инфосферата – техносферата (планетарната цялост на информацията) – принадлежат и трудовете на италианските учени:

– професора по библиография и библиотекознание в Университета на Рим Алфредо Сераи (1932–) „Библиотекознанието като методология: Увод в проблемите и в методологията“⁶;

– професора по библиотекознание в Университета на Флоренция Мауро Гуерини (1953–) „Библиотекознание: класифициран справочник“ (със съавт.: Джанфранко Крупи – професор в Университета „Ла Сапиенца“ в Рим)⁷ и „За библиотеките. Личности, идеи, езици“⁸.

Към описвания информационен поток от постмодерни приноси на информатизиращата се по същество универсална хуманитаристика се отнасят и библиотековедско-информационните конвергентни постижения, достигнати в Испания в лицето на обобщаващия труд „Библиотекознание: основни концепции за управле-

³ Umstätter, Walther. Lehrbuch des Bibliotheksmanagements. Stuttgart : Hiersemann, 2011. 257 с.

⁴ Alix, Yves. Manuel du bibliothécaire. Paris: Electre-Editions du Cercle de la Librairie, 2013. 565 с.

⁵ Delaunay, Guillaume. La place de la bibliothéconomie dans l'organisation des connaissances et les classifications. Villeurbanne: ENSSIB, 2010. [онлайн]. [прегледан 20.05.2021]. <<https://www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/documents/48579-la-place-de-la-bibliotheconomie-dans-l-organisation-des-connaissances-et-les-classifications.pdf>>. 94 с.

⁶ Serrai, Alfredo. Biblioteconomia come Scienza: Introduzione ai problemi e alla metodologia. Firenze: L. S. Olschki, 1973. 123 с.

⁷ Guerrini, Mauro et al. Biblioteconomia: guida classificata / Mauro Guerrini, Gianfranco Crupi. Milano: Editrice Bibliografica, 2007. 1143 с.

⁸ Guerrini, Mauro. De bibliothecariis. Persone, idee, linguaggi. Firenze: Firenze University Press, 2017. 484 с. [онлайн]. [прегледан 20.05.2021]. <http://fupress.com/archivio/pdf/3497_13735.pdf>. 490 с.

ние на библиотеките“⁹ на главния библиотекар и професор по библиотекознание в Университета на Мурсия Хосе-Антонио Гомес-Хернандес (1961–).

Към този поток принадлежи и аналогичният опус „Библиотекознанието и информационните науки в Швеция“¹⁰ на професора по библиотекознание в Шведското висше училище за библиотечни и информационни науки при Университета на Гьотеборг Ларс Хьоглунд (1946–) (със съавт.: Катарина Стенберг).

Сякаш универсалният дух на германския философ, математик, дипломат, библиотекар и юрист Готфрид Вилхелм фон Лайбниц (1646–1716) оживява по удивителен начин в нашата постмодерност чрез трудовете, посветени на *методологично-практическия възел на управлението на информатизацията*, появяващи се категорично и безалтернативно от последната четвърт на XX в. и до днес, когато се намираме в началото на третото десетилетие на XXI в.

В този поток от научни трудове следва да бъдат изтъкнати специално приноси в областта на мениджмънта на библиотечно-информационната дейност, които принадлежат на:

- преподавателя по библиотечен мениджмънт в Училището по библиотечна и информационна наука на Държавния университет Сан Хосе, САЩ (San Jose State University School of Library and Information Science) Джоузеф Р. Матюз¹¹;

- професора в Училището по информационна и библиотечна наука при Университета на Северна Каролина (School of Information and Library Science University of North Carolina) Барбара Б. Моран¹²;

- професора в Училището по библиотечна и информационна наука при Университета Симънс в Бостън, Масачузетс (School of Library and Information Science, Simmons University, Boston, Massachusetts), Даниел Н. Джоудри¹³.

Към този кръг от авангардни научни приноси в областта на управлението на информатизацията чрез кардиналния инструментариум на библиотечно-информационната дейност принадлежи и най-новият и появил се наскоро обобщаващ компендиум на руските библиотековеди – представители на конвергентното познание, „*Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност*“¹⁴.

⁹ **Gómez-Hernández**, José-Antonio. Biblioteconomía: Conceptos básicos de gestión de bibliotecas. Murcia: Universidad de Murcia-ICE, 1999. 349 с.

¹⁰ **Höglund**, Lars et al. Bibliothéconomie et sciences de l'information en Suède / Lars Höglund, Catharina Stenberg. – В: *Bulletin des bibliothèques de France*, 1998, № 2, с. 55–60. [онлайн]. [прегледан 20.05.2021]. <<http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-1998-02-0055-008>>

¹¹ **Matthews**, Joseph R. Library Information Systems. Exeter: Libraries Unlimited, 2019. 321 с. ISBN 978-1440851940

¹² **Moran**, Barbara B. Library and Information Center Management. Exeter: Libraries Unlimited, 2017. 568 с. ISBN 978-1440854477

¹³ **Joudrey**, Daniel N. The Organization of Information. Exeter: Libraries Unlimited, 2017. 744 с. ISBN 978-1598848588

¹⁴ **Менеджмент** библиотечно-информационной деятельности: учебник / В. К. Ключев, М. Н. Колесникова, М. П. Захаренко, Е. Н. Гусева, Н. В. Жадько, Н. С. Редкина, Г. М. Кормышина; науч. ред. В. К. Ключев и М. Н. Колесникова. Санкт-Петербург: Профессия, 2021. 392 с.: с

II. Управление на библиотечно-информационната дейност

Едновременно поява на учебника „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“¹⁵ с книгата „Насоки на ИФЛА за професионални образователни програми по библиотечна и информационна наука (БИН)“¹⁶ и родствената терминологична платформа на двата труда, е причината тук да се изтъкне провъзгласяваната от ИФЛА като изключително ценна, позиционираща в *единство* общата универсална култура и професионалната специализация на практиците и изследователите в сферата на *библиотечно-информационното дело* като *две страни – conditio sine qua non* (условие, без което не може). Точно тези страни са необходими за създаването на стратегия за модерната образователна платформа за формиране на съвременните специалисти.

Модерното в тази платформа е хуманитаризиращата и облагородяващата роля на съществуващата практика в моделирането на стратегии за планирането, развитието и оценката на качеството на БИН.

Намирането на баланса между аспектите на специализация и фундаменталните знания е изведено в посочения труд – ръководство на ИФЛА, в качеството на универсално условие за превръщането на получаващите образование по БИН – самите студенти и докторанти – в преки същински активни участници в създаването на постмодерната философско-информационна картина на света, прекачваща в сферата на *конвергенцията, многомерното и принципното жизнено многообразие*, които – особено за културологичните феномени: информацията, мисленето, съзнанието, опериращи със света на *идеалното* (класификации, схеми за индексирание, рубрикатори), подреждащ *материалните* информационни реалии (документи, фондове, бази от данни, *е-библиотеки*), – днес не се вписват във физическата картина на света.

Цяло съзвездие от именити библиотековеди от ново поколение в Русия е привлечено в авторския колектив на учебника „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“¹⁷, създаден в седем глави (гл. 1–7), структурирани по единна вътрешна структура – *изложение, резюме, въпроси за самопроверка, литература*:

- Владимир Клюев – д-р, проф., почетен работник на висшето професионално образование на Руската федерация (РФ), завеждащ Катедрата по управление на информационно-библиотечната дейност към Московския държавен институт по култура (МДИК), професор от Катедрата по информационно-аналитична дейност към Московския държавен лингвистичен университет (МДЛУ) (гл. 1–4, 6; *Предисл., Увод*);

рис., табл., сх. (Учебник для бакалавров)

ISBN 978-5-6043943-3-5

¹⁵ **Менеджмент** библиотечно-информационной...

¹⁶ **IFLA Guidelines for Professional Library and Information Science (LIS) Education Programmes.** Prepared by the LIS Education Framework Development Group of the IFLA Building Strong LIS Education Working Group. Den Haag: IFLA, DRAFT – February 3, 2021. 14 с.

¹⁷ **Менеджмент** библиотечно-информационной...

- *Марина Колесникова* – д.п.н, професор, завеждаща Катедрата по библиотекознание и теория на четенето към Санктпетербургския държавен институт по култура (СПбДИК) (гл. 1, 3–5, 7, Закл.);

- *Марина Захаренко* – д-р, заместник-директор по научната и методичната работа на Руската държавна библиотека за младежта (гл. 3, 6, Предм. Ук., Прил.);

- *Евгения Гусева* – д-р, действителен държавен съветник на РФ, директор на Департамента по държавни и приоритетни проекти на Руската държавна библиотека, завеждаща Катедрата по информационно-аналитична дейност към МДЛУ (гл. 1, 3, 5);

- *Наталия Жадко* – д.п.н., професор, ръководител на магистърската програма „Бизнес-педагогика“ на Московския държавен педагогически университет (МДПУ) (гл. 5);

- *Наталия Степановна* – д.п.н., заместник-директор по научната работа на Държавната публична научно-техническа библиотека на Сибирското отделение на Руската академия на науките (гл. 5);

- *Гузела Кормишина* – д.п.н., професор, завеждащ Катедрата по библиотекознание, библиографознание и документознание на Казанския държавен институт по култура (гл. 5).

Под научната редакция на първите двама автори – Владимир Ключев и Марина Колесникова – е издаден учебникът „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“ в издателството „Професия“ на Санкт Петербург.

Рецензенти на компендиума са *Валентина Брежнева* – д.п.н., професор, почетен работник в сферата на образованието на РФ, декан на Библиотечно-информационния факултет на СПбДИК, и *Андрей Кантерев* – д.п.н., д.с.н., професор, заслужил работник на висшето училище на РФ, професор в Института за цифрово образование към МДПУ.

И двамата автори – научни редактори на „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“, са и членове на Обществения професионален съвет на серията (ОПСС) „Учебник за бакалаври“, в поредицата на която се появява представяният тук труд. Тази серия излиза под отговорната редакция на библиотековеда – историк и историограф, *Галина Михеева* – д.п.н., професор. Другите членове на ОПСС са видните съвременни учени: *Валентина Брежнева* – д.п.н., проф., *Наталия Гендина* – д.п.н., проф., *Олга Лаврик* – д.п.н., проф., *Ирина Пилко* – д.п.н., проф., *Аркадий Соколов* – д.п.н., проф., и напусналият ни наскоро *Едуард Сукиасян* – д-р, доц.

Оценявайки компендиума „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“, следва да се изтъкне, че и теоретичните, и приложните аспекти на управлението на библиотечно-информационната дейност (БИД) са представени в пълнота и във взаимосвързаност. Това е постигнато благодарение на общата методологична платформа на труда – справочник. В принципите на общия мениджмънт, адаптиран към същината на библиотечната институция като организация с нестопанска цел, е намерено златното сечение, обединило широкия кръг от теоретици и практики на конвергентното библиотекознание. Тук в едно кълбо са

обвързани и съпоставени и научните, и правовите, и функционално-технологичните, и икономическите основи на управление на библиотеката. Достигнатото е станало възможно благодарение на извеждането на приоритетните направления на мениджмънта на БИД като *маркетингова концепция на управление в диалектическо единство и на информационните ресурси, и на персонала в библиотеката*. Това е направено в труда през призмата на съчетание на проблематиката на учебника с разглеждането на *функционирането на ръководството на библиотеката в една принципно отворена нова информационна среда*. Спецификата на тази среда е многовариантна и тя изцяло е свързана с обществената система, регионалните фактори и локалните дадености, които са поставени в конкурентната парадигма на необходимост от системен мениджмънт.

Богатите *Приложения*, схемите, илюстрациите, таблиците, създадени към „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“, както и приложеният *Предметен указател* към труда, са изцяло ориентирани към целевото и читателското предназначение на тази книга – да е учебник по бакалавърска степен на обучение по дисциплината „БИД“. Но няма да е преувеличение, ако се изтъкне, че трудът е ценен *справочник по управление на библиотеките* – главно с насочеността си към многообразието на ситуациите, в които тези институции се оказват.

Като цяло преходът към мениджмънта на БИД след 80-те години на XX в. в страните от Източна Европа е изтъкнат в учебника като принципно нестопанска дейност, която е в основата на противопоставящата се позиция на принципите на едностранно администриране. Именно тази позиция се осъзнава от създателите на труда като квинтесенция на ефективната управленска методология, призована да обезпечи функционирането на организацията на библиотеката в условията на изцяло динамична външна информационна среда (с. 11).

Зараждането на концепцията за библиотечния мениджмънт в Русия се отнася към началото на 90-те години на миналия век и е пряко свързано с обществените промени (с. 12), които стават на фона на действащата периодизация на общия мениджмънт в общественото съзнание на страната:

- *I етап*: края на XIX в.–началото на 60-те години на XX в. – определяне на елементите на управление.

- *II етап*: 60-те–80-те години на XX в. – развиване на системната представа за управление.

- *III етап*: от 80-те години на XX в.–понастоящем – извеждане на организационното поведение на ролята на ръководителя на библиотеката като главен фактор на управлението (с. 12).

В учебника са приведени персоналиите на кръг от библиотековеди, снабдени с библиография на основните им приноси трудове (с. 12–20). Кръгът от персоналии, с които се свързва същинския мениджмънт на библиотеките в Русия, се открива с името на *Любов Хавкина* (1871–1949) – основоположник на руското библиотекознание и организатор на библиотечното дело в страната, д.п.н., заслужил деятел на науката на РСФСР, получила висше библиотечно образование в Бер-

линския университет (1898–1901) и специализирала в Библиотечното училище на град Олбани, САЩ (с. 12–13)...

В стила на енциклопедичен справочник в учебника „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“ са поднесени и персоналиите на библиотековедите, разработвали въпроси на информационно-библиотечния мениджмънт от времето на информационния бум: Исидор Фрумин (1907–1992) – д-р, проф. (с. 14–15), Анатолий Ванев (1925–2019) – д.п.н., проф., действителен член на Международната академия по информатизация (МАИ) при ООН (с. 15); Василий Серов (1931–2000) – д.п.н., проф. (с. 16–17); Николай Карташов (1928–2011) – д.п.н., проф. (с. 16–17); Борис Бачалдин (1923–2014) – д-р (с. 17–18); Алексей Пашин (1929–2020) – д-р, доц. (с. 18); Евгений Фенелонов (1929–2021) – д-р (с. 19); Ираида Суслова (1941–2014) – д-р, доц. (с. 20).

Този свод е по същество база за компаративистичното библиотекознание, на което – очевидно – му предстои да създаде планетарния свод на гледищата за информатизацията през XX–XXI в. като калейдоскоп – същински, библиотековедски, но и като хуманитарен измерител на обществения климат в отделните части на земното кълбо...

Компендиумът „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“ е стъпка към създаването на въобразяемата карта на информатизацията на конвергентното библиотекознание, защото в него се обосновава зависимостта между реалната информационна среда и статуса на библиотечното дело в нея...

И този учебник ни задава далече не само въпроса: Quo vadis? (лат.: „Накъде?“)...

Но ни задава и друг въпрос: Quo sumus? (лат.: „Кои сме?“)...

Къде е нашата подобна или различна персонифицирана карта на управленското intentio на библиотеките по целия им хронотоп, създавана в епохата на ускорена информатизация, когато в различни страни по света такива национални и регионални карти съществуват (вж: ч. I на наст. изложение)...

Да, тези карти не са свързани все още, но знанието се движи по посока на въобразяема свързаност. Кой ще направи такава българска библиотековедска карта?

Да, геополитическите ориентации на България днес са други.

Но цивилизационно не е възможно познанието да се отказва от знанието за всички пътища, по които то върви и откъдето и то да се гледа...

Това е знанието – историографски фиксирано и изведено за справочно-информационни цели по посоките на информационните реалии от различно естество (не само физическо, но и идеално) и от различен порядък (фактографичен, документален, метасистемен, концептуален)!

В тази връзка е любопитно равнището на синтез, достигнат в представяната книга.

Пouchителен е този библиотековедски план и за тези, които са увлечени днес от вихъра на пораждащите се нови форми на информатизацията, но не са в състояние да ги свържат със същностите на интелектуалните традиции в информацион-

ното моделиране – крайъгълния камък на всяко познание, обърнато едновременно и към настоящето, и към бъдещето, но и към миналото.

В Гл. 1. „Теоретични основи на мениджмънта на БИД“ (с. 21–63) се дават ключовите понятия и методологията на изследваната материя. Описват се основните закони на библиотечния мениджмънт – на развитието, синергията, информираността... Тук се разкриват целите, принципите и функциите на методите на мениджмънта (мисия, координация, регулиране, стимулиране, отчет, контрол...). Икономическите и социално-психологическите методи на управление се разглеждат системно и задълбочено. Изучена е библиотеката като обект на мениджмънта. Управлението на библиотечното дело е разгледано като отрасъл на културата.

Правовите основи на мениджмънта на БИД са описани в Гл. 2 на „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“ чрез системата на юридическата регулация на библиотечното дело. Разгледани са системно видовете нормативни актове, които действат днес. Разкрито е равнището на държавното нормативно регулиране на библиотечното дело като отрасъл на културата. Посочени са особеностите на локалното нормативно регулиране на дейността на библиотеките като важен инструмент за моделиране (с. 64–84).

Функционално-технологичните основи на мениджмънта на БИД са разкрити в Гл. 3 посредством взаимозависимостите: планиране – прогнозиране. Организационната структура на управление на библиотеките е поднесена като многовариантни действия по различни посоки: максимално количество на подчинени и минимално количество на равнището на управление (Рис. 3: с. 94); линейно-функционална структура на управление (Рис. 4: с. 97); линейно-щабна структура на управление (Рис. 6: с. 99) и др. Отчетът и контролът на мениджмънта на БИД са разгледани в аспекта на *статистичния мониторинг*. Тук SWOT-анализът е изучен и позициониран като метод на обезпечаване на управленските решения за оценка на ефективността на БИД (с. 85–148).

Икономическите основи на мениджмънта на БИД са изучени в Гл. 4. Дадена е концепция на библиотечната микроикономика. Описана е системата от източници на ресурсни постъпления и особеностите на формиране на бюджета на библиотеките. Направен е и икономически анализ на ресурсната база на дейността на библиотеките (с. 149–176).

Като приоритетни профилни направления на управлението на библиотечно-информационната дейност в Гл. 5 са разгледани видовете мениджмънт: стратегическият, иновационният, проектният, технологичният (с. 177–211).

На управлението на персонала в системата на мениджмънта на БИД е посветена Гл. 6. Именно персонал-стратегията е изведена като базова концепция на кадровия мениджмънт на библиотеката. Акцентът е поставен върху регламентацията на трудовите правоотношения. Мотивацията и стимулирането на трудовата дейност на персонала са разкрити многоаспектно. Професионалното лидерство е обект на особено внимание, защото управлението на организационното поведение на библиотечния персонал е квалифицирано като двустранно ориентирана

дейност, насочена и към външната, и към вътрешната среда на библиотеката (с. 212–250).

Гл. 7 се средоточава върху фигурата на ръководителя в системата на библиотечния мениджмънт. Тук в единство са фокусирани следните аспекти: специфика на труда, професионални и лични качества на ръководителя на библиотеката, стил на управление на библиотечния колектив, характер на деловото общуване на ръководителя на библиотеката. На избрания ракурс е погледнато като на процес на формиране и развитие на организационната култура на библиотеката (с. 251–274).

В *Заключението* е изтъкнато значението на подготовката на ръководителите на библиотеките. Мениджмънтът на БИД е показан като постоянно актуализираща се гъвкава дейност в съответствие със динамично променящите се съвременни обществени реалии (с. 277).

Богатият блок от *Приложения* към основното изложение на „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“ дава практически инструменти за успешен мениджмънт на БИД (с. 277–384), *Предметният указател* към труда (с. 385–389) превръщат книгата в практикум по мениджмънт на БИД.

Поучителен е *систематизаторския – методологичен – тектоничен* подход на единната тъкан на „Мениджмънт на библиотечно-информационната дейност“.

Зад този подход и чрез него пред нас е плод на школата на *Руското библиотекознание* – една от магистралите на планетарната информатизация – каквито са *Англо-американското* и *Западно-европейското библиотекознание*.

Синергията на знанието, добивано в лоното на всяка една от тези школи, е предизвикателство не само за създаване на планетарната карта на информатизацията, но и за конвергентното библиотекознание на бъдещето, както и за хуманитарните измерения на всяка една страна по земното кълбо.

А тази синергия в постмодерната конвергентност на знанието сама е ръководство за планетарно мислене – за сближаване и съотнасяне на позициите...

И библиотекознанието – до голяма степен с помощта на мениджмънта на библиотечно-информационната дейност – има крусиална роля за свързването на аспектите на специализация и фундаменталните знания, както препоръчва и прогнозира ИФЛА.

Менеджмент библиотечно-информационной деятельности : учебник / В. К. Ключев, М. Н. Колесникова, М. П. Захаренко, Е. Н. Гусева, Н. В. Жадько, Н. С. Редкина, Г. М. Кормышина ; науч. ред. В. К. Ключев и М. Н. Колесникова. – Санкт-Петербург : Профессия, 2021. – 392 с. : с рис., табл., сх. – (Учебник для бакалавров)

За албума с произведения на изкуството на Националната библиотека

ЯНИЦА РАДЕВА

About the works of art album of the National Library

Yanitsa Radeva

Summary

Review of the “Word with a brush and chisel. Works of art donated to the “St. St. Cyril and Methodius” National Library” catalog issued by the institution. It provides an overview of the works which are included in the publication. They are donations and have come to the Library during different periods. Works from different fields of art are presented: painting, graphics, sculpture.

Key-words: painting, graphics, sculpture, “St. St. Cyril and Methodius” National Library, catalog.

Изложбените зали в галериите на пръв поглед не напомнят библиотека. Но като библиотека, те отварят един *надежден* и различен свят пред посетителите си. Такъв уютен, подреден и грижливо пазен свят, е библиотеката. Френският философ Мишел Фуко нарича такива контраместа на ежедневно битие етеротопии. Това са свещени топоси на пречистване, инициация и приобщаване.

Албумите с предмети на изобразителното или пластичното изкуство, с иконографии или графики заместват малко или много галерията. Всеки път, когато читателят пожелае обаче, може да прекрачи прага и чрез албум да посети световните музеи като Лувъра в Париж, МоМА в Ню Йорк или Ермитажа в Санкт Петербург.

Такъв е замисълът на албума „Слово с четка и длето. Произведения на изкуството, дарени на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, който излезе за празника на Библиотеката – 11 май. Да преведе своите читатели, но не в читалните зали, да покаже не витрините с ценни и редки ръкописи, на които Националната библиотека вече отреди специално луксозно издание – „Съкровищница“. Сега намерението на съставителите – Красимира Александрова, Румяна Петрова, Мария Стефанова, е да покажат картини, графики, статуетки, икони, които са собственост на Националната библиотека. Предговорът е написан от Виолета Цветкова, която в есеистичен стил повежда читателя през историята на някои от творбите и битието на художниците. За корица на албума е избрана най-мощната творба в Библиотеката – „Диспутът на Константин Кирил Философ пред папа Адриан Втори“ (1975) от Дончо Вълчев (1932–2004), разположена в пета читалня.

Включените в изданието 71 творби се показват за първи път пред публика. Те са постъпвали в Библиотеката не чрез откупки, а са получавани като дарение в различни периоди, като личен жест от публични личности или от техни наследници. Това важи с голяма сила за периода след 1989 г., когато и художествените

галерии в страната нямат възможност да правят откупки на произведения на съвременното изкуство и попълват колекциите си основно от дарения. Постъпилият като дарения творби в Националната библиотека сега се описаха за пръв път. Някои от тях нямаха инвентарен номер и той им беше поставен за изготвянето на каталога. След обсъждане с експерти и по идея на съставителите бе взето решение да се подбере представителна част от колекцията, която да бъде професионално фотографирана.

Подредбата на творбите не следва хронологията на създаването им, нито времето на постъпване в Библиотеката, а се основава на жанра им. Целта на изданието е да се включат произведения от различни сфери на изкуството: живопис, графика, скулптура. Това определя и структурата му.

В каталога не са включени репродукции, каквито също са дарявани на Библиотеката. В него не намират място и някои специфични интересни творби, които обаче ми се иска да спомена. Например рисунката на най-младият автор в колекцията на Библиотеката – Атина Султани от Иран, 8-годишна. Също Андреана Радева – поетеса и преводачка на романа „Соларис“ от Станислав Лем. Тя е на-

рисувала в Библиотеката много композиции, от които е запазена невключената в албума „Композиция с щъркел“ от 1998 г.

В описанието към всяко произведение, освен автор, заглавие, размери и техника на творбата, данни за артиста, инвентарен номер, съставителите са се опитали да изяснят и пътя на постъпване на творбата в Библиотеката. За някои от тях това е било изключително трудно, за други – невъзможно.

Част от притежаваните от Библиотеката творби са резултат от мащабни проекти. Такъв е случаят със серията портрети на директорите, осъществена през 1978 г. по случай 100-годишнината на Националната библиотека, предимно от художниците живописци Милка Пейкова и Георги Ковачев-Гришата. Сред нарисуваните от тях са портретите на Константин Иречек, Марин Дринов, Иван Шишманов, Константин Величков, Орлин Василев, Божан Ангелов, Тодор Боров и др.

Извън тази серия изключително ценен е портретът от 1932 г. на Стилиян Чилингиров, поддиректор (1916–1919) и директор (1919–1922) на Народната библиотека, от Олга Шеханова-Шишкова (1895–1978), ученичка на Иван Мърквичка. Интерес представлява и портретът на Иван Вазов (1956) от Николай Евров (1903–1973). Няма данни кога той е постъпил в Библиотеката, но е един от няколко творби, рисувани от този художник на Иван Вазов. Къщата музей на поета в Берковица също притежава Вазов портрет от Николай Евров. На портрета от колекцията на Библиотеката народният поет е изобразен в късния период на живота му. Важно да споменем и великолепия портрет на големия библиограф акад. Никола Михов от Иван Пенков. Творбата е дарена през 2012 г. на Националната библиотека от синовете на Иван Пенков – Боян Пенков и Джони Пенков.

Освен достъпни за посетителите на Националната библиотека картини, читателят ще види в каталога и онези, които се намират в служебните помещения, до които достъпът му е ограничен. Това са творби във всички жанрове на изкуството. Сред тях има живописни картини, абстракции, икони. Техниката на изработка също е масло, акварел, литография. Пъстър е списъкът и на създателите им. Сред тях има изявени наши и чуждестранни художници, някои творци са и хора на словото – писатели, поети, преводачи. Например Евгени Велев с картината му „Привличане“ (2014), която е дарена от УниБИТ на 10.XII.2018 г. Такъв творец между две изкуства е и Петър Георгиев-Рей, художник и писател, който живее в Монреал и Ню Йорк. През 2018 г. той дарява на Библиотеката две творби – „Лято“ и „Раждане на пеперуда“. Михаил Тошков, самобитен поет и художник, автор на литературна анкета с Ламар, подарява в края на 90-те години на XX в. свои шаржове на български писатели, изработени върху дърво. Последната значима негова изява е юбилейната изложба „Внимателни шаржове“, открита на 15.III.2011 г. в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. През 2010 г. той издава и албум, озаглавен „Внимателни шаржове“. Вероятно оттогава датира и дарението му. Шаржовете на Тошков са по-близо до портрета, отколкото до карикатурата.

Друга значителна група са пейзажите. Тук ще обърнем внимание само на някои от тях. Докато внушителната и известна за всеки посетител на Читалня № 5 картината „Диспутът на Константин-Кирил Философ с папата“ от Дончо Въл-

чев може да бъде видяна от всеки, не е така с варшавския пейзаж от полския художник Гжегож Моричински (Grzegorz Moryciński), дарена от министъра на културата и изкуствата на Полша през 1978 г. Гжегож Моричински (1936–2015) е полски художник, завършил Академията за изящни изкуства във Варшава. След завършване на обучението си работи като графичен дизайнер. През 1977 г. получава едногодишен грант от Фондацията за насърчаване на изкуството (Fundusz Rozwoju Twórczości Plastycznej). Картината му, включена в албума, е от този период на неговото творчество.

Друга творба от полски художник, която Библиотеката притежава и която намира своето място в албума, е *Uzdrowisko II* от 1966 г. на краковския художник Пиотр Търнау (Piotr Turnau). Той е работил като илюстратор и дизайнер в книгоиздаването. Накрая ще спомена „Японка“ на ДиКиро (Димитър Киров, 1935–2008) от 1977 г. Известният художник е почетен член на японските художници „Никакай“ и вероятно картината е част от цикъла му на японска тема.

С подредбата на творбите в албума „Слово с четка и длето“ личи стремежът на съставителите да покажат на читателя една добра колекция, която да представи по достоен начин творби, които са част от националното ни богатство.

Изданието е спонсорирано по програма „Помощ за книгата“ на Министерството на културата.

Слово с четка и длето : Произведения на изкуството, дарени на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. съст. Красимира Александрова, Румяна Петрова, Мария Стефанова. предг. Виолета Цветкова. фотогр. Иван Добромиров, Стефан Рангелов. – София : Нац. библ. „Св. св. Кирил и Методий“, 2021. – 84 с. : с ил.

Приписки в българските старопечатни книги – част втора

РАДОСЛАВ СПАСОВ

Marginalia in the Bulgarian early printed books – part two

Radoslav Spasov

Summary

Review of the second part of “Marginalia in the Bulgarian early printed books (1851–1865)”, compiled by Rositsa Kirilova and published by the “St. St. Cyril and Methodius” National Library. This part includes marginalia from 353 early printed Bulgarian books.

Key-words: Revival, Bulgarian early printed books, marginalia, Rositsa Kirilova, “St. St. Cyril and Methodius” National Library.

„Приписки в българските старопечатни книги“ е втора част от изследването на Росица Кирилова, посветено на приписките в българските възрожденски старопечатни книги. Обхваща периода 1851–1865 г. Първата част излезе през 2013 г.

Съставителката е включила във втората част приписки към 353 книги – с 200 повече от първия том и то при положение, че се отнасят до три пъти по-кратък период от предишната част, която обхваща времето от 1806 до 1850 г. Този факт показва как се е повишил интересът към книгопечатането от средата на XIX в. сред българското общество през Възраждането.

Втората част съдържа: уводни думи, използвани съкращения, приписките, които са включени в него, а така също и именен показалец, географски показалец, речник на непознатите думи и приложения, които ще улеснят читателите. Всичко това доказва на практика професионалната работа на Росица Кирилова при съставянето на корпуса с извори от епохата на Българското възраждане. Ако се направи анализ на публикуваните текстове по тип и съдържание, то ще се установи, че включените приписки могат да бъдат открити в богослужебната литература, учебниците и календарите.

Необходимо е да се отбележи и още нещо много важно. В този сборник има 60 издания, в които са представени приписки, ексцерпирани от повече екземпляри като: *Новий завет. Прев. Неофит Рилски. 3. изд., 1859 (19), Първа българо-френска граматика. В. Берон. 1859 (14), Няколко речи о Асеню Первому ... Г. Раковски. 1860 (19) и др.* Съществената характеристика на тези издания е обнародването на приписките, които са оставили притежателите и читателите, защото благодарение на разнообразната информация в тях, тези текстове могат да бъдат полезни на изследователите от различни научни области (историци, филолози, богослови, културолози и др.).

Така книгата се превръща в изключително важно проучване за епохата на Възраждането, както и необходимо, с оглед на основните задачи, които си е поставила авторката, да се разкрива съдържанието на сбирките чрез различни описи и документални сборници. Следователно корпусът е резултат от задълбочено дългогодишно изследване, което проследява в хронологичен ред приписките в българските старопечатни книги и може да послужи и на специалистите, интересувачи се от тази проблематика, и на широк кръг читатели, които желаят да обогатят своите познания за духовните процеси по време на Българското възраждане.

Така ценността на изворите, публикувани в „Приписките в българските старопечатни книги“, част втора, се определя в голяма степен от факта, че личностите, които са създатели на възрожденската книжнина (автори, преводачи, редактори и издатели) са едни сред най-известните представители на интелигенцията от проучваната епоха – Неофит Рилски, Неофит Бозвели, Иван Богоров, Петко

Славейков, Ботьо Петков, Константин Фотинов, Йоаким Груев, Иван Момчилов, Христо Г. Данов, Добри Войников, Тодор Шишков. През Възраждането издават първите си книги и едни от най-изявените тогава български творци – Найденов, Георги Раковски, Райко Жинзифов, Васил Друмев, Христо Ботев, Иван Вазов.

Целите на съставителката са да представи три от важните тенденции в българската култура в разглеждания период. Първата е спецификата на книгопечатането през Възраждането по отношение на тип и съдържание на книгите. Втората са темповете на развитие, което намира макар и по косвен начин проявление и в приписките. Третата е типологията на публикуваните книги, които могат да се разделят на християнска литература, учебници и издания, представящи т. нар. „народна литература“ (календари, песнопойки, гадателни книги и др.)

Висока оценка заслужава втората част на проучването, посветено на приписките в българските старопечатни книги. Несъмнено книгата ще послужи на всички, които се интересуват от книжовните процеси през Българското възраждане.

Приписки в българските старопечатни книги (1806–1878) : Ч. 2, 1851–1865. състав., разчитане на приписките Росица Кирилова. ред. Яница Радева. дизайн и предпеч. Юлиян Дойчинов. – София : Нац. библ. „Св. св. Кирил и Методий“, 2020. – 318 с. : с цв. факс.

„Португалската книга в България“ – нов научен прочит за писатели и издатели, теми и идеи

ГЕОРГИ Н. НИКОЛОВ

The portuguese book in Bulgaria – a new scientific reading for writers and publishers, topics and ideas

Georgi N. Nikolov

Summary

This review by the literary critic Georgi N. Nikolov presents the new monograph of Prof. Dr. Lachezar Georgiev *The Portuguese book in Bulgaria: Publishers, authors, titles. Bulgarian writers and scholars on the subject of Portugal*. This monograph was published by the “St. St. Cyril and Methodius” University Publishing House in 2021 with ISBN 978-619-208-239-0. It includes a summary in English and an extensive summary in Portuguese. It also includes illustrations prepared by the author of the book. Prof. Lachezar Georgiev’s in-depth analyzes of the books of Portuguese writers published in Bulgaria are noted, among which are: the classic writers Camilo Castelo Branco and Esade Queiroz; of contemporary authors such as Maria Theresa Maya Gonzalez and the modernist novelists José Samarago, João Aguiar, Mariode Carvalho, José Rodríguez Santos, Antonio Lobu Antunes, José Cardoso Pires, Fernando Campus, Giuseppe Risu Direitinho, Dulce Maria Cardozo; the Portuguese poets Fernando Pessoa, José Manuel Mendes and José Georges Letria, as well as the documentary works of Miguel Torga, Joao Mira Gomes and Luis Gonzaga Ferreira. Bulgarian writers and scholars who have written on the topic of Portugal are also presented.

Key-words: writers, authors, books, fiction, poetry, documentaries, publishing series, book publishing, Portuguese literature.

„Португалската книга в България“ – така е наречъл впечатляващото си изследване проф. д-р Лъчезар Георгиев, с подзаглавие: „Издатели, автори, заглавия. Български писатели и учени по темата Португалия“. Монографията е публикувана от Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ през т.г. и е изградена от такива задълбочено поднесени теми, като „Двустранни книжовни и издателски комуникации между Португалия и България“, „Рефлексия на португалската белетристика, поезия и публицистика върху българското книгоиздаване“, „Исторически, документални и художествени книги за културните и политическите комуникации между Португалия и България“, „Книгите на писателя Жузе Сарاماгу у нас“, „Произведенията на писателя Еса де Кейрош“...

Познаваме Лъчезар Георгиев като автор на научни монографии, студии, статии и художествени произведения и от преподавателската му работа в университета на Велико Търново. Но трябва да подчертаем, че с честите му посещения в страната, чиято духовност ни представя, за него тя не е само географско понятие и туристическа дестинация, а богат извор, от който е черпил и продължава да черпи мащабните си познания за нейната култура и литература. В предговора си той отбелязва: „Анализирани са накратко португалските, както и по-известни, представени в публичното пространство белетристи, поети, публицисти, автори на публицистични и документални съчинения, трасиращи българо-португалските връзки в най-ново време. Използвани са и авторски наблюдения, свързани с пребиваванията и проучванията ми в културни институции, фондации и библиотеки в Лисабон, а също присъстват и фрагменти от мои книги, студии статии върху проблеми, свързани с разглеждането на настоящата тема“. Тя визира имената на класиците Камилу Кашелу Бранку и Еса де Кейрош; на съвременни автори като Мария Тереза Майа Гонзалеш и романистите-модернисти Жузе Самарагу, Жуау Агиар, Марио де Карвальо, Антониу Лобу Антунеш, Жузе Кардозу Пиреш, Фернанду Кампуш, Жузе Рису Дирейтиню, Дулсе Мария Кардозо... Не са пропуснати преводните книги на поетите Фернанду Песоа, Жузе Мануел Мендеш и Жузе Жорж Летрия, а също документално-публицистичните съчинения на Мигел Торга, Жуау Мира Гомеш и Луиш Гонзага Фереира.

За немалка част от разглежданите издания са включени в съкратен, ала достатъчно информиращ преразказ водещите тематични линии; упоменати са българските издателства, отпечатали в различни години португалски автори и впечатлява библиографията, добавена към отделните глави на сборника. Без преувеличение можем да го оприличим, въпреки малкия му обем, на енциклопедия – въведение в извисената писмовна култура на тази държава, която, за жалост, и днес у нас възприемаме повече откъм екзотичната ѝ страна. И трябва добросъвестни изследователи като проф. Л. Георгиев да хвърлят мост между Португалия и България във времето, културата и литературата за да разберем, че още твърде малко познаваме достиженията на европейските си спътници във времето и интелекта и отдавна е настъпил моментът да променим критериите си за това. Много са и снимките, богато илюстриращи страниците на книгата. Ала по-важното е друго: че сега до нас достигат имена на писатели и произведения, които несъмнено си струва да издирим и прочетем. Да се потопим в една друга, изключително разнообразна сюжетна действителност, тематични предпочитания, психологически анализ и емоционална обогатеност, обобщени и едновременно – прецизирани за аудиторията от богатата научна информираност на проф. Л. Георгиев. Да се срещнем с житейски светогледи, анализиращи както конкретния творчески момент, така и битийното съществуване на хората в Португалия в исторически, социален, идеен и естетически план.

Спектърът е много широк, но поднесен пестеливо, аналитично и достъпно от твореца и книгата е предназначена за широк кръг интересувачи се читатели – както научни работници, така и любители на стойностната преводна литература.

Лъчезар Георгиев
ПОРТУГАЛСКАТА КНИГА В БЪЛГАРИЯ
Издатели, автори, заглавия.
Български писатели и учени по темата Португалия

Lachezar Georgiev
THE PORTUGUESE BOOK IN BULGARIA
Publishers, authors, titles.
Bulgarian writers and scholars on the subject Portugal

Не е пропуснат и обратният процес: „Все още българските автори, които се превеждат в Португалия, са по-малко, съпоставени с многообразната палитра от преводни жанрове и португалски автори у нас. Не бива да отричаме и някои позитивни страни – немалко публикации и издадени книги на португалски теми и с португалски сюжети. Погледнато обаче в по-широк план, все пак липсват както художествени творби, така и научни изследвания по различни португалски теми – научни, географски, в сферата на белетристиката, поезията, пътеписно-документалното творчество, от наши автори – в превод на португалски език. Струва ми се, че е време да се задейства обратният процес – българската книга да заеме своето подобаващо място сред репертоара на португалските издатели“.

Няма как да не се съгласим с тази констатация, разширявайки я и за други държави, защото възниква логичният въпрос: „Доколко съвременният творец

у нас наистина познава планетата?“. Или поне част от нея, лично, пътувайки и набирайки впечатления „от първа ръка“? Струва ми се, че те все още се броят на пръсти. Голяма част от останалите сякаш надничат иззад стобора към водещите тенденции в световните литературни процеси и могат само да мечтаят някой да се сети, че съществуват; че ги има и че книгите им всъщност са равностойни за същите тези процеси и заслужават да бъдат познавани далеч зад граница. Затова тук нека да поздравим и нашите пишещи сънародници в диаспората, обединени в редица културни общности¹.

Иначе, връщайки се към „Португалската книга в България“, ще заключа, че тази монография е явление в проучванията за съвременното книгоиздаване. Тя е сполучливо съчетание от много изследвания, вярна интерпретация на литературните процеси в страната и научни заключения, които само много ерудиран наблюдател може да ни поднесе. Надявам се, че проф. Лъчезар Георгиев ще ни изненадва занапред с нови и нови изследвания, които ще имат свое място в съвременната българска духовност и международните й, актуално поднесени контакти със света.

Георгиев, Лъчезар. Португалската книга в България : Издатели, автори заглавия. Български писатели и учени по темата Португалия = Lachezar Georgiev Georgiev. The Portuguese book in Bulgaria : Publishers, authors, titles. Bulgarian writers and scholars on the subject Portugal. моногр. – В. Търново : Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2021. – 195 с. : с ил.

¹ Сред тези български културни общности зад граница бих споменал Лигата на българските писатели в САЩ и по света – Чикаго.

Два погледа към една книга

МАРИН БОДАКОВ, ГЕОРГИ ЦАНКОВ

Two glances at a book

Marin Bodakov, Georgi Tsankov

Summary

Two literary critics – Marin Bodakov and Georgi Tsankov – review the “Eternal Traveler” collection, containing works by the poet Boyan the Mage, as well as other biographical texts.

Key-words: Boyan the Mage, Mara Belcheva, The White Brotherhood, literary history.

Боян Магът, литературната периферия и Средна Европа

Марин Бодаков

Разбира се, прочитът ми на „Вечен пътник“ е частичен. И много личен.

Боян Магът е възпитаник на моята Мъжка гимназия във Велико Търново, но анализите й още не го споменават редом до нейните питомци като Петко Ю. Тодоров, Кирил Христов, Ангел Каралийчев... Роден е през 1903 г. в литературното село Драганово, откъдето са родом писатели като Асен Разцветников, Владимир Русалиев, Камен Зидаров, Румен Стоянов...

Когато Боян Магът, тогава още Гацов, се появява на този свят, Драганово може би е най-голямото село в тогавашна България – по време на Освобождението София е с 12 000 души пъстро етнически население, а въпросното горнооряховско село – с 6000 компактно българско население.

По време на събитията през 1925 г. дядо ми, чието пълно име нося, е арестуван като анархист и лежи в търновските казарми. Събужда се целият в кръв – и, слава Богу, открива, че не е неговата. Но чия е... Боян Гацов, по-късно Магът, също е анархист. По това време, съдейки по спомените му, е на свиждане с арестуваните. „Дворът беше претъпкан с арестанти“, пише той. Връща се от Търново пеш през Арбанаси... По същия път минава, но към казармите, и дядо ми, хванат от полицията – смятал е, че ще го убият в шубраците. Една година по-малък от Магът.

А ето какво стихотворение пише Боян Гацов под заглавие „1925“:

*Безумие безумието ражда –
това се знай от векове.
Но истина се с истината сважда:
защо са тези гробове?...
Когато някой бясно псе отвърже –*

какво е криво псето?

А ето:

въстана мъж –

беса на бесните позван да съдържа –

отвърза го и сам му каза: „Дръж!“.

Получих екземпляр от „Вечен пътник“ от прекрасната изследователка Румяна Пашалийска по друг повод – заради някогашната ми реплика, че „работата с архивни единици прави за смях всички едри обобщения“. Пробвал съм се и знам: когато работиш с документи, мястото за произволни литературни интерпретации на текстовете рязко намалява. И това е много скрупулозна работа, в която имам още да уча – в т.ч. и от г-жа Пашалийска, авторитетен директор на Националния литературен музей преди години... Но кой да знае, че вместо да ме развълнуват представените в книгата отношения на младия поет Боян Магът с Мара Белчева (тя дори е възнамерявала да го осинови), ще се окаже далеч по-свързан с този човек.

Във „Вечен пътник“ може да прочетем негови спомени, стихове, писма, документи. Свидетелства за една безвъзвратно отминала епоха, дадени с чувство за справедливост от един популярен за времето си и днес потънал в неизвестност литератор...

Питам се дали съм срещал г-н Гацов по столичната улица „Асен Златаров“ в бурните дни веднага след 1989 г.? Защото Боян Магът си отива през 1992-ра (и още през 1988-ма е хвърлил партийната си книжка).

А с какво ли Магът е свързан лично с вас? Знаете ли за 1925-а?

Посленик

Появата на „Вечен пътник“ от Боян Магът е щастливо събитие. Тук нямаме повод да говорим за липсата на вещина, която доведе до признаването на несръчни и допотопно направени фалшификати за „оригинални ръкописи на Яворов“ и до обявяването за „новооткрити“ стихотворения на Вапцаров, публикувани във всичките му издания...

Кредото на Боян Гацов е: „Обичам хората“

Георги Цанков

Издаателство „Рива“ си е поставило благородната задача да промени представите ни за Боян Магът, останал в историята на литературата единствено като последния любовник на поетесата и спътничката на Пенчо Славейков Мара Белчева, като при това му се приписват мошеничества и опити да прибере последните спестявания на бляскавата дама, оставила неизтриваеми следи и в литературата, и в обществения живот.

Истинското име на Боян Магът е Боян Гацов. Той е роден през 1903 г., а напуска този свят на 89 години, през 1992 г. Елегантният том, озаглавен „Вечен пътник“, е подготвен от проф. д.и.н. Иван Гацов, Ph.D. на Ягелонския университет в Краков

и член-кореспондент на Германския археологически институт, и от литературния историк и специалист по културна музеология Румяна Пашалийска, която успя да върне в „обръщение“ титаничните фигури на писателя Змей Горянин и на художника Васил Стоилов. Ето че идва ред и на Боян Гацов. Безценно е съдържанието на тома. Непубликуваните до този момент спомени на Магът ни срещат с галерия от писатели и общественици. Кредото на Гацов е: „Обичам хората. Не абстрактно, а непосредствено. Един принцип ме е ръководил, а той нито е измислен, нито е зает, а е от същината ми – да не съдя човека, а да го разбера“. Изрекъл е това, след като върху му са се стоварили чудовищни обвинения, като причината за всички тях е съзнателно или несъзнателно объркване. Измамникът, обещал на Мара Белчева, включване в жилищна кооперация и прибрал от нея немалка сума пари, се нарича Деню Цанев, но дамгата върху Гацов е хвърлена и многократно повтаряна в писанията на: проф. Милена Кирова, на детската писателка Петя Александрова,

на журналиста Венелин Митев и т.н. На страната на правдата твърдо застават журналистката д-р Виолета Радева, която прави най-разумното: тръгва да търси заслужаващи доверие свидетели и ги намира. После се натрупват и пазените от наследниците документи, а Румяна Пашалийска написва чудесната студия „Духовното приятелство на Мара Белчева и Боян Гацов в светлината на тяхната кореспонденция“. Следват 15 неизвестни писма от Мара Белчева и 25 писма от Боян Магът, представени са и фотокопия на ръкописите – така една несправедливост в историята на литературния ни живот е направена на пух и прах, а и научаваме много интересни неща за отношението на Мара Белчева към Бялото братство, за майчинските ѝ чувства към семейството на Гацов и за неговите безкористни грижи за голямата българка.

За съжаление, книгата „Вечен пътник“ ще влезе в по-големите библиотеки, ще си я купят малцина познавачи, а хищните за сензации жълти издания ще продължат да разпространяват гнусни небивалици и за Боян Магът, и за много други емблематични личности.

Вечен пътник : Боян Магът – спомени, писма, документи. състав. Иван Гацов, Румяна Пашалийска. – София : Рива, 2021. – с. 292. : с ил.

Библиографски справки

292 (=919.885) Древна Тракия – религия

Орфей – история, философия, ритуали, влияние върху Питагоризма и християнството. Книги и статии. 68 загл. Бълг., рус., англ. и пол. език. Април 2021. НБКМ

327 (497.2:510) Дипломатически отношения – България – Китай

Дипломатически отношения между България и Китай – политически, икономически и културни аспекти. Книги и статии. 1994–2019. 20 загл. Бълг. ез. Юли 2020. РБР

327.7:061 ЕС Европейски съюз – политика

Многостепенно управление на културното многообразие в Европейския съюз (изследване с оглед на гледни точки от България). Книги, статии и интернет ресурси. 1993–2017. 95 загл. Бълг. и англ. ез. Януари 2020. РБР

334.72 Малки и средни стопански предприятия

Изследване влиянието на промяната върху стреса в организацията. Книги, статии и интернет ресурси. 1995–2017. 67 загл. Бълг. ез. Март 2020. РБР

336 Финанси. Митническо дело. Банково дело. Пари

Формиране на финансовия резултат при използване на специални счетоводни подходи в транспортното предприятие. Печалба и / или доход – история на понятието в икономическата мисъл. Книги и статии. 2018–2021. 33 загл. Бълг. ез. Април 2021. НБКМ

336.2 Данъци. Такси. Налози

Окончателно облагане с данък на доходите на чуждестранни физически и юридически лица, данък при източника, окончателен данък. Книги, дис. и статии. 68 загл. Бълг. и англ. ез. Март 2021. НБКМ

338.48 Туризм

Хотелиерство и ресторантьорство в Русе. Статии. 1958–2015. 47 загл. Бълг. ез. Декември 2020. РБР

339. Търговия. Международни икономически отношения. Световно стопанство

Administrative consumer protection. Книги, статии и интернет ресурси. 1979–2017. 28 загл. Бълг. и англ. ез. Юли 2020. РБР

339.5 Външна търговия

Международна продажба на стоки. Книги, дис. и статии. 77 загл. Бълг., рус. и англ. език. Май 2021. НБКМ

34 Право

Интеркултурна комуникация и международно сътрудничество в сферата на правосъдието и вътрешния ред – опитът на България. Книги и статии. 1997–2017. 28 загл. Бълг. ез. Юли 2020. РБР

342.7 Основни права. Права на човека. Права и задължения на гражданите

Същност на социално-икономическите права. Книги, статии и интернет ресурси. 1994–2020. 54 загл. Бълг. и англ. ез. Октомври 2020. РБР

Технологичен модел на правата на детето в предучилищна и начална училищна възраст. Книги. 1990–2018. 63 загл. Бълг. и англ. ез. Февруари 2020. РБР

342.9 Административно право

Възобновяване на административните производства като специфичен способ на контрол на АПК и ЗАНН. Книги, статии и интернет ресурси. 1995–2020. 43 загл. Бълг. ез. Август 2020. РБР

347.6 Семейно право. Наследствено право

Ограничаване и лишаване от родителски права. Книги и статии. 1976–2019. 30 загл. Бълг. ез. Септември 2020. РБР

Производства пред съда при настаняване на дете извън семейството по Закона за закрила на детето. Книги, статии и интернет ресурси. 2004–2019. 18 загл. Бълг. ез. Август 2020. РБР

Унищожаване на брака. Гражданско и семейно право. Книги, статии и интернет ресурси. 1945–2019. 28 загл. Бълг. ез. Юли 2020. РБР

355.02 Национална сигурност

Информационната сигурност – базов аспект на националната сигурност. Книги и статии. 2000–2019. 50 загл. Бълг. ез. Януари 2020. РБР

37 Възпитание. Образование. Просвета

Педагогическите възгледи на Януш Корчак. Книги, статии и интернет ресурси. 1964–2018. 45 загл. Бълг. ез. Януари 2020. РБР

Перспективите и възможностите на неформалното образование. Книги, статии и интернет ресурси. 2000–2018. 21 загл. Бълг. ез. Януари 2020. РБР

Проблемно обучение. Книги, статии и интернет ресурси. 1990–2019. 26 загл. Бълг. и рус. ез. Март 2020. РБР

37(497.1) Образование – Сърбия

Образованието в Сърбия. Книги, статии и интернет ресурси. 1994–2018. 21 загл. Бълг. и англ. ез. Септември 2020. РБР

372.3 Занимания в предучилищна възраст

Екологичното възпитание и образование на децата от 3 до 7-годишна възраст. Книги и статии. 2006–2019. 39 загл. Бълг.ез. Февруари 2020. РБР

372.4 Основно образование

Алгебрични знания в начален курс на обучение. Книги, статии и интернет ресурси. 1997–2018. 42 загл. Бълг. ез. Февруари 2020. РБР

Анализ на геометричния материал в учебниците по математика в началните класове. Книги и статии. 1970–2018. 25 загл. Бълг. ез. Януари 2020. РБР

Дидактически техники за развитие на култура на четенето у ученици билингва в първи клас. Книги и статии. 1994–2019. 52 загл. Бълг. ез. Януари 2020. РБР

Използване на игровизация за изграждане на лидерски умения у учениците. Книги и статии. 41 загл. Бълг. и англ. ез. Януари 2021. НБКМ

Отношение на децата от начална училищна възраст към етичните и естетическите категории в приказките. Книги и статии. 1989–2015. 41 загл. Бълг. ез. Февруари 2020. РБР

Разбиране на символите в начална училищна възраст. Книги, статии и интернет ресурси. 1994–2019. 14 загл. Бълг. ез. Януари 2020. РБР

Типологично изследване на музикално-песенния фолклор в началното училище. Книги, статии и интернет ресурси. 1979–2016. 52 загл. Бълг. ез. Май 2020. РБР

372.8 Методика на обучението на отделните учебни предмети

Методика на обучението по компютърно моделиране за 3. клас. Книги, статии и интернет ресурси. 2010–2020. 43 загл. Бълг. ез. Ноември 2020. РБР

Методика на обучението по компютърно моделиране за 4. клас. Книги, статии и интернет ресурси. 2010–2020. 40 загл. Бълг. ез. Ноември 2020. РБР

Уеб базирано обучение за здравословен начин на живот в 8. клас. Книги, статии и интернет ресурси. 1992–2019. 101 загл. Бълг. и англ. ез. Февруари 2020. РБР

376 Възпитание, образование и обучение на специални групи и лица

Педагогическа превенция и педагогически условия за преодоляване на девиантното поведение при непълнолетните (14–18 год.). Книги и статии. 1992–2019. 90 загл. Бълг. ез. Юни 2020. РБР

Ролята на семейството и специалния педагог в развитието на фината моторика при деца със СОП. Книги и интернет ресурси. 1992–2019. 30 загл. Бълг. ез. Юли 2020. РБР

Социално-педагогически дейности за подкрепа на родители на деца със СОП. Книги, статии и интернет ресурси. 1999–2020. 86 загл. Бълг. и англ. ез. Ноември 2020. РБР

659.4 Връзки с обществеността

Корпоративен имидж. Онлайн комуникации. Книги и статии. 26 загл. Бълг., рус. и англ. ез. Януари 2021. НБКМ

73/76 Изобразителни изкуства и художествени занаяти

Символизъм в изобразителното изкуство. Книги, статии и интернет ресурси. 1992–2018. 21 загл. Бълг. ез. Октомври 2020. РБР

793.3 Хореография. Танци

Иван Донев (1941–2011). Статии. 1983–2016. 57 загл. Бълг. ез. Юли 2020. РБР

820 Английска литература

Смешното и пародийното в „Истории от света на диска“. Книги, статии и интернет ресурси. 2001–2019. 20 загл. Бълг. и англ. ез. Януари 2020. РБР

850 Италианска литература

Издания на „Божествена комедия“ на Данте Алигиери. Книги. 152 загл. Бълг., англ., фр., нем. и рус. език. Април 2021. НБКМ

92 Биографични изследвания

Георги Чендов (1920–1987). Книги и статии. 1946–2011. 146 загл. Бълг. ез. Юли 2020. РБР

Никола Геннадиев – политически речи, идеи и партийни възгледи. Книги и интернет ресурси. 1901–2017. 59 загл. Бълг. ез. Август 2020. РБР

949.72 История на България

Основаване и дейност на русенския частен комитет на ВРО. Статии. 1942–2011. 380 загл. Бълг. ез. Юли 2020. РБР

Списък на библиотеките участници
НБКМ – Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“
РБР – Регионална библиотека „Любен Каравелов“, Русе

Редактор Величка Шардина
v.shardina@nationallibrary.bg